ಅಮರ್ ಕೊಂಕಣಿ

अमर कोंकणी

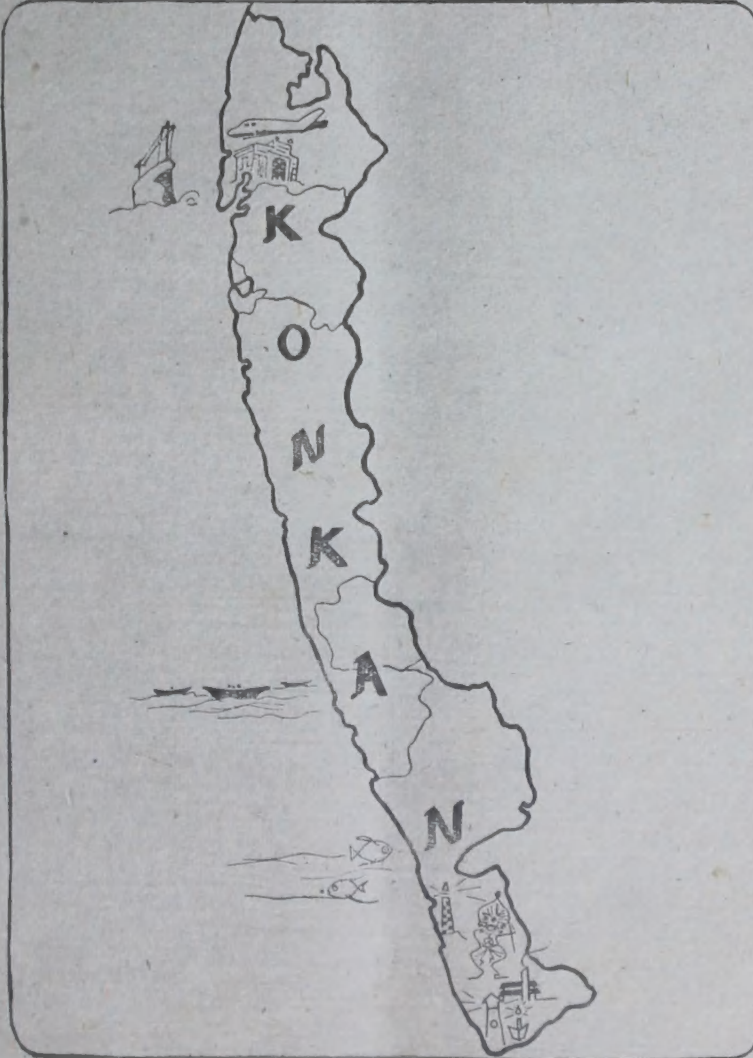

AMAR KONKANI

A HALF YEARLY JOURNAL OF KONKANI LANGUAGE AND CULTURE

ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಸೆಚೆಂ ಆನಿ ಸಂಸ್ಕೃತೆಚೆಂ ಷಣ್ಮಾಸಿಕ್ ಪ್ರಕಟಣ್

VOL. 7 NO. 1 Editor : ALBAN CASTELINO JAN. 1988

ಕೊಂಕಣಿ ಸಂಸ್ಥೊ
ಸಾಂ ಲುವಿಸ್ ಕೊಲೆಜ್
ಮಂಗ್ಳುರ್.

INSTITUTE OF KONKANI
ST. ALOYSIUS COLLEGE
MANGALORE

संपादकीय :

कोंकणी लेखक सम्मेळन

गोंयचा सांखळींत १९८७ मेयाचे १६ आनी १७ वेर श्री· चा· फ्रा. दे'कोस्ताच्या यजमानपणाखाल चल्लेल्या अखिल भारतीय कोंकणी लेखक सम्मेळनाच्या नोव्या अधिवेशनांत बिशेस हुरूप दिसोन आयलो। दोन वर्सांक एक पावटीं चलच्या ह्या सम्मेळनाक च्यारयी राज्यां थावन प्रतिनिधी हाजर आसले। सबार काळ थावन सर्कारालागीं कोंकणी उलोवपी लोकाच्यो विनवण्यो आसल्लयो। गोंयचो सगळो लोक कोंकणी उलयता, देकुन कोंकणी गोंयची राज्य भास करूंक जाय। गोंयची प्रगती जांवचाक गोंय एक घटक राज्य जांवक जाय। केंद्र साहित्य अकाडेमीन मान्यता दिल्लये कोंकणी भाषेक भारती संविदानाचे आटवे वळेरेंत आपलें हक्काचें स्थान दींवक जाय। हांचेपयकीं पयल्यो दोन विनवण्यो हाचे आदींच ज्यारियेक आयल्यात। तिसरी मात्र आजून बाकीच उरल्या। देकून अधिवेशनांत मांडलेल्या धा ठरावां पैकीं "कोंकणीक संविदानाचे आटवे वळेरेंत स्थान दिता परयांत आमी कोंकणी लोक वोगोच रांवचेनांव, गरज पडत तर रसत्याक देंवतलयांव", असो प्रमुख ठराव मानून घेतलो।

कोंकणी आनी मराठी अेकाच प्राकृत मुळा थावन उब्जल्लयो आर्यवर्गाच्यो भयण भासो तरी, दाकटी भयण जावनास्चे मराठीक आदीं थावन राजकुळबारांचो आसरो आनी प्रोतसाव लाबला। देखून ती फुल्लया आनी तिचें साहित्य विशेस मापान वाडलां, मात्र न्हय ती राज्य भासयी जांवक पावल्या। पण मराठी परस एक वा दोन शेकडयां आदींच जन्म घेतल्लये कोंकणीचेर आदीं थावन अन्वारां चुकल्लीं नांत। ह्या अन्वारांवरवीं ती अडचल्या आनी कष्टांक सांपडल्या। पुडतुगेजांनी तिचें साहित्य लुटलां वा नास केलां आनी कोंकणी शिकंवच्याक निरबंध घाला। इतलेंच न्हय आसतां, तिका कोणेंच आसरो वा प्रोत्साव दिल्लो ना, म्हणतच थंय हांगा थोडयांनी

ಸಂಪಾದಕೀಯ್ :

ಕೊಂಕಣಿ ಲೇಖಕ್ ಸಮ್ಮೆಳನ್

ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಸಾಂಖಳಿಂತ್ 1987 ಮೇಯಾಚ್ಯೆ ೧೬ ಆನಿ ೧೭ವೆರ್ ಶ್ರೀ ಚಾ. ಫ್ರಾ. ದೆ'ಕೊಸ್ತಾಚ್ಯಾ ಯಜ್ಮಾನ್‌ಪಣಾಖಾಲ್ ಚಲ್ಲೆಲ್ಯಾ ಅಖಿಲ್ ಭಾರತೀಯ್ ಕೊಂಕಣಿ ಲೇಖಕ್ ಸಮ್ಮೆಳನಾಚ್ಯಾ ನೊವ್ಯಾ ಅಧಿವೇಶನಾಂತ್ ವಿಶೇಸ್ ಹುರುಪ್ ದಿಸೊನ್ ಆಯ್ಲೊ. ದೋನ್ ವರ್ಸಾಂಕ್ ಏಕ್ ಪಾವ್ಟಿಂ ಚಲ್ಚ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ಸಮ್ಮೆಳನಾಕ್ ಚ್ಯಾರ್‌ಯಿ ರಾಜ್ಯಾಂ ಥಾವ್ನ್ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಹಾಜರ್ ಆಸ್ಲೆ. ಸಬಾರ್ ಕಾಳ್ ಥಾವ್ನ್ ಸರ್ಕಾರಾಲಾಗಿಂ ಕೊಂಕಣಿ ಉಲೊವ್ಪಿ ಲೊಕಾಚ್ಯೊ ವಿನವ್ಣ್ಯೊ ಆಸ್‌ಲ್ಲ್ಯೊ. ಗೊಂಯ್ಚೊ ಸಗ್ಳೊ ಲೋಕ್ ಕೊಂಕಣಿ ಉಲಯ್ತಾ, ದೆಕುನ್ ಕೊಂಕಣಿ ಗೊಂಯ್ಚಿ ರಾಜ್ಯ್ ಭಾಸ್ ಕರುಂಕ್ ಜಾಯ್. ಗೋಂಯ್ಚಿ ಪ್ರಗತಿ ಜಾಂವ್ಚ್ಯಾಕ್ ಗೊಂಯಾಂ ಏಕ್ ಘಟಕ್ ರಾಜ್ಯ್ ಜಾಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್. ಕೇಂದ್ರ್ ಸಾಹಿತ್ಯ್ ಅಕಾಡೆಮಿನ್ ಮಾನ್ಯತಾ ದಿಲ್ಲ್ಯೆ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಕ್ ಭಾರತೀ ಸಂವಿದಾನಾಚ್ಯೆ ಆಟ್ವ್ಯೆ ವಳೆರೆಂತ್ ಆಪ್ಲೆಂ ಹಕ್ಕಾಚೆಂ ಸ್ಥಾನ್ ದೀಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್. ಹಾಂಚೆ ಪಯ್ಕಿ ಪಯ್ಲ್ಯೊ ದೋನ್ ವಿನವ್ಣ್ಯೊ ಹಾಚೆ ಆದಿಂಚ್ ಜ್ಯಾರಿಯೆಕ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾತ್. ತಿಸ್ರಿ ಮಾತ್ರ್ ಆಜೂನ್ ಬಾಕಿಚ್ ಉರ್ಲ್ಯಾ. ದೆಖೂನ್ ಅಧಿವೇಶನಾಂತ್ ಮಾಂಡ್ಲೆಲ್ಯಾ ಧಾ ಠರಾವಾಂ ಪೈಕಿ "ಕೊಂಕಣಿಕ್ ಸಂವಿಧಾನಾಚ್ಯೆ ಆಟ್ವ್ಯೆ ವಳೆರೆಂತ್ ಸ್ಥಾನ್ ದಿತಾ ಪರ್ಯಾಂತ್ ಆಮಿ ಕೊಂಕಣಿ ಲೋಕ್ ವೊಗೊಚ್ ರಾಂವ್ಚೆನಾಂವ್, ಗರ್ಜ್ ಪಡಾತ್ ತರ್ ರಸ್ತ್ಯಾಕ್ ದೆಂವ್ತಲ್ಯಾಂವ್", ಅಸೊ ಪ್ರಮುಖ್ ಠರಾವ್ ಮಾನೂನ್ ಘೆತ್ಲೊ.

ಕೊಂಕಣಿ ಆನಿ ಮರಾಠಿ ಏಕಾಚ್ ಪ್ರಾಕೃತ್ ಮುಳಾ ಥಾವ್ನ್ ಉಬ್ಜಲ್ಲ್ಯೊ ಆರ್ಯವರ್ಗಾಚ್ಯೊ ಭಯ್ಣ್ ಭಾಸೋ ತರೀ, ದಾಕ್ಟಿ ಭಯ್ಣ್ ಜಾವ್ನಾಸ್ಚೆ ಮರಾಠಿಕ್ ಆದಿಂ ಥಾವ್ನ್ ರಾಜ್‌ಕುಳ್ಬಾರಾಂಚೊ ಆಸ್ರೊ ಆನಿ ಪ್ರೊತ್ಸಾವ್ ಲಾಭ್ಲಾ. ದೆಖೂನ್ ತೀ ಫುಲ್ಲ್ಯಾ ಆನಿ ತಿಚೆಂ ಸಾಹಿತ್ಯ್ ವಿಶೇಸ್ ಮಾಪಾನ್ ವಾಡ್ಲಾಂ, ಮಾತ್ರ್ ನ್ಹಯ್, ತೀ ರಾಜ್ಯ್‌ಭಾಸ್‌ಯಿ ಜಾಂವ್ಕ್ ಪಾವ್ಲ್ಯಾ. ಪುಣ್ ಮರಾಠಿಪರಸ್ ಏಕ್ ವಾ ದೋನ್ ಶೆಕ್ಡ್ಯಾಂ ಆದಿಂಚ್ ಜನ್ಮ್ ಘೆತ್‌ಲ್ಲ್ಯೆ ಕೊಂಕಣಿಚೆರ್ ಆದಿಂ ಥಾವ್ನ್ ಅನ್ವಾರಾಂ ಚುಕ್‌ಲ್ಲಿಂ ನಾಂತ್. ಹ್ಯಾ ಅನ್ವಾರಾಂ ವರ್ವಿಂ ತೀ ಅಡ್ಚಲ್ಯಾ ಆನಿ ಕಷ್ಟಾಂಕ್ ಸಾಂಪಡ್ಲ್ಯಾ, ಪುಡ್ತುಗೆಜಾಂನಿ ತಿಚೆಂ ಸಾಹಿತ್ಯ್ ಲುಟ್ಲಾಂ ವಾ ನಾಸ್ ಕೆಲಾಂ ಆನಿ ಕೊಂಕಣಿ ಶಿಕಂವ್ಚ್ಯಾಕ್ ನಿರ್ಬಂಧ್ ಘಾಲಾ. ಇತ್ಲೆಂಚ್ ನ್ಹಯ್ ಆಸ್ತಾಂ ತಿಕಾ ಕೊಣೆಂಚ್ ಆಸ್ರೊ ವಾ ಪ್ರೋತ್ಸಾವ್ ದಿಲ್ಲೊ ನಾ,

कांय इल्लें कोंकणी साहित्य उत्पन्न केलां तरी, जेराल थरान भाषेचो विकास जॉवक ना आनी तिचें साहित्य वाडोंक ना म्हणुँयेत ।

आयलेवार सर्व कोंकणी फुडारयांनी द्रड मनान आनी अेक्वटान वावर केल्लेवरवीं, कोंकणी उलोवपी लोकामधें आनी प्रतयेक थरान गोंयांत कोंकणी विष्यॉत जाग्रती उब्जल्या । गोंयांत, कर्नाटकांत आनी केरळांत कादंबरियांचीं, नाटकांचीं आनी कवितांचीं नवीं कोंकणी पुस्तकां उजवाडाक येतात । तशेंच छापुन प्रगट जांवच्या कोंकणी पत्रांचो संखोयी चडोनंच येता । देवनागरी लिपियेन प्रगट जांवचें साहित्य कर्नाटकांत आनी केरळांतयी चडोनंच आयलां । हें सगळें देख़ताना कोंकणीचो विकास सार्के वाटेन मुकारून वेता म्हण द्रड सांगयेत ।

लेखक सम्मेळनांत मानून घेतल्लो आन्येक ठराव हो: "गोंयचा विद्यापीठांत बी. अे., अेम. अे., पिएच. डी., इत्यादी सनद्यो आटापचो विभाग स्थापन करूँक वावुरचें" । हो विभाग स्थापन केल्यार विद्यार्थ्यांक कोंकणींत उंचलें शिक्षण जोडुंक सवलतायो मेळतल्यो आनी कोंकणीक सम्मंद जाल्लें संशोधन मुकारून वेतलें ।

हरयेका सम्मेळनांत ठराव मानून घेतात आनी उपूरांत तांची विसर पडता । ठरावांचो उडास येजय तर आन्येक सम्मेळन चलंवक जाय । अशें जायना जांव । ठराव कार्यारूपाक येंवचेबरी कोंकणी लोक वावर करूँ ।

लेखक सम्मेळना वरवीं विविंगड राजयांनी जियेंवच्या कोंकणी वावराडयांक बरवप्यांक आनी साहितींक सांगाता मेळोंक आवकास लाभता । ह्ये वेळीं, भाषेविशीं उब्जल्ले समस्ये तर्कुन परिहार सोदुंक, भाषेच्ये उदरगतेखातीर योजनां मांडुंक आनी साहित्याचा प्रसाराखातीर वावरूंक उपाय सोदयेता । गोंयचा विश्वविद्यालयांत कोंकणी पीठ स्थापन जाला आनी महाराष्टांत बी. अे. सनदेच्या शिकपाक कोंकणी एक विषय जावन घेतला । कर्नाटकांतल्या आनी

ಮ್ಹಣ್ತಾಚ್ ಥಂಯಚ್ ಹಾಂಗಾ ಥೊಡ್ಯಾಂನಿ ಕಾಂಯ್ ಇಲ್ಲೆಂ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನ ಕೆಲಾಂ ತರೀ, ಜೆರಾಲ್ ಥರಾನ್ ಭಾಷೆಚೊ ವಿಕಾಸ್ ಜಾಂವ್ಕನಾ ಆನಿ ತಿಚೆಂ ಸಾಹಿತ್ಯಯಿ ವಾಡೊಂಕ್ ನಾ ಮ್ಹಣ್ಯೆತ್.

ಆಯ್ಲೆವಾರ್ ಸರ್ವ್ ಕೊಂಕಣಿ ಫುಡಾರ್ಯಾಂನಿ ದೃಡ್ ಮನಾನ್ ಆನಿ ಎಕ್ವಟಾನ್ ವಾವ್ರ್ ಕೆಲ್ಲೆವರ್ವಿಂ, ಕೊಂಕಣಿ ಉಲೊವ್ಪಿ ಲೊಕಾಮಧೆಂ ಆನಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ್ ಥರಾನ್ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಕೊಂಕಣಿ ವಿಷ್ಯಾಂತ್ ಜಾಗ್ರತಿ ಉಬ್ಜಲ್ಯಾ. ಗೊಂಯಾಂತ್, ಕರ್ನಾಟಕಾಂತ್ ಆನಿ ಕೇರಳಾಂತ್ ಕಾದಂಬರಿಯಾಂಚಿಂ ನಾಟಕಾಂಚಿಂ ಆನಿ ಕವಿತಾಂಚಿಂ ನವಿಂ ಕೊಂಕಣಿ ಪುಸ್ತಕಾಂ ಉಜ್ವಾಡಾಕ್ ಯೆತಾತ್. ತಶೆಂಚ್ ಛಾಪುನ್ ಪ್ರಗಟ್ ಜಾಂವ್ಚ್ಯಾ ಕೊಂಕಣಿ ಪತ್ರಾಂಚೊ ಸಂಖೊಯಿ ಚಡೊನ್ಂಚ್ ಯೆತಾ. ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯೆನ್ ಪ್ರಗಟ್ ಜಾಂವ್ಚೆಂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕಾಂತ್ ಆನಿ ಕೇರಳಾಂತ್ಯಿ ಚಡೊನ್ಂಚ್ ಆಯ್ಲಾಂ. ಹೆಂ ಸಗ್ಳೆಂ ದೆಖ್ತಾನಾ, ಕೊಂಕಣಿಚೊ ವಿಕಾಸ್ ಸಾರ್ಕೆ ವಾಟೆನ್ ಮುಕಾರುನ್ ವೆತಾ ಮ್ಹಣ್ ದೃಡ್ ಸಾಂಗ್ಯೆತ್.

ಲೇಖಿಕ್ ಸಮ್ಮೇಳನಾಂತ್ ಮಾನೂನ್ ಘೆತ್ಲ್ಲೊ ಆನ್ಯೆಕ್ ಠರಾವ್ ಹೊ: “ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ವಿದ್ಯಾಪೀಠಾಂತ್ ಬಿ. ಎ., ಎಮ್. ಎ., ಪಿಎಚ್. ಡಿ. ಇತ್ಯಾದಿ ಸನದ್ಯೊ ಆಟಾಪ್ಚೊ ವಿಭಾಗ್ ಸ್ಥಾಪನ್ ಕರುಂಕ್ ವಾವುರ್ಚೆಂ.” ಹೊ ವಿಭಾಗ್ ಸ್ಥಾಪನ್ ಕೆಲ್ಯಾರ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥ್ಯಾಂಕ್ ಕೊಂಕಣಿಂತ್ ಉಂಚ್ಲೆಂ ಶಿಕ್ಷಣ್ ಜೊಡುಂಕ್ ಸವ್ಲತಾಯೊ ಮೆಳ್ತಲ್ಯೊ ಆನಿ ಕೊಂಕಣಿಕ್ ಸಮ್ಮಂದ್ ಜಾಲ್ಲೆಂ ಸಂಶೋಧನ್ ಮುಕಾರುನ್ ವೆತಲೆಂ.

ಹರ್ಯೆಕಾ ಸಮ್ಮೇಳನಾಂತ್ ಠರಾವ್ ಮಾನೂನ್ ಘೆತಾತ್ ಆನಿ ಉಪ್ರಾಂತ್ ತಾಂಚಿ ವಿಸರ್ ಪಡ್ತಾ. ಠರಾವಾಂಚೊ ಉಡಾಸ್ ಯೇಜಯ್ ತರ್ ಆನ್ಯೆಕ್ ಸಮ್ಮೇಳನ್ ಚಲಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್. ಅಶೆಂ ಜಾಯ್ನಾ ಜಾಂವ್. ಠರಾವ್ ಕಾರ್ಯರುಪಾಕ್ ಯೆಂವ್ಚೆಬರಿ ಕೊಂಕಣಿ ಲೋಕ್ ವಾವ್ರ್ ಕರೂಂ.

ಲೇಖಿಕ್ ಸಮ್ಮೇಳನಾವರ್ವಿಂ ವಿವಿಂಗಡ್ ರಾಜ್ಯಾಂನಿ ಜಿಯೆಂವ್ಚ್ಯಾ ಕೊಂಕಣಿ ವಾವ್ರಾಡ್ಯಾಂಕ್, ಬರವ್ಪ್ಯಾಂಕ್ ಆನಿ ಸಾಹಿತಿಂಕ್ ಸಾಂಗಾತಾ ಮೆಳೊಂಕ್ ಅವ್ಕಾಸ್ ಲಾಭ್ತಾ. ಹ್ಯೆ ವೆಳಿಂ, ಭಾಷೆವಿಶಿಂ ಉಬ್ಜಲ್ಲೆ ಸಮಸ್ಯೆ ತರ್ಕುನ್ ಪರಿಹಾರ್ ಸೊದುಂಕ್, ಭಾಷೆಚ್ಯೆ ಉದಗ್ರತೆಖಾತಿರ್ ಯೋಜನಾಂ ಮಾಂಡುಂಕ್ ಆನಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಚಾ ಪ್ರಸಾರಾಖಾತಿರ್ ವಾವ್ರುಂಕ್ ಉಪಾಯ್ ಸೊದ್ಯೆತಾ. ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಾಂತ್ ಕೊಂಕಣಿ ಪೀಠ್ ಸ್ಥಾಪನ್ ಜಾಲಾ ಆನಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಾಂತ್ ಬಿ. ಎ. ಸನದೆಚ್ಯಾ ಶಿಕ್ಪಾಕ್ ಕೊಂಕಣಿ ಏಕ್ ವಿಷಯ್ ಜಾವ್ನ್

केरळांतल्या विश्व विद्यालयांनी कोंकणीक असल्या मट्टाच्यो सवलतायोमेळाशें कोंकणी लोकान वावुरचें बरें ।

कोंकणींत मुळावें शिक्षण :

गोंयांत आनी केरळांत सबार वर्सां थावन शाळांनी कोंकणींत मुळावें शिक्षण चालू आसा। पुण त्या प्रदेशां परस अधिक संख्यान कोंकणी उलोवपी लोक जियेवच्या कर्नाटकांत आजूनयी कोंकणींत मुळावें शिक्षण सुरू जांवक ना। हाका कारणां आस्येत। विविध वर्गांक गरज पडचीं पाठविषयांची पठ्ठी आनी कोंकणी पाठपुस्तकां तयार नांत। तशेंच कोंकणी शिक्षकांचो अभाव। ह्ये वाटेन आसल्लयो आडकळी निवारुंक तुर्ताचीं क्रमां घेंवचें गर्जेचें। विविगड वर्गांचीं पाठपुस्तकां तयार करून आनी कोंकणी शिक्षकांक तर्भेती दीवन कोंकणी लोकान चलंवच्या शाळांनी पुणी कोंकणींत मुळावें शिकप दींवक प्रयतन केलें जाल्यार, एक महत्वाचें मेट काडल्लेबरी जायत। हाचेखातीर, सर्काराची परवण्गी गरज आसा। गोंयांत कोंकणी भाषेक जयत लाब्लले देखताना, कर्नाटका सर्कारा थावन ही परवण्गी मेळपाक चड कष्ट जांवचेनांत।

कोंकणी लोकान आपल्या भुरग्यांक कोंकणी भाषेंतल्यान मुळावें शिकप दिवपाक आतुराय दाकंवची अवश्य। भुरग्यांक आपल्याच माय भाषेंतल्यान मुळावें शिकप दिल्यार, चड सलिसायेन तीं भुरगीं शिकतात आनी माय भाषेथांय तांचो अभिमान चडता। हेर भासो शिकपाचो अवकास शाळांनी खंडित आसा जाल्लेवरवीं भुरग्यांक वेव्हारा खातीर वा उंचल्या शिकपा खातीर तोंद्रे बिल्कुल जांवचेनांत। ह्ये वाटेन कोंकणी उलोवपी लोकान जाग्रत जांवचें बरें।

कोंकणी लेखकांक प्रोतसाव :

बोंबय नगरांत जियेवन आसल्लया प्रख्यात कोंकणी लेखक श्री. नागेश डी. सोंदे- हाणे बरयिल्लया "संत पुरंदरदास" नांवाच्या कोंकणी पुस्तकाक डॉ. टि. एम.

ಘೆತ್ಲ್ಲಾ. ಕರ್ನಾಟಕಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಆನಿ ಕೇರಳಾಂತ್ಲ್ಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಾಂನಿ ಕೊಂಕಣೆಕ್ ಅಸಲ್ಯಾ ಮಟ್ಟಾಚ್ಯೊ ಸವ್ಲತಾಯೊ ಮೆಳಾಶೆಂ ಕೊಂಕಣಿ ಲೊಕಾನ್ ವಾವುರ್ಚೆಂ ಬರೆಂ.

ಕೊಂಕಣಿಂತ್ ಮುಳಾವೆಂ ಶಿಕ್ಷಣ್ :

ಗೊಂಯಾಂತ್ ಆನಿ ಕೇರಳಾಂತ್ ಸಬಾರ್ ವರ್ಸಾಂ ಥಾವ್ನ್ ಶಾಳಾಂನಿ ಕೊಂಕಣಿಂತ್ ಮುಳಾವೆಂ ಶಿಕ್ಷಣ್ ಚಾಲೂ ಆಸಾ. ಪುಣ್ ತ್ಯಾ ಪ್ರದೇಶಾಂ ಪರಸ್ ಅಧಿಕ್ ಸಂಖ್ಯಾನ್ ಕೊಂಕಣಿ ಉಲೊವ್ಪಿ ಲೋಕ್ ಜಿಯೆಂವ್ಚ್ಯಾ ಕರ್ನಾಟಕಾಂತ್ ಆಜೂನ್‌ಯಿ ಕೊಂಕಣಿಂತ್ ಮುಳಾವೆಂ ಶಿಕ್ಷಣ್ ಸುರು ಜಾಂವ್ಕ್‌ನಾ. ಹಾಕಾ ಕಾರಣಾಂ ಆಸ್ಯೆತ್. ವಿವಿಧ್ ವರ್ಗಾಂಕ್ ಗರ್ಜ್ ಪಡ್ಚಿ ಪಾಠ್‌ವಿಷಯಾಂಚಿ ಪಟ್ಟಿ ಆನಿ ಕೊಂಕಣಿ ಪಾಠ್‌ಪುಸ್ತಕಾಂ ತಯಾರ್ ನಾಂತ್. ತಶೆಂಚ್ ಕೊಂಕಣಿ ಶಿಕ್ಷಕಾಂಚೊ ಅಭಾವ್. ಹ್ಯೆ ವಾಟೆನ್ ಆಸ್‌ಲ್ಲ್ಯೊ ಆಡ್ಕಳಿ ನಿವಾರುಂಕ್ ತುರ್ತಾಚಿಂ ಕ್ರಮಾಂ ಘೆಂವ್ಚೆಂ ಗರ್ಜೆಚೆಂ. ವಿವಿಂಗಡ್ ವರ್ಗಾಂಚಿಂ ಪಾಠ್ ಪುಸ್ತಕಾಂ ತಯಾರ್ ಕರುನ್ ಆನಿ ಕೊಂಕಣಿ ಶಿಕ್ಷಕಾಂಕ್ ತರ್ಬೆತಿ ದೀವ್ನ್ ಕೊಂಕಣಿ ಲೊಕಾನ್ ಚಲಂವ್ಚ್ಯಾ ಶಾಳಾಂನಿ ಪುಣಿ ಕೊಂಕಣಿಂತ್ ಮುಳಾವೆಂ ಶಿಕಪ್ ದೀಂವ್ಕ್ ಪ್ರಯತ್ನ್ ಕೆಲೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್, ಏಕ್ ಮಹತ್ವಾಚೆಂ ಮೆಟ್ ಕಾಡ್ಲ್ಲೆಬರಿ ಜಾಯ್ತ್. ಹಾಚೆ ಖಾತಿರ್ ಸರ್ಕಾರಾಚಿ ಪರ್ವಣ್ಗಿ ಗರ್ಜ್ ಆಸಾ. ಗೊಂಯಾಂತ್ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಕ್ ಜಯ್ತ್ ಲಾಬ್ಲಲೆಂ ದೆಖ್ತಾನಾ, ಕರ್ನಾಟಕಾ ಸರ್ಕಾರಾ ಥಾವ್ನ್ ಹಿ ಪರ್ವಣ್ಗಿ ಮೆಳ್ಪಾಕ್ ಚಡ್ ಕಷ್ಟ್ ಜಾಂವ್ಚೆನಾಂತ್.

ಕೊಂಕಣಿ ಲೊಕಾನ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಭುಗ್ರ್ಯಾಂಕ್ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಮುಳಾವೆಂ ಶಿಕಪ' ದಿವ್ಪಾಕ್ ಆತುರಾಯ್ ದಾಕಂವ್ಚಿ ಆವಶ್ಯ. ಭುಗ್ರ್ಯಾಂಕ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾಚ್ ಮಾಯ್ ಭಾಷೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಮುಳಾವೆಂ ಶಿಕಪ್ ದಿಲ್ಯಾರ್, ಚಡ್ ಸಲಿಸಾಯೆನ್ ತಿಂ ಭುರ್ಗಿಂ ಶಿಕ್ತಾತ್ ಆನಿ ಮಾಯ್ ಭಾಷೆ ಥಂಯ್ ತಾಂಚೊ ಅಭಿಮಾನ್ ಚಡ್ತಾ. ಹೆರ್ ಭಾಸೋ ಶಿಕ್ಪಾಚೊ ಅವ್ಕಾಸ್ ಶಾಳಾಂನಿ ಖಂಡಿತ್ ಆಸಾ ಜಾಲ್ಲೆವರ್ವಿಂ, ಭುಗ್ರ್ಯಾಂಕ್ ವೆವ್ಹಾರಾ ಖಾತಿರ್ ವಾ ಉಂಚ್ಲ್ಯಾ ಶಿಕ್ಪಾ ಖಾತಿರ್ ತೊಂದ್ರೆ ಭಿಲ್ಕುಲ್ ಜಾಂವ್ಚೆನಾಂತ್. ಹ್ಯೆ ವಾಟೆನ್ ಕೊಂಕಣಿ ಉಲೊವ್ಪಿ ಲೊಕಾನ್ ಜಾಗ್ರುತ್ ಜಾಂವ್ಚೆಂ ಬರೆಂ.

ಕೊಂಕಣಿ ಲೇಖಕಾಂಕ್ ಪ್ರೋತ್ಸಾವ್ :

ಬೊಂಬಯ್ ನಗರಾಂತ್ ಜಿಯೆವ್ನ್ ಆಸ್‌ಲ್ಲ್ಯಾ ಪ್ರಖ್ಯಾತ್ ಕೊಂಕಣಿ ಲೇಖಕ್ ಶ್ರೀ ನಾಗೇಶ್ ಡಿ. ಸೋಂದೆ—ಹಾಣೆ ಬರಯಿಲ್ಲ್ಯಾ "ಸಂತ ಪುರಂದರದಾಸ" ನಾಂವಾಚ್ಯಾ ಕೊಂಕಣಿ

ए. पै प्रतिष्ठाना थावन १९८६ वरसाची क्षेष्ठ कोंकणी कृती म्हळळी प्रशस्ती लाबल्या। ह्ये प्रशस्तेवरवीं धा हजार रूपयांचें बहुमान आनी प्रशस्ती पत्रयी लेखकाक मेळता। बोंबयंतल्या कोंकणी कलासागरा तर्फेन श्रीमती वसंती नागेश सोंदे हिणे ही कृती उज्वाडाक हाडल्या। च्यार शतकां आदीं जियेल्लो नांवादीक कवी संत पुरंदरदास। हाच्या जीविता आनी हाणे रचलेल्या कवनां विशीं श्री· सोंदेन लिखल्लया पुस्तकाक स भाग आसात।

श्री· नागेश सोंदेन एदोळ पासून इकरा म्हत्वाच्यो कोंकणी कृतियो रचून कोंकणी साहिप्याची सेवा केल्या। मणिपालांतल्या डॉ· टि. एम, ए, पै भाषा आनी संशोधना संसथ्यान हरयेका वरसा दिवची ही प्रशस्ती कोंकणी लेखकांक साहित्याचे वाटेन खरो प्रोतसाव दिता म्हणपाक कसलोच दुबाव ना। ह्ये वाटेन सेवा केल्लया खातीर मणिपालांतल्या डॉ· टि. एम· ए. पै संसथ्याक आमचें अभिनंदन।

— आलबन कास्तेलिन.

ಪುಸ್ತಕಾಕ್ ಡಾ। ಟಿ. ಎಂ. ಎ. ಪೈ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಾ ಥಾವ್ನ್ 1986 ವರ್ಸಾಚಿ ಶ್ರೇಷ್ಟ ಕೊಂಕಣಿ ಕೃತಿ ಮ್ಹಳ್ಳಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಾಬ್ಲ್ಯಾ. ಹ್ಯೆ ಪ್ರಶಸ್ತೆವರ್ವಿಂ ಧಾ ಹಜಾರ್ ರುಪ್ಯಾಂಚೆಂ ಬಹುಮಾನ್ ಆನಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪತ್ರ್‌ಯಿೀ ಲೇಖಕಾಕ್ ಮೆಳ್ತಾ. ಬೊಂಬೈಂತ್ಲ್ಯಾ ಕೊಂಕಣಿ ಕಲಾಸಾಗರಾ ತರ್ಫೆನ್ ಶ್ರೀಮತಿ ವಸಂತಿ ನಾಗೇಶ್ ಸೋಂದೆ ಹಿಣೆ ಹಿ ಕೃತಿ ಉಜ್ವಾಡಾಕ್ ಹಾಡ್ಲ್ಯಾ. ಚ್ಯಾರ್ ಶತಕಾಂ ಆದಿಂ ಜಿಯೆಲ್ಲೊ ನಾಂವಾದೀಕ್ ಕವಿ ಸಂತ ಪುರಂದರದಾಸ. ಹಾಚ್ಯಾ ಜೀವಿತಾ ಆನಿ ಹಾಣೆ ರಚ್ಲೆಲ್ಯಾ ಕವನಾಂ ವಿಶಿಂ ಶ್ರೀ ಸೋಂದೆನ್ ಲಿಖ್‌ಲ್ಲ್ಯಾ ಪುಸ್ತಕಾಕ್ ಸ ಭಾಗ್ ಆಸಾತ್.

ಶ್ರೀ ನಾಗೇಶ್ ಸೋಂದೆನ್ ಎದೊಳ್ ಪಾಸೂನ್ ಇಕ್ರಾ ಮಹತ್ವಾಚ್ಯೊ ಕೊಂಕಣಿ ಕೃತಿಯೊ ರಚುನ್ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಚಿ ಸೆವಾ ಕೆಲ್ಯಾ. ಮಣಿಪಾಲಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಡಾ। ಟಿ. ಎಮ್. ಎ. ಪೈ ಭಾಷಾ ಆನಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥ್ಯಾನ್ ಹರ್ಯೆಕಾ ವರ್ಸಾ ದಿಂವ್ಚಿ ಹಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಕೊಂಕಣಿ ಲೇಖಕಾಂಕ್ ಸಾಹಿತ್ಯಾಚ್ಯೆ ವಾಟೆನ್ ಖರೊ ಪ್ರೋತ್ಸಾವ್ ದಿತಾ ಮ್ಹಣ್ಪಾಕ್ ಕಸಲೊಚ್ ದುಬಾವ್ ನಾ. ಹ್ಯೆ ವಾಟೆನ್ ಸೆವಾ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾ ಖಾತಿರ್ ಮಣಿಪಾಲಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಡಾ। ಟಿ. ಎಮ್. ಎ. ಪೈ ಸಂಸ್ಥ್ಯಾಕ್ ಆಮ್ಚೆಂ ಅಭಿನಂದನ್.

—ಆಲ್ಬನ್ ಕಾಸ್ತೆಲಿನ್.

आमच्ये संस्कृतेंतल्यो रिती रिवाजी

(मुंदरिलां)

८. गर्भेस्त स्त्रियेक सन्मान

आमच्या काजारा–सोबनांच्यो सांस्कृतिक रिती–रिवाजी विवरिल्या अुपरांत आमचे मधें आसल्लयो थोडयो सामाजिक रिवाजी विवरूँची गरज। गर्भेस्त स्त्रियेक फुडलद तिच्या कुळारा बांळतेराक धाडची संभ्रमीक रिवाज आमच्या मालघडयां मधें आसली।

खंयचोय अेक संस्थो आरंभ जाताना वा नवें बांदाप सुरू करताना ताची बुन्याद संभ्रमान आनी दैवीक बेसांवान आरंभ करतात। नवें घर बांदुन

ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಸಂಸ್ಕೃತೆಂತ್ಲ್ಯಾ ರಿತಿ - ರಿವಾಜಿ

(ಮುಂದರಿಲಾಂ)

8. ಗರ್ಭೆಸ್ತ್ ಸ್ತ್ರೀಯೆಕ್ ಸನ್ಮಾನ್ :

ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಕಾಜಾರಾ-ಸೊಬನಾಂಚ್ಯೊ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ್ ರಿತಿ-ರಿವಾಜಿ ವಿವರಿಲ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಆಮ್ಚೆ ಮಧೆಂ ಆಸ್‌ಲ್ಲ್ಯೊ ಥೊಡ್ಯೊ ಸಾಮಾಜಿಕ್ ರಿವಾಜಿ ವಿವರುಂಚಿ ಗರ್ಜ್. ಗರ್ಭೆಸ್ತ್ ಸ್ತ್ರೀಯೆಕ್ ಫುಡ್ಲದ್ ತಿಚ್ಯಾ ಕುಳಾರಾ ಬಾಂಳ್ತೆರಾಕ್ ಧಾಡ್ಚಿ ಸಂಭ್ರಮಿಕ್ ರಿವಾಜ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಮಾಲ್ಘಡ್ಯಾಂ ಮಧೆಂ ಆಸ್ಲಿ.

ಖಂಯ್ಚೊಯ್ ಏಕ್ ಸಂಸ್ಥೊ ಆರಂಭ್ ಜಾತಾನಾ ವಾ ನವೆಂ ಬಾಂದಾಪ್ ಸುರು ಕರ್ತಾನಾ ತಾಚಿ ಬುನ್ಯಾದ್ ಸಂಭ್ರಮಾನ್ ಆನಿ ದೈವಿಕ್ ಬೆಸಾಂವಾನ್ ಆರಂಭ್ ಕರ್ತಾತ್.

जातच सयऱ्यां - धयऱ्यांक, इष्टांक आनी याजकाक आपवन घर बेज्मेंत करन सत्कार कार्यं चलयतात। अशें सक्कड करचें देवाक अर्गां दींवंक आनी ताच्या बेसांवांचो शिंवर सदांच त्या घराचेर वा संसथ्याचेर पडूंक। तशेंच काजार जाल्लया जोडयाक आवय-बापय जांवची खुणां कळित जाल्या अुपरांत गर्भेरुत स्त्रियेक संभ्रमात बाळतेराक धाडची विलेवारी जाताली। दर्यांत पयण करचें भरल्लें तारूं वाऱ्या-वादळाक सांपडनास्ताना शाबितायेन बंद्राक पावाजय। अेके गर्भेस्त स्त्रियेक भरलेल्या तार्वाक सरी करयेत। देवाच्या आशीरवादान आनी कुटुँबाच्या सांद्यांच्या मागण्यान तिचें गर्भेस्तपण आनी प्रसूतपण आतंकाविणे जांवचें आसा। देकून माल्घडयां मधें "गुर्वारिक धाडची" रिंवाज चालू जाली। हेर जाती मधेंय असली रिवाज "बयके" म्हळ्ळया नांवान आसा।

फुडलद गर्भेस्त स्त्रियेक सातवो महिनो लाग्तच तिच्या कुळाराचीं तिका फुल-भांगार माळन, कुळारा आपवन व्हरचो दीस नमियारतालीं। सुमार पंचवीस वा वीस जणां स्त्रियो आनीं दादले, तिच्या कुळारा थावन बेंडान भायर सरन दोनपारां जेवणाक वा सांजेच्या सतकाराक, गर्भेस्त स्त्रियेच्या घरकारागेर पावतालीं। व्होकलेक माळचें भांगर आनी फुलांझेले तांणीं व्हरूंक आसले।

गर्भेस्त स्त्रियेच्या घर्काराच्या कुटुँबाचीं त्या वेळार "गुर्वारिक धाडूंक" म्हण आमंत्रणाक सरी जावन तिच्या घरकारच्या घरा सांगाता मेळतालीं। दोनी पाड-तिंच्या सयऱ्यांक दोनपारां मासा-पोळियेचें जेवण। जेवणार गुर्वारिची भलायकी मागची। कुळारा थावन आपंवक आयिल्लया सयऱ्यांनी गर्भेस्त स्त्रियेचे केस अुगवन तांणीं हाडल्लें भांगर व्होकलेक माळल्लेबरी माळन, कळयांचे आनी आबोल्यांचे झेले तिचे तकलेर सोडंवचे आसले। अुपरांत तिका घेवन पयले पंगतीर जेवणाक बसचें। सयरे चड आसल्लेकडे आंगणाक माटोव घाल्न जेवण दिंवचें आसलें।

सक्डांचें जेवण जाल्या अुपरांत, गर्भेस्तिणीक तिचें साडयाचें कापड न्हेसवचें। अुपगांत तिका एका कदेलार

ನವೆಂ ಘರ್ ಬಾಂದುನ್ ಜಾತಚ್ ಸಯ್ರ್ಯಾಂ - ಧಯ್ರ್ಯಾಂಕ್, ಇಷ್ಟಾಂಕ್ ಆನಿ ಯಾಜಕಾಕ್ ಆಪವ್ನ್ ಘರ್ ಬೆಜ್ಮೆಂತ್ ಕರ್ನ್ ಸತ್ಕಾರ್ ಕಾರ್ಯೆಂ ಚಲಯ್ತಾತ್. ಆಶೆಂ ಸಕ್ಕಡ್ ಕರ್ಚೆಂ ದೆವಾಕ್ ಅರ್ಗಾಂ ದೀಂವ್ಕ್ ಅನಿ ತಾಚ್ಯಾ ಬೆಸಾಂವಾಂಚೊ ಶಿಂವರ್ ಸದಾಂಚ್ ತ್ಯಾ ಘರಾಚೆರ್ ವ ಸಂಸ್ಥ್ಯಾಚೆರ್ ಪಡೂಂಕ್. ತಶೆಂಚ್ ಕಾಜಾರ್ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾ ಜೊಡ್ಯಾಕ್ ಆವಯ್-ಬಾಪಯ್ ಜಾಂವ್ಚಿಂ ಖುಣಾಂ ಕಳಿತ್ ಜಾಲ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಗರ್ಭೆಸ್ತ್ ಸ್ತ್ರೀಯೆಕ್ ಸಂಭ್ರಮಾನ್ ಬಾಂಳ್ತೆರಾಕ್ ಧಾಡ್ಚಿ ವಿಲೆವಾರಿ ಜಾತಾಲಿ. ದರ್ಯಾಂತ್ ಪಯ್ಣ್ ಕರ್ಚೆಂ ಭರ್ಲ್ಲೆಂ ತಾರುಂ ವಾರ್‍ಯಾ – ವಾದಾಳಾಕ್ ಸಾಂಪ್ಡಾನಾಸ್ತಾನಾ ಶಾಬಿತಾಯೆನ್ ಬಂದ್ರಾಕ್ ಪಾವಾಜಯ್. ಎಕೇ ಗರ್ಭೆಸ್ತ್ ಸ್ತ್ರೀಯೆಕ್ ಭರ್ಲ್ಲೆಲ್ಯಾ ತಾರ್ವಾಕ್ ಸರಿ ಕರ್ಯೆತ್. ದೆವಾಚ್ಯಾ ಆಶಿರ್ವಾದಾನ್ ಆನಿ ಕುಟುಂಬಾಚ್ಯಾ ಸಾಂದ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಮಾಗ್ಣ್ಯಾನ್ ತಿಚೆಂ ಗರ್ಭೆಸ್ತ್‌ಪಣ್ ಆನಿ ಪ್ರಸೂತ್‌ಪಣ್ ಆತಂಕಾವಿಣೆಂ ಜಾಂವ್ಚೆಂ ಆಸಾ. ದೆಕುನ್ ಮಾಲ್ಘಡ್ಯಾಂ ಮಧೆಂ "ಗುರ್ವಾರಿಕ್ ಧಾಡ್ಚಿ" ರಿವಾಜ್ ಚಾಲು ಜಾಲಿ. ಹೆರ್ ಜಾತಿಂ ಮಧೆಂಯ್ ಅಸಲಿ ರಿವಾಜ್ "ಬಯುಕೆ" ಮ್ಹಳ್ಯಾ ನಾಂವಾನ್ ಆಸಾ.

ಫುಡ್ಲದ್ ಗರ್ಭೆಸ್ತ್ ಸ್ತ್ರೀಯೆಕ್ ಸಾತ್ವೊ ಮಹಿನೊ ಲಾಗ್ತಚ್ ತಿಚ್ಯಾ ಕುಳಾರಾಚಿಂ ತಿಕಾ ಫುಲ್-ಭಾಂಗಾರ್ ಮಾಳ್ನ್, ಕುಳಾರಾ ಆಪವ್ನ್ ವ್ಹರ್ಚೊ ದೀಸ್ ನಮಿಯಾರ್ತಾಲಿಂ. ಸುಮಾರ್ ಪಂಚ್ವೀಸ್ ವಾ ತೀಸ್ ಜಣಾಂ ಸ್ತ್ರೀಯೊ ಆನಿ ದಾದ್ಲೆ. ತಿಚ್ಯಾ ಕುಳಾರಾ ಥಾವ್ನ್ ಬೆಂಡಾನ್ ಭಾಯ್ರ್ ಸರ್ನ್ ದೊನ್ಪಾರಾಂ ಜೆವ್ಣಾಕ್ ವಾ ಸಾಂಜೆಚ್ಯಾ ಸತ್ಕಾರಾಕ್, ಗರ್ಭೆಸ್ತ್ ಸ್ತ್ರೀಯೆಚ್ಯಾ ಘರ್ಕಾರಾಗೆರ್ ಪಾವ್ತಾಲಿಂ. ವ್ಹೊಕ್ಲೆಕ್ ಮಾಳ್ಚೆಂ ಭಾಂಗಾರ್ ಆನಿ ಫುಲಾಂ-ಝೆಲೆ ತಾಂಣಿಂ ವ್ಹರುಂಕ್ ಆಸ್ಲೆ.

ಗರ್ಭೆಸ್ತ್ ಸ್ತ್ರೀಯೆಚ್ಯಾ ಘರ್ಕಾರಾಚ್ಯಾ ಕುಟುಂಬಾಚಿಂ ತ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ "ಗುರ್ವಾರಿಕ್ ಧಾಡುಂಕ್" ಮ್ಹಣ್ ಆಮಂತ್ರಣಾಕ್ ಸರಿ ಜಾವ್ನ್ ತಿಚ್ಯಾ ಘರ್ಕಾರಾಚ್ಯಾ ಘರಾ ಸಾಂಗಾತಾ ಮೆಳ್ತಾಲಿಂ. ದೋನೀ ಪಾಡ್ತಿಂಚ್ಯಾ ಸಯ್ರ್ಯಾಂಕ್ ದೊನ್ಪಾರಾಂ ಮಾಸಾ - ಪೊಳಿಯೆಚೆಂ ಜೆವಣ್. ಜೆವ್ಣಾರ್ ಗುರ್ವಾರಿಚಿ ಭಲಾಯ್ಕಿ ಮಾಗ್ಚಿ. ಕುಳಾರಾ ಥಾವ್ನ್ ಅಪಂವ್ಕ್ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯಾ ಸಯ್ರ್ಯಾಂನಿ, ಗರ್ಭೆಸ್ತ್ ಸ್ತ್ರೀಯೆಚೆ ಕೇಸ್ ಉಗವ್ನ್, ತಾಂಣಿಂ ಹಾಡ್‌ಲ್ಲೆಂ ಭಾಂಗಾರ್ ವ್ಹೊಕ್ಲೆಕ್ ಮಾಳ್‌ಲ್ಲೆಬರಿ ಮಾಳ್ನ್ ಕಳ್ಯಾಂಚೆ ಆನಿ ಆಬೊಲ್ಯಾಂಚೆ ಝೆಲೆ ತಿಚ್ಯೆ ತಕ್ಲೆರ್ ಸೊಡಂವ್ಚೆ ಆಸ್ಲೆ. ಉಪ್ರಾಂತ್ ತಿಕಾ ಘೆವ್ನ್ ಪಯ್ಲ್ಯಾ ಪಂಗ್ತಿರ್ ಜೆವ್ಣಾಕ್ ಬಸ್ಚೆಂ. ಸಯ್ರೆ ಚಡ್ ಆಸ್‌ಲ್ಲೆಕಡೆ ಅಂಗ್ಣಾಕ್ ಮಾಟೊವ್ ಘಾಲ್ನ್ ಜೆವಣ್ ದಿಂವ್ಚೆಂ ಆಸ್ಲೆಂ.

ಸಕ್ಡಾಂಚೆಂ ಜೆವಣ್ ಜಾಲ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್, ಗರ್ಭೆಸ್ತಿಣಿಕ್ ತಿಚೆಂ ಸಾಡ್ಯಾಚೆಂ ಕಾಪಡ್ ನ್ಹೆಸಂವ್ಚೆಂ. ಉಪ್ರಾಂತ್ ತಿಕಾ

बसंवचें । तेदना गुर्वारिचें कापड सामुमांयन आयेर करचें । कापड न्हय जाल्यार कापडाचो अैवज दिंवचो । इतलें जातच, तिका बेसांवाक अुबी करची। समेस्त मालघडयांनी तिका बेसांव दिल्या अुपरांत "हांव वचून येतां" म्हण तिणें तिच्या घर्काराकडे आनी मांय-मांवाकडे सांगून, तिच्या नड्त्यांत कांय चड अुणें जालां जाल्यार "माफ करिजय" म्हण दिंबी घालून मांय-मांवाचें प्रत्येक आशीर्वाद घेंवचें आललें । हाका म्हणताले "गुन्यांव भोग्सूंक मागचें" म्हण ।

इतलें जातच तिका आपवन व्हरूंक आयिल्लीं वेंडाच्या नादान तिका भायर काडुन व्हरतालीं । घर्काराच्या घरच्यांनी अेक बोशी कलिसल्लो फोव आपवन व्हरतेल्यांलागीं दींवक आसलो । गर्भेस्तिणीक अेक फर्लांग भर वाठ पर्यांत, तिच्या घर्काराचीं सयरीं पांवक वेतालीं । बेंडाच्या नादान रसत्यार व्होकलेवरी गर्भेस्तिणीन चलोन वेचें आतांचा कालार तितलें पसंद म्हण दिसाना जाल्यारी आमच्या मालघडयां मधें ही रिवाज कड्डायाची जावन आसली । ही रिवाज आमचे मधें संभ्रमान न्हय तरी साद्ये रितीन पुणी चालू आसा । गर्भेस्तिणिच्या कुळारचीं दोगां वा तेगां पुणी वचून, तिका फुलां माळन, कारार बांळतेराक आपवन हाडतात ।

गर्भेस्तिण आपल्या कुळारा पावल्या अुपरांत कलिसल्लो फोव सक्डांक पिरिंनी घालन वांटचो । ह्ये रिनीर कुळारा फुडलद बांळतेराक आपवन हाडल्ली गुर्वार तिचो बांळतेर जावन तीन महिने पर्यांत कुळारा अुरताली । प्रसूत जावन तीन महिन्यांनीं, तिच्या कुळाराच्यांनी बांळतिक आनी भुरग्याक तिच्या घर्कारागेर पांवक आसलें । गर्भेस्त स्त्रियेक तिच्या कुटुंबाच्या सयऱ्यांच्या घरांनी जेवणाचो सनमान करचो आसलो । ही रिवाज आमचे मधें आतांय चालु आसा ।

९: बांळतेर

गर्भेस्त स्त्रियेन तिच्या कुळारा फुडलद बांळतेराक सात्वया महिन्यार आपवन हाडतच नोवो महिनो सरता पर्यांत तिच्या बांळतेराची तयाराय जाताली ।

ಏಕಾ ಕದೆಲಾರ್ ಬಸಂವ್ಚೆಂ. ತೆದ್ನಾ ಗುರ್ವಾರಿಚೆಂ ಕಾಪಡ್ ಸಾಸು ಮಾಂಯ್ನ್ ಆಯೆರ್ ಕರ್ಚೆಂ. ಕಾಪಡ್ ನ್ಹಯ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಕಾಪ್ಡಾಚೊ ಐವಜ್ ದಿಂವ್ಚೊ. ಇತ್ಲೆಂ ಜಾತಚ್, ತಿಕಾ ಬೆಸಾಂವಾಕ್ ಉಬಿ ಕರ್ಚಿ. ಸಮೆಸ್ತ್ ಮಾಲ್ಘಡ್ಯಾಂನಿ ತಿಕಾ ಬೆಸಾಂವ್ ದಿಲ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ "ಹಾಂವ್ ವಚೂನ್ ಯೆತಾಂ" ಮ್ಹಣ್ ತಿಣೆಂ ತಿಚ್ಯಾ ಘರ್ಕಾರಾಕಡೆ ಆನಿ ಮಾಂಯ್ ಮಾಂವಾಕಡೆ ಸಾಂಗೂನ್, ತಿಚ್ಯಾ ನಡ್ತ್ಯಾಂತ್ ಕಾಂಯ್ ಚಡ್ ಉಣೆಂ ಜಾಲಾಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ 'ಮಾಫ್ ಕರಿಜಯ್' ಮ್ಹಣ್ ದಿಂಬಿ ಘಾಲ್ನ್ ಮಾಂಯ್-ಮಾಂವಾಂಚೆಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ್ ಆಶೀರ್ವಾದ್ ಘೆಂವ್ಚೆಂ ಆಸ್ಲೆಂ. ಹಾಕಾ ಮ್ಹಣ್ತಾಲೆ 'ಗುನ್ಯಾಂವ್ ಭೊಗ್ಸುಂಕ್ ಮಾಗ್ಚೆಂ' ಮ್ಹಣ್.

ಇತ್ಲೆಂ ಜಾತಚ್ ತಿಕಾ ಆಪವ್ನ್ ವ್ಹರೂಂಕ್ ಆಯಿಲ್ಲಿಂ, ಬೆಂಡಾಚ್ಯಾ ನಾದಾನ್ ತಿಕಾ ಭಾಯ್ರ್ ಕಾಡ್ನ್ ವ್ಹರ್ತಾಲಿಂ. ಘರ್ಕಾರಾಚ್ಯಾ ಘರ್ಚ್ಯಾಂನಿ ಏಕ್ ಬೊಶಿ ಕಲ್ಸಿಲ್ಲೊ ಫೊವ್ ಆಪವ್ನ್ ವ್ಹರ್ತೆಲ್ಯಾಂಲಾಗಿಂ ದೀಂವ್ಕ್ ಆಸ್ಲೊ. ಗರ್ಭೆಸ್ತಿಣಿಕ್ ಏಕ್ ಫರ್ಲಾಂಗ್‌ಭರ್ ವಾಟ್ ಪರ್ಯಾಂತ್, ತಿಚ್ಯಾ ಘರ್ಕಾರಾಚಿಂ ಸಯ್ರಿಂ ಪಾಂವ್ಕ್ ವೆತಾಲಿಂ. ಬೆಂಡಾಚ್ಯಾ ನಾದಾನ್ ರಸ್ತ್ಯಾರ್ ವ್ಹೊಕ್ಲೆಬರಿ ಗರ್ಭೆಸ್ತಿಣಿನ್ ಚಲೊನ್ ವೆಚೆಂ ಆತಾಂಚಾ ಕಾಳಾರ್ ತಿತ್ಲೆಂ ಪಸಂದ್ ಮ್ಹಣ್ ದಿಸಾನಾ ಜಾಲ್ಯಾರೀ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಮಾಲ್ಘಡ್ಯಾಂ ಮಧೆಂ ಹಿ ರಿವಾಜ್ ಕಡ್ಡಾಯಾಚಿ ಜಾವ್ನ್ ಆಸ್ಲಿ. ಹಿ ರಿವಾಜ್ ಆಮ್ಚೆ ಮಧೆಂ ಸಂಭ್ರಮಾನ್ ನ್ಹಯ್‌ತರೀ ಸಾದ್ಯೆ ರಿತಿನ್ ಪುಣೀ ಚಾಲು ಆಸಾ. ಗರ್ಭೆಸ್ತಿಣಿಚ್ಯಾ ಕುಳಾರಾಚಿಂ ದೊಗಾಂ ವಾ ತೆಗಾಂ ಪುಣೀ ವಚೊನ್, ತಿಕಾ ಫುಲಾಂ ಮಾಳ್ನ್, ಕಾರಾರ್ ಬಾಂಳ್ತೆರಾಕ್ ಆಪವ್ನ್ ಹಾಡ್ತಾತ್.

ಗರ್ಭೆಸ್ತಿಣ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಕುಳಾರಾ ಪಾವ್ಲ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಕಲ್ಸಿಲ್ಲೊ ಫೊವ್ ಸಕ್ಡಾಂಕ್ ಪಿರಿಂನಿ ಘಾಲ್ನ್ ವಾಂಟ್ಚೊ. ಹ್ಯೆ ರಿತಿರ್, ಕುಳಾರಾ ಫುಡ್ಲದ್ ಬಾಂಳ್ತೆರಾಕ್ ಆಪವ್ನ್ ಹಾಡ್‌ಲ್ಲಿ ಗುರ್ವಾರ್, ತಿಚೊ ಬಾಂಳ್ತೆರ್ ಜಾವ್ನ್ ತೀನ್ ಮಹಿನೆ ಪರ್ಯಾಂತ್ ಕುಳಾರಾ ಉರ್ತಾಲಿ. ಪ್ರಸೂತ್ ಜಾವ್ನ್ ತೀನ್ ಮಹಿನ್ಯಾಂನಿ, ತಿಚ್ಯಾ ಕುಳಾರಾಚ್ಯಾಂನಿ ಬಾಂಳ್ತಿಕ್ ಆನಿ ಭುರ್ಗ್ಯಾಕ್ ತಿಚ್ಯಾ ಘರ್ಕಾರಾಗೆರ್ ಪಾಂವ್ಕ್ ಆಸ್ಲೆಂ. ಗರ್ಭೆಸ್ತ್ ಸ್ತ್ರೀಯೆಕ್ ತಿಚ್ಯಾ ಕುಟುಂಬಾಚ್ಯಾ ಸಯ್ರ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಘರಾಂನಿ ಜೆವ್ಣಾಚೊ ಸನ್ಮಾನ್ ಕರ್ಚೊ ಆಸ್ಲೊ. ಹಿ ರಿವಾಜ್ ಆಮ್ಚೆ ಮಧೆಂ ಆತಾಂಯ್ ಚಾಲು ಆಸಾ.

9. ಬಾಂಳ್ತೆರ್

ಗರ್ಭೆಸ್ತ್ ಸ್ತ್ರೀಯೆನ್ ತಿಚ್ಯಾ ಕುಳಾರಾ ಫುಡ್ಲದ್ ಬಾಂಳ್ತೆರಾಕ್ ಸಾತ್ವ್ಯಾ ಮಹಿನ್ಯಾರ್ ಆಪವ್ನ್ ಹಾಡ್ತಚ್ ನೊವೊ ಮಹಿನೊ ಸರ್ತಾ ಪರ್ಯಾಂತ್ ತಿಚ್ಯಾ ಬಾಂಳ್ತೆರಾಚಿ ತಯಾ

गर्जेचीं वस्त्रां, बाळशाक आंगली, तेलां आनी वक्तां तयार करतालीं। प्रसूतपणाचो काळ लागीं पावता पर्यांत गर्भेस्तिणिचे भलायके थांय चड गमन दिताले। बांळतेराचे घुर्त कळतच वयजिणीक आपवन हाडतालीं आनी तिचे सहायेक दोगी वा तेगी स्त्रीयो स्वंत खुशेन येताल्यो। बांळतेराच्यो आस्पत्रयो आनी तर्बेती जोडल्लयो वय्‌जिणी आदल्या काळार नासल्लयान, अन्भोग आसल्लयो गांवटी वयजिणी प्रसूतपणाच्या वेळीं गर्जेक पावताल्यो। तांचें "रूसुम" भारिच अुणे, चड म्हळयार अेक रुपय। जायते पावटीं, तसल्या गांवटी वयजिणींच्या हातांत बांळतेरा वेळार प्रसूत जांवच्यो स्त्रीयो वा जल्मल्लीं बाळशीं मेल्ले धाक्लेयी आसात। बाळशें भुँय पडतच, अेक पितुळची वाटली बाळशाच्या कानाकडे बडंवची रिवाज आसली। ह्या वरवीं बाळशें भुँय पडलें म्हण भायर आस्लल्यांकयी कळीत जातालें।

बाळांत जाल्लये स्त्रीयेक च्यार दीस पर्यांत रेंग्रेचें आनी लेखाचें खाण दिंवचें। पोटांतल्यो आनी आण्कीटेंतल्यो जिर्वोणेच्यो ग्रंथी बोब घाल्न तांणी अुत्पन्न केल्लो जिर्वोणेचो रस खाणाचेर वोतुँक तयार जाताल्यो। (ह्या ग्रंथींक गांट म्हण्ताले)। कहिजिऱ्याचो कसाय आनी हेर थोडीं गांवटी बक्तां तीन दीस पर्मांत बांळतीक दिताले। बांळतीन मात्र हालनास्ताना पांग्रून निदूंक आसलें।

जन्मल्लया बाळशाक न्हाणवन, गुटलावन पोवलेंत निदायतालीं। आनी ती पोवली आवय सर्शिनूंच आस्ताली। भुरगें रडताना आवयन ताका चींव दींवची सवय करची आसली। चवत्या दिसा बांळतिक शित आनी मास्ळेची कडी दिंवची आनी सांगाताच काळया आळवाच्या पांयाचें निस्तें, अुपरांत गुळियांची खिर। चवत्या दिसाचें धादोशी जेवण जेवल्या उपरांत बांळतिचे जिर्वोणेज्यो ग्रंथी थंड जाताल्यो। बांळतेराची खबर बांळतिचा घर्कारागेर पावित करूंक बांळतिचा भावान वचूंक आसलें। थंय ताका नवया अुर्मालाची काणीक मेळताली। "मावळयाक अुर्मालि बांदचो" म्हळळी सांगणी आमचे मधें आनीकी चालू आसा। चवत्या दिसा दोनपांरां जेवणाक लाग्शिल्या सयऱ्यांक

ರಾಯ್ ಜಾತಾಲಿ. ಗರ್ಜೆಚಿಂ ವಸ್ತ್ರಾಂ, ಬಾಳ್ಯಾಕ್ ಆಂಗ್ಲಿಂ, ತೆಲಾಂ ಆನಿ ವಕ್ತಾಂ ತಯಾರ್ ಕರ್ತಾಲಿಂ. ಪ್ರಸೂತ್ಪಣಾಚೊ ಕಾಳ್ ಲಾಗಿಂ ಪಾವ್ತಾ ಪರ್ಯಾಂತ್ ಗರ್ಭೆಸ್ತಿಣ್ಚೇ ಭಲಾಯ್ಕೆ ಥಾಂಯ್ ಚಡ್ ಗಮನ್ ದಿತಾಲೆ. ಬಾಂಳ್ತೆರಾಚೆ ಘುರ್ತ್ ಕಳ್ತಚ್ ವಯ್ಜಿಣಿಕ್ ಆಪವ್ನ್ ಹಾಡ್ತಾಲಿಂ ಆನಿ ತಿಚೇ ಸಹಾಯೆಕ್ ದೊಗೀ ವಾ ತೆಗೀ ಸ್ತ್ರೀಯೊ ಸ್ವಂತ್ ಖುಶೆನ್ ಯೆತಾಲ್ಯೊ. ಬಾಂಳ್ತೆರಾಚ್ಯೊ ಆಸ್ಪತ್ರ್ಯೊ ಆನಿ ತರ್ಬೆತಿ ಜೊಡ್‌ಲ್ಲ್ಯೊ ವಯ್ಜಿಣಿ ಆದ್ಲ್ಯಾ ಕಾಳಾರ್ ನಾಸ್‌ಲ್ಲ್ಯಾನ್, ಅನ್ಭೊಗ್ ಆಸ್‌ಲ್ಲ್ಯೊ ಗಾಂವ್ಟಿ ವಯ್ಜಿಣಿ ಪ್ರಸೂತ್ಪಣಾಚ್ಯಾ ವೆಳಿಂ ಗರ್ಜೆಕ್ ಪಾವ್ತಾಲ್ಯೊ. ತಾಂಚೆಂ "ರುಸುಮ್" ಭಾರಿಚ್ ಉಣೆಂ, ಚಡ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಏಕ್ ರುಪಯ್. ಜಾಯ್ತಿ ಪಾವ್ಟಿಂ, ತಸಲ್ಯಾ ಗಾಂವ್ಟಿ ವಯ್ಜಿಣಿಂಚ್ಯಾ ಹಾತಾಂತ್ ಬಾಂಳ್ತೆರಾ ವೆಳಾರ್ ಪ್ರಸೂತ್ ಜಾಂವ್ಚ್ಯೊ ಸ್ತ್ರೀಯೊ ವಾ ಜಲ್ಮಲ್ಲಿಂ ಬಾಳ್ಶಿಂ ಮೆಲ್ಲೆ ಧಾಕ್ಲೆಯಿೊ ಆಸಾತ್. ಬಾಳ್ಶಿಂ ಭುಂಯ್ ಪಡ್ತಚ್, ಏಕ್ ಪಿತುಳ್ಚಿ ವಾಟ್ಲಿ ಬಾಳ್ಶ್ಯಾಚ್ಯಾ ಕಾನಾಕಡೆ ಬಡಂವ್ಚಿ ರಿವಾಜ್ ಆಸ್ಲಿ. ಹ್ಯಾ ವರ್ವಿಂ ಬಾಳ್ಶಿಂ ಭುಂಯ್ ಪಡ್ಲೆಂ ಮ್ಹಣ್ ಭಾಯ್ರ್ ಆಸ್ಲಲ್ಯಾಂಕ್‌ಯಿ ಕಳಿತ್ ಜಾತಾಲೆಂ.

ಬಾಳಾಂತ್ ಜಾಲ್ಲ್ಯೆ ಸ್ತ್ರೀಯೆಕ್ ಚ್ಯಾರ್ ದೀಸ್ ಪರ್ಯಾಂತ್ ರೆಂಗ್ರೆಚೆಂ ಆನಿ ಲೆಖಾಚೆಂ ಖಾಣ್ ದಿಂವ್ಚೆಂ. ಪೊಟಾಂತ್ಲ್ಯೊ ಆನಿ ಆನ್ಕಿಟೆಂತ್ಲ್ಯೊ ಜಿರ್ವೊಣೆಚ್ಯೊ ಗ್ರಂಥಿ ಬೊಬ್ ಘಾಲ್ನ್ ತಾಂಣಿಂ ಉತ್ಪನ್ನ್ ಕೆಲ್ಲೊ ಜಿರ್ವೊಣೆಚೊ ರಸ್ ಖಾಣಾಚೆರ್ ವೊತುಂಕ್ ತಯಾರ್ ಜಾತಾಲ್ಯೊ. (ಹ್ಯಾ ಗ್ರಂಥಿಂಕ್ ಗಾಂಟ್ ಮ್ಹಣ್ತಾಲೆ). ಕಹಿಜಿರ್‍ಯಾಚೊ ಕಸಾಯ್ ಆನಿ ಹೆರ್ ಥೊಡಿಂ ಗಾಂವ್ಟಿ ವಕ್ತಾಂ ತೀನ್ ದೀಸ್ ಪರ್ಯಾಂತ್ ಬಾಂಳ್ತಿಕ್ ದಿತಾಲೆ. ಬಾಂಳ್ತಿನ್ ಮಾತ್ರ್ ಹಾಲನಾಸ್ತಾನಾ ಪಾಂಗ್ರೂನ್ ನಿದೊಂಕ್ ಆಸ್ಲೆಂ.

ಜನ್ಮಲ್ಲ್ಯಾ ಬಾಳ್ಯಾಕ್ ನ್ಹಾಣವ್ನ್, ಗುಟ್ಲಾವ್ನ್ ಪೊವ್ಲೆಂತ್ ನಿದಾಯ್ತಾಲಿಂ. ಆನಿ ತೀ ಪೊವ್ಲಿ ಆವಯ್ ಸರ್ಶಿನ್‌ಂಚ್ ಆಸ್ತಾಲಿ. ಭುರ್ಗೆಂ ರಡ್ತಾನಾ ಆವಯ್ನ್ ತಾಕಾ ಚೀಂವ್ ದಿಂವ್ಚಿ ಸವಯ್ ಕರ್ಚಿ ಆಸ್ಲಿ. ಚವ್ತ್ಯಾ ದಿಸಾ ಬಾಂಳ್ತಿಕ್ ಶಿತ್ ಆನಿ ಮಾಸ್ಳೆಚಿ ಕಡಿ ದಿಂವ್ಚಿ ಆನಿ ಸಾಂಗಾತಾಚ್ ಕಾಳ್ಯಾ ಆಳ್ವಾಚ್ಯಾ ಪಾಂಯಾಂಚೆಂ ನಿಸ್ತೆಂ, ಉಪ್ರಾಂತ್ ಗುಳಿಯಾಂಚಿ ಖಿರ್. ಚವ್ತ್ಯಾ ದಿಸಾಚೆಂ ಧಾದೊಶಿ ಜೆವಣ್ ಜೆವ್ಲ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಬಾಂಳ್ತಿಚೆ ಜಿರ್ವೊಣೆಜ್ಯೊ ಗ್ರಂಥಿ ಥಂಡ್ ಜಾತಾಲ್ಯೊ. ಬಾಂಳ್ತೆರಾಚಿ ಖಬರ್ ಬಾಂಳ್ತಿಚ್ಯಾ ಘರ್ಕಾರಾಗೆರ್ ಪಾವಿತ್ ಕರುಂಕ್ ಬಾಂಳ್ತಿಚ್ಯಾ ಭಾವಾನ್ ವಚೊಂಕ್ ಆಸ್ಲೆಂ. ಥಂಯ್ ತಾಕಾ ನವ್ಯಾ ಉರ್ಮಾಲಾಚಿ ಕಾಣಿಕ್ ಮೆಳ್ತಾಲಿ. "ಮಾವ್ಳ್ಯಾಕ್ ಉರ್ಮಾಲ್ ಬಾಂದ್ಚೊ" ಮ್ಹಳ್ಳಿ ಸಾಂಗ್ಣಿ ಆಮ್ಚೆ ಮಧೆಂ ಆನಿಕೀ ಚಾಲೂ ಆಸಾ. ಚವ್ತ್ಯಾ ದಿಸಾ

आनी बांळतेर केल्ले वयजिणीक आपंवक आसलें। तांकां आनी घरचांक मासळेचा कडियेचें जेवण आनी अुपरांत वोरन। बांळतेर केल्याचें रुसुम वयजिणीक त्या दिसा दिवचें।

पयलीच सांगुन दवर्लली "बांळतिक पोस्तेली" चाळीस दीस पर्यांत बांळतिचा आनी बाळशाचा कामाक रावताली। बांळतिचें खाण तयार करचें, तिका न्हाणंवचें, बाळशाचो आंगोटयो आनी बांळतिचें वस्तुर अुंबळचें काम तिचें। तिचें रूसुम आदल्या काळार फकत आठ वा धा रूपय। "बांळतिक पोस्तेली" आतांचा काळारी बांळतिचा आनी बाळशाचा पोषणाखातीर चाळीस दीस पर्यांत घरांनी रावता।

बांळतिचा पेंकडा भंवतणी "वेडो" अर्नून बांदूंक आसलो। हो वेडो चडावत तीन महिने पर्यांत बांदचो आसलो। धा दिसां अुपरांत सुंरगेचें तेल रगडुन हुन अुदकाचें न्हाण आनी अुपरांत बांळतिक आनी बाळशाक पयऱ्याचें न्हाण चड गरजेचें जावनासलें। कुंकडाचा पिलांचो काल्द, वायन, निवोळ आनी दूद अुत्पन्न जांवपाक रोस-ह्यो वस्तु चाळीस दीस पर्यांत बांळतिचें रेग्रेचें खाण। वक्तांचो रांदो पयलो पातळ आनी अुपरांत सुको, घराच तयार जातालो। बांळतिक आनी भुरग्याक पळोंवक आयिल्लयांक रांद्याची रूच दाकंवची आसली। "बांळतीक खाण वेडयार आनी व्होकलेक फुलां साडयार" म्हळळी गाद आमचे मधें चालू आसा।

बांळतेर संपोन इकरा वा तेरा दीस जाताना, बांळतिचा घर्कारागेलीं सयरीं "सेस" वा बांळतेराचीं काणिक हाडन येतालीं। त्या दीस सासुमांयन पयले पावटीं येणिगेर येंवचें। सेसिचो अैवज तांतांचा तांकी पर्माणे आस्तालो। येणिक आनी सयऱ्यांक दोनपारां मासापोळियेचें जेवण। जेवण जाल्या अुपरांत, सासु-मांयन "सेस" सुनेक हिंवची आनी तेदाळाच घरचे येणिन सयऱ्ये येणिक कापडाची मर्याद करचीं। त्याच दिसा सांजेर सयऱ्ये येणिन बाळशाक पाळण्यांत वदरचें।

ದೊನ್ಪಾರಾಂ ಜೆವ್ಣಾಕ್ ಲಾಗ್ಗಿಲ್ಯಾ ಸಯ್ರ್ಯಾಂಕ್ ಆನಿ ಬಾಂಳ್ತೆರ್ ಕೆಲ್ಲೇ ವಯ್ಜಿಣಿಕ್ ಆಪಂವ್ಕ್ ಆಸ್ಲೆಂ ತಾಂಕಾಂ ಆನಿ ಘರ್ಚ್ಯಾಂಕ್ ಮಾಸ್ಳೆಚ್ಯಾ ಕಡಿಯೆಚೆಂ ಜೆವಣ್ ಆನಿ ಉಪ್ರಾಂತ್ ವೊರ್ನ್. ಬಾಂಳ್ತೆರ್ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾಚೆಂ ರುಸುಮ್ ವಯ್ಜಿಣಿಕ್ ತ್ಯಾ ದಿಸಾ ದಿಂವ್ಚೆಂ.

ಪಯ್ಲಿಚ್ ಸಾಂಗುನ್ ದವರ್ಲ್ಲಿ "ಬಾಂಳ್ತಿಕ್ ಪೊಸ್ತೆಲಿ" ಚಾಳಿಸ್ ದೀಸ್ ಪರ್ಯಾಂತ್ ಬಾಂಳ್ತಿಚ್ಯಾ ಆನಿ ಬಾಳ್ಶ್ಯಾಚ್ಯಾ ಕಾಮಾಕ್ ರಾವ್ತಾಲಿ. ಬಾಂಳ್ತಿಚೆಂ ಖಾಣ್ ತಯಾರ್ ಕರ್ಚೆಂ, ತಿಕಾ ನ್ಹಾಣಂವ್ಚೆಂ, ಬಾಳ್ಶ್ಯಾಚ್ಯೊ ಆಂಗೊಟ್ಯೊ ಆನಿ ಬಾಂಳ್ತಿಚೆಂ ವಸ್ತುರ್ ಉಂಬೊಳ್ಚೆಂ ಕಾಮ್ ತಿಚೆಂ. ತಿಚೆಂ ರುಸುಮ್ ಆದ್ಲ್ಯಾ ಕಾಳಾರ್ ಫಕತ್ ಆಟ್ ವಾ ಧಾ ರುಪಯ್. "ಬಾಂಳ್ತಿಕ್ ಪೊಸ್ತೆಲಿ" ಆತಾಂಚಾ ಕಾಳಾರಿ ಬಾಂಳ್ತಿಚ್ಯಾ ಆನಿ ಬಾಳ್ಶ್ಯಾಚ್ಯಾ ಪೋಷಣಾ ಖಾತಿರ್ ಚಾಳಿಸ್ ದೀಸ್ ಪರ್ಯಾಂತ್ ಘರಾಂನಿ ರಾವ್ತಾ.

ಬಾಂಳ್ತಿಚ್ಯಾ ಪೆಂಕ್ಡಾ ಭಂವ್ತಣಿ 'ವೆಡೊ' ಅರ್ನುನ್ ಬಾಂದುಂಕ್ ಆಸ್ಲೊ. ಹೊ ವೆಡೊ ಚಡಾವತ್ ತೀನ್ ಮಹಿನೆ ಪರ್ಯಾಂತ್ ಬಾಂದ್ಚೊ ಆಸ್ಲೊ. ಧಾ ದಿಸಾಂ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಸುಂಗ್ರೆಚೆಂ ತೇಲ್ ರಗ್ಡುನ್ ಹುನ್ ಉದ್ಕಾಚೆಂ ನ್ಹಾಣ್ ಆನಿ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಬಾಂಳ್ತಿಕ್ ಆನಿ ಬಾಳ್ಶ್ಯಾಕ್ ಪಯ್ರ್ಯಾಚೆಂ ನ್ಹಾಣ್ ಚಡ್ ಗರ್ಜೆಚೆಂ ಜಾವ್ನಾಸ್ಲೆಂ. ಕುಂಕ್ಡಾಚ್ಯಾ ಪಿಲಾಂಚೊ ಕಾಲ್ದ್, ವಾಯ್ನ್, ನಿವೊಳ್ ಆನಿ ದೂದ್ ಉತ್ಪನ್ನ್ ಜಾವ್ಪಾಕ್ ರೋಸ್—ಹ್ಯೊ ವಸ್ತು ಚಾಳಿಸ್ ದೀಸ್ ಪರ್ಯಾಂತ್ ಬಾಂಳ್ತಿಚೆಂ ರೆಗ್ರೆಚೆಂ ಖಾಣ್. ವಕ್ತಾಂಚೊ ರಾಂದೊ ಪಯ್ಲೊ ಪಾತಳ್ ಆನಿ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಸುಕೊ, ಘರಾಚ್ ತಯಾರ್ ಜಾತಾಲೊ. ಬಾಂಳ್ತಿಕ್ ಆನಿ ಭುಗ್ರ್ಯಾಕ್ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯಾಂಕ್ ರಾಂದ್ಯಾಚಿ ರೂಚ್ ದಾಕಂವ್ಚಿ ಆಸ್ಲಿ. "ಬಾಂಳ್ತಿಕ್ ಖಾಣ್ ವೆಡ್ಯಾರ್ ಆನಿ ವ್ಹೊಕ್ಲೆಕ್ ಫುಲಾಂ ಸಾಡ್ಯಾರ್" ಮ್ಹಳ್ಳಿ ಗಾದ್ ಆಮ್ಚೆ ಮಧೆಂ ಚಾಲೂ ಆಸಾ.

ಬಾಂಳ್ತೆರ್ ಸಂಪೊನ್ ಇಕ್ರಾ ವಾ ತೆರಾ ದೀಸ್ ಜಾತಾನಾ, ಬಾಂಳ್ತಿಚ್ಯಾ ಘರ್ಕಾರಾಗೆಲಿಂ ಸಯ್ರಿಂ 'ಸೆಸ್' ವಾ ಬಾಂಳ್ತೆರಾಚಿ ಕಾಣಿಕ್ ಹಾಡ್ನ್ ಯೆತಾಲಿಂ. ತ್ಯಾ ದೀಸ್ ಸಾಸುಮಾಂಯ್ನ್ ಪಯ್ಲೆ ಪಾವ್ಟಿಂ ಯೆಣಿಗೆರ್ ಯೆಂವ್ಚೆಂ. ಸೆಸಿಚೊ ಐವಜ್ ತಾಂತಾಂಚ್ಯಾ ತಾಂಕಿ ಪರ್ಮಾಣೆಂ ಆಸ್ತಾಲೊ. ಯೆಣಿಕ್ ಆನಿ ಸಯ್ರ್ಯಾಂಕ್ ದೊನ್ಪಾರಾಂ ಮಾಸಾ ಪೊಳಿಯೆಚೆಂ ಜೆವಣ್. ಜೆವಣ್ ಜಾಲ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್, ಸಾಸುಮಾಂಯ್ನ್ 'ಸೆಸ್' ಸುನೆಕ್ ದಿಂವ್ಚಿ ಆನಿ ತೆದಾಳಾಚ್ ಘರ್ಚೆ ಯೆಣಿನ್ ಸಯ್ರ್ಯೆ ಯೆಣಿಕ್ ಕಾಪ್ಡಾಚಿ ಮರ್ಯಾದ್ ಕರ್ಚಿ. ತ್ಯಾಚ್ ದಿಸಾ ಸಾಂಜೆರ್ ಸಯ್ರ್ಯೆ ಯೆಣಿನ್ ಬಾಳ್ಶ್ಯಾಕ್ ಪಾಳ್ಣ್ಯಾಂತ್ ದವರ್ಚೆಂ.

सवया दिसा "सटवेचो" पोट्टु आचार आस्तालो। त्ये रातीं सरते पर्माणे दोगां-दोगां, बाळती सर्शिन जागीं रावताली। ह्या शिवाय बाळशें व्हड जातच ताका शिरांची (नळांची) पिडा सुरू जायनाशी काजऱ्याचा बोडियांचा हुनोनी इंगल्यांनी आंगाचा संधांक दाग दिवची क्रूर रिवाज आसली। दागांचा अुज्या-फोडांनी बाळशें थोडे दीस पर्यंत वळवळतालें। आधुनीक वैघ्यकीय ज्ञानावरवीं हीं निष्ठुर करनी रावल्या।

आदल्या तेंपार भुरग्याचें बोल आनी तेंपलांत भेटवणी चाळिसावया दिसा सांगाताच करची आसली। बाळशें रिस्केर आसल्यार ताचा आदीं मिर्नीक आपवन बापतीज्म (पवित्र स्नान) दिताले। अशें बाळतेराक कुळारा आयिल्ली गर्भेस्तिण, तिचें प्रसूतपण जावन तीन महिने पर्यंत थंय अुरताली। तीन महिन्यांनी तिचा कुळाराचा सयऱ्यांनी सांगाता मेळोन बाळतिक आनी भुरग्याक तिचा घर्कारगेर पांवचें। थंय तांकां जेवण तयार करताले। काजारा अुपरांत धुवेगेर पयले पावटीं त्या दीस आयिल्ले येणिक, धुवेचे सासुमांयन कापडाची मर्याद करूंक आसली।

१०. कुंपाद्री-कुमाद्रीक सनमान :

आमचे संस्कृतेंत मालगडयां थावन देंवोन आयिल्लयो रिती-रिवाजी बदलावण आनीं सुधारण जांवचा आधुनिक काळार पाळूंक पावट आसाना मात न्हय, विपरोत म्हार्गायि वरवीं त्यो पाळूंक असाध्य जालां।

कुंपाद्री-कुमाद्रीची सयरीक "देवागेली सयरीक" म्हणतात। अेकामेका थांय कुंपाद्री-कुमाद्रींचो मयामोग आनी सहकार विशेस। फिल्याद जोडतच नवया कुपाद्रीक आनी कुमाद्रीक फिल्यादाचा आवय-बापायन संद्राप पळेवन जेवणाचो सतकार करूंक आसलो। आदल्या तेंपार ही रिवाज कड्डायाची जावन आसली। ह्या जेवणा-सतकाराक "बापतीज्माचें जेवण" म्हणताले। पुण बापतीज्म म्हळळो सब्द सुडाल अुचारूंक सबार जणांक कष्ट मारताले जाल्लेवरवीं "बालतिमाचें जेवण" म्हळळें नांव घोळोन आसलें।

ಸವ್ಯಾ ದಿಸಾ 'ಸಟ್ವೆಚೊ' ಪೊಟ್ಟು ಆಚಾರ್ ಆಸ್ತಾಲೊ. ತ್ಯೆ ರಾತಿಂ ಸರ್ತೆ ಪರ್ಮಾಣೆ ದೊಗಾಂ-ದೊಗಾಂ, ಬಾಂಳ್ತಿ ಸರ್ಶಿನ್ ಜಾಗಿಂ ರಾವ್ತಾಲಿಂ. ಹ್ಯಾ ಶಿವಾಯ್ ಬಾಳ್ಶೆಂ ವ್ಹಡ್ ಜಾತಚ್ ತಾಕಾ ಶಿರಾಂಚಿ (ನಳಾಂಚಿ) ಪಿಡಾ ಸುರು ಜಾಯ್ನಾಶಿ ಕಾಜ್ರ್ಯಾಚಾ ಬೊಡಿಯಾಂಚ್ಯಾ ಹುನೊನಿ ಇಂಗ್ಲ್ಯಾಂನಿ ಆಂಗಾಚಾ ಸಂಧಾಂಕ್ ದಾಗ್ ದಿಂವ್ಚಿ ಕ್ರೂರ್ ರಿವಾಜ್ ಆಸ್ಲಿ. ದಾಗಾಂಚಾ ಉಜ್ಯಾ-ಫೊಡಾಂನಿ ಬಾಳ್ಶೆಂ ಥೊಡೆ ದೀಸ್ ಪರ್ಯಾಂತ್ ವಳ್ವಳ್ತಾಲೆಂ. ಆಧುನಿಕ್ ವೈದ್ಯಕೀಯ್ ಜ್ಞಾನಾವರ್ವಿಂ ಹಿ ನಿಷ್ಠುರ್ ಕರ್ನಿ ರಾವ್ಲ್ಯಾ.

ಆದ್ಲ್ಯಾ ತೆಂಪಾರ್ ಭುಗ್ರ್ಯಾಚೆಂ ವೊಲ್ ಆನಿ ತೆಂಪ್ಲಾಂತ್ ಭೆಟವ್ಣಿ ಚಾಳಿಸಾವ್ಯಾ ದಿಸಾ ಸಾಂಗಾತಾಚ್ ಕರ್ಚಿ ಆಸ್ಲಿ. ಬಾಳ್ಶೆಂ ರಿಸ್ಕೆರ್ ಆಸ್ಲ್ಯಾರ್ ತಾಚ್ಯಾ ಆದಿಂ ಮಿರ್ನಿಕ್ ಆಪವ್ನ್ ಬಾಪ್ತಿಜ್ಮ್ (ಪವಿತ್ರ್ ಸ್ನಾನ್) ದಿತಾಲೆ. ಅಶೆಂ ಬಾಂಳ್ತೆರಾಕ್ ಕುಳಾರಾ ಆಯಿಲ್ಲಿ ಗರ್ಭೆಸ್ತಿಣ್, ತಿಚೆಂ ಪ್ರಸೂತ್ಪಣ್ ಜಾವ್ನ್ ತೀನ್ ಮಹಿನೆ ಪರ್ಯಾಂತ್ ಥಂಯ್ ಉರ್ತಾಲಿ. ತೀನ್ ಮಹಿನ್ಯಾಂನಿ ತಿಚ್ಯಾ ಕುಳಾರಾಚ್ಯಾ ಸಯ್ರ್ಯಾಂನಿ ಸಾಂಗಾತಾ ಮೆಳೊನ್ ಬಾಂಳ್ತಿಕ್ ಆನಿ ಭುಗ್ರ್ಯಾಕ್ ತಿಚ್ಯಾ ಘರ್ಕಾರಾಗೆರ್ ಪಾಂವ್ಚೆಂ. ಥಂಯ್ ತಾಂಕಾಂ ಜೆವಣ್ ತಯಾರ್ ಕರ್ತಾಲೆ. ಕಾಜಾರಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಧುವೆಗೆರ್ ಪಯ್ಲೆ ಪಾವ್ಟಿಂ ತ್ಯಾ ದೀಸ್ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯಾ ಯೆಣೆಕ್, ಧುವೆಚೆ ಸಾಸುಮಾಂಯ್ನ್ ಕಾಪ್ಡಾಚಿ ಮರ್ಯಾದ್ ಕರುಂಕ್ ಆಸ್ಲಿ.

10. ಕುಂಪಾದ್ರಿ-ಕುಮಾದ್ರಿಕ್ ಸನ್ಮಾನ್ :

ಆಮ್ಚೆ ಸಂಸ್ಕೃತೆಂತ್ ಮಾಲ್ಘಡ್ಯಾಂ ಥಾವ್ನ್ ದೆಂವೊನ್ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯೊ ರಿತಿ-ರಿವಾಜಿ ಬದ್ಲಾವಣ್ ಆನಿ ಸುಧಾರಣ್ ಜಾಂವ್ಚ್ಯಾ ಆಧುನಿಕ್ ಕಾಲಾರ್ ಪಾಳುಂಕ್ ಪಾವ್ಟ್ ಆಸಾನಾ ಮಾತ್ರ್ ನ್ಹಯ್, ವಿಪರೀತ್ ಮ್ಹಾರ್ಗಾಯೆವರ್ವಿಂ ತ್ಯೊ ಪಾಳುಂಕ್ ಅಸಾಧ್ಯ ಜಾಲಾಂ.

ಕುಂಪಾದ್ರಿ-ಕುಮಾದ್ರಿಚಿ ಸಯ್ರಿಕ್ 'ದೆವಾಗೆಲಿ ಸಯ್ರಿಕ್' ಮ್ಹಣ್ತಾತ್. ಎಕಾಮೆಕಾ ಥಂಯ್ ಕುಂಪಾದ್ರಿ-ಕುಮಾದ್ರಿಂಚೊ ಮಯಾಮೋಗ್ ಆನಿ ಸಹಕಾರ್ ವಿಶೇಸ್. ಫಿಲ್ಯಾದ್ ಜೊಡ್ತಚ್ ನವ್ಯಾ ಕುಂಪಾದ್ರಿಕ್ ಆನಿ ಕುಮಾದ್ರಿಕ್ ಫಿಲ್ಯಾದಾಚ್ಯಾ ಆವಯ್ ಬಾಪಾಯ್ನ್ ಸಂದ್ರಾಪ್ ಪಳೆವ್ನ್ ಜೆವ್ಣಾಚೊ ಸತ್ಕಾರ್ ಕರುಂಕ್ ಆಸ್ಲೊ. ಆದ್ಲ್ಯಾ ತೆಂಪಾರ್ ಹಿ ರಿವಾಜ್ ಕಡ್ಡಾಯಾಚಿ ಜಾವ್ನ್ ಆಸ್ಲಿ. ಹ್ಯಾ ಜೆವ್ಣಾ-ಸತ್ಕಾರಾಕ್ 'ಬಾಪ್ತಿಜ್ಮಾಚೆಂ ಜೆವಣ್' ಮ್ಹಣ್ತಾಲೆ. ಪುಣ್ ಬಾಪ್ತಿಜ್ಮ್ ಮ್ಹಳ್ಳೊ ಸಬ್ದ್ ಸುಡಾಳ್ ಉಚಾರುಂಕ್ ಸಬಾರ್ ಜಣಾಂಕ್ ಕಷ್ಟ್ ಮಾರ್ತಾಲೆ ಜಾಲ್ಲೆವರ್ವಿಂ 'ಬಾಲ್ತಿಮಾಚೆಂ ಜೆವಣ್' ಮ್ಹಳ್ಳೆಂ ನಾಂವ್ ಘೊಳೊನ್ ಆಸ್ಲೆಂ.

पुर्विल्या तेंपार इगरजो पयस आसल्लेवरवीं बांळतिक चाळीस दिसांनी तेंपलाची भेट आनीं बाळशाक वोल सांगाता जातालें। कुंपाद्र आनी कुमाद्र पर्यशिले फिरगजेचीं जावन तांकां दोगांयकी वोलाक हाजर जांवक पावट मेळानासल्ली। चडावत जावन पोदोर्न मात्र इगरजेक हाजर आसतालो। वोलाची रीत संपतच ताणें थंय थावन घरा वेचें। आतांचेबरी सयऱ्यांक आनी कुटुंबाच्यांक वोलाक आपयनासले। बालशाक घेवन घरचीं दोगां वा तेगां मात्र इगरजेक वेतालीं।

बाळशाक बापतीज्म (पवित्र स्नान) दीवन पवित्र सभेच्या गोपांत हाडचो संतोस आतां मात्र न्हय बगर आदल्या कालारी आसलो। आतां वोला दिसाच हो संभ्रम आचरितात। पुण, आदल्या कालार, नवया कुंपाद्रीं-कुमाद्रींची पुर्सत आनी फिल्यादाच्या घरच्यांचो संद्राप पळोवन "बापतिज्माचें जेवण" दवरून, सयऱ्यां धयऱ्थां सांगाता कुपांद्री-कुमाद्रीक सनमान करचो आसलो। थोडे पावटीं हें कार्यें वाजबी कारणांक लागुन सबार वरसांक पाटीं पडतालें। तसल्या वेळार, तेगां, चवगां वा पांच जणां भुरग्यांचें "बापतिज्माचें जेवण" सांगाता जाल्ले दाखले आसात।

फिल्यादाचें घर नितळ करन, सूंगारावन आंगणांत माटोव घालचो। ह्या जेवणाक कुटुंबाचांक आनी इष्टांक आपवन दुकोर मारन सन्नां-मासाचें जेवण तयार करचें। दोनपारां जेवण जातच पोदोर्नी-मोदोर्नीन तांच्या फिल्यादाक काणीक दिवंची। ही काणीक नगदान रूपय वा पेंकडाक नेवाळें वा हाताक बोळीं वा कानाक मुदियो इत्यादिच्या रूपार आसताली। पोदोर्न-मोदोर्न ते रातीं फिल्यादागेर रावतालीं। सगळी रात पदांनी आनी गुमटांनी पाशार जाताली। जेवणा वेळीं कुंपाद्री-कुमाद्रींची भलायकी मागची आसली। असल्ये भलायकेचीं पदां आमचे मधें आजुनयी चालू आसात। दाखल्याक :

१. इतलें भगुंक पावल्यात कुंपाद्री
आमगेल्या मोगान

ಪುರ್ವಿಲ್ಯಾ ತೆಂಪಾರ್ ಇಗರ್ಜೆಂ ಪಯ್ಸ್ ಆಸ್‌ಲ್ಲೆವರ್ವಿಂ ಬಾಂಳ್ತಿಕ್ ಚಾಳಿಸ್ ದಿಸಾಂನಿ ತೆಂಪ್ಲಾಚಿ ಭೆಟ್ ಆನಿ ಬಾಳ್ಶಾಕ್ ವೊಲ್ ಸಾಂಗಾತಾ ಜಾತಾಲೆಂ. ಕುಂಪಾದ್ರ್ ಆನಿ ಕುಮಾದ್ರ್ ಪಯ್ಶಿಲೇ ಫಿರ್ಗಜೆಚಿಂ ಜಾವ್ನ್ ತಾಂಕಾಂ ದೊಗಾಂಯ್ಕಿ ವೊಲಾಕ್ ಹಾಜರ್ ಜಾಂವ್ಕ್ ಪಾವ್ಟ್ ಮೆಳಾನಾಸ್‌ಲ್ಲಿ. ಚಡಾವತ್ ಜಾವ್ನ್ ಪೊದೊರ್ನ್ ಮಾತ್ರ್ ಇಗರ್ಜೆಂತ್ ಹಾಜರ್ ಆಸ್ತಾಲೊ. ವೊಲಾಚಿ ರೀತ್ ಸಂಪ್ತಚ್ ತಾಣೆಂ ಥಂಯ್ ಥಾವ್ನ್ ಘರಾ ವೆಚೆಂ. ಆತಾಂಚೆಬರಿ ಸಯ್ರ್ಯಾಂಕ್ ಆನಿ ಕುಟುಂಬಾಚ್ಯಾಂಕ್ ವೊಲಾಕ್ ಆಪಯ್ನಾಸ್ಲೆ. ಬಾಳ್ಶಾಕ್ ಘೆವ್ನ್ ಘರ್ಚಿಂ ದೊಗಾಂ ವಾ ತೆಗಾಂ ಮಾತ್ರ್ ಇಗರ್ಜೆಕ್ ವೆತಾಲಿಂ.

ಬಾಳ್ಶಾಕ್ ಬಾಪ್ತಿಜ್ಮ್ (ಪವಿತ್ರ್ ಸ್ನಾನ್) ದೀವ್ನ್ ಪವಿತ್ರ್ ಸಭೆಚ್ಯಾ ಗೊಪಾಂತ್ ಹಾಡ್ಚೊ ಸಂತೊಸ್ ಆತಾಂ ಮಾತ್ರ್ ನ್ಹಯ್ ಬಗರ್ ಆದ್ಲ್ಯಾ ಕಾಳಾರೀ ಆಸ್ಲೊ. ಆತಾಂ ವೊಲಾ ದಿಸಾಚ್ ಹೊ ಸಂಭ್ರಮ್ ಆಚರಿತಾತ್. ಪುಣ್, ಆದ್ಲ್ಯಾ ಕಾಳಾರ್, ನವ್ಯಾ ಕುಂಪಾದ್ರಿ-ಕುಮಾದ್ರಿಚಿ ಪುರ್ಸತ್ ಆನಿ ಫಿಲ್ಯಾದಾಚ್ಯಾ ಘರ್ಚ್ಯಾಂಚೊ ಸಂದ್ರಾಪ್ ಪಳೊವ್ನ್ "ಬಾಪ್ತಿಜ್ಮಾಚೆಂ ಜೆವಣ್" ದವರುನ್, ಸಯ್ರ್ಯಾಂ ಧಯ್ರ್ಯಾಂ ಸಾಂಗಾತಾ ಕುಂಪಾದ್ರಿ-ಕುಮಾದ್ರಿಕ್ ಸನ್ಮಾನ್ ಕರ್ಚೊ ಆಸ್ಲೊ. ಥೊಡೆ ಪಾವ್ಟಿಂ ಹೆಂ ಕಾರ್ಯೆಂ ವಾಜ್ಬಿ ಕಾರಣಾಂಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಸಬಾರ್ ವರ್ಸಾಂಕ್ ಪಾಟಿಂ ಪಡ್ತಾಲೆಂ. ತಸಲ್ಯಾ ವೆಳಾರ್, ತೆಗಾಂ, ಚವ್ಗಾಂ ವಾ ಪಾಂಚ್ ಜಣಾಂ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಚೆಂ "ಬಾಪ್ತಿಜ್ಮಾಚೆಂ ಜೆವಣ್" ಸಾಂಗಾತಾ ಜಾಲ್ಲೆ ದಾಖ್ಲೆ ಆಸಾತ್.

ಫಿಲ್ಯಾದಾಚೆಂ ಘರ್ ನಿತಳ್ ಕರ್ನ್, ಸುಂಗಾರಾವ್ನ್ ಆಂಗ್ಣಾಂತ್ ಮಾಟೊವ್ ಘಾಲ್ಚೊ. ಹ್ಯಾ ಜೆವ್ಣಾಕ್ ಕುಟುಂಬಾಚ್ಯಾಂಕ್ ಆನಿ ಇಷ್ಟಾಂಕ್ ಆಪವ್ನ್ ದುಕೊರ್ ಮಾರ್ನ್ ಸನ್ನಾಂ-ಮಾಸಾಚೆಂ ಜೆವಣ್ ತಯಾರ್ ಕರ್ಚೆಂ. ದೊನ್ಪಾರಾಂ ಜೆವಣ್ ಜಾತಚ್ ಪೊದೊರ್ನಿ-ಮೊದೊರ್ನಿನ್ ತಾಂಚ್ಯಾ ಫಿಲ್ಯಾದಾಕ್ ಕಾಣಿಕ್ ದಿಂವ್ಚಿ. ಹಿ ಕಾಣಿಕ್ ನಗ್ದಾನ್ ರುಪಯ್ ವಾ ಪೆಂಕ್ಡಾಕ್ ನೆವಾಳೆಂ ವಾ ಹಾತಾಕ್ ಬೊಳಿಂ ವಾ ಕಾನಾಕ್ ಮುದಿಯೊ ಇತ್ಯಾದಿಂಚ್ಯಾ ರುಪಾರ್ ಆಸ್ತಾಲಿ. ಪೊದೊರ್ನ್ ಮೊದೊರ್ನ್ ತೆ ರಾತಿಂ ಫಿಲ್ಯಾದಾಗೇರ್ ರಾವ್ತಾಲಿಂ. ಸಗ್ಳಿ ರಾತ್ ಪದಾಂನಿ ಆನಿ ಗುಮ್ಟಾಂನಿ ಪಾಶಾರ್ ಜಾತಾಲಿ. ಜೆವ್ಣಾವೆಳಿಂ ಕುಂಪಾದ್ರಿ-ಕುಮಾದ್ರಿಂಚಿ ಭಲಾಯ್ಕಿ ಮಾಗ್ಚಿ ಆಸ್ಲಿ. ಅಸಲ್ಯೆ ಭಲಾಯ್ಕೆಚಿಂ ಪದಾಂ ಆಮ್ಚೆ ಮಧೆಂ ಆಜೂನೀ ಚಾಲು ಆಸಾತ್. ದಾಖ್ಲ್ಯಾಕ್ :

1. ಇತ್ಲೆಂ ಭಗುಂಕ್ ಪಾವ್ಲ್ಯಾತ್ ಕುಂಪಾದ್ರಿ
ಆಮ್ಗೆಲ್ಯಾ ಮೊಗಾನ್

काय बरे तुमगेले गूण कुर्पा तुमकां
दिवंची देवान

२. मळबार अुजवाड नेकेत्रांचो
हांगा मोग कुंपार-कुमारिंचो
पर्मळ शिवत्यां मोगऱ्यांचो
हो मोग आमी कसो विस्रोंचो

३. घरांत आमचा अुजवाड न्हयरे फांकला
कुंपाद्र आमचा मोगाक लागला
वोडतांत आमचा लिल्ली फुलोल्या
कुमाद्र आमचा मोगाक भुलोल्या

पोदोर्न मोदोर्निची आनी फिल्यादाची सयरीक बापतिज्माच्या संस्कारांत थिर जाता। तांकां फिल्यादाचो मोग चड। तशेंच फिल्यादाकी पोदोर्न-मोदोर्निची वोडनी चड। आवय बापय अुपरांत भुरग्याची जवाब्दारी पोदोर्निचेर आनी मोदोर्निचेर होंदोन आसा। फेस्ता पर्बे वेळीं, पयल्या कुमगारा आनी लगना वेळीं फिल्यादाक तांणीं काणीक दिवची रिवाज आसा। पुण आतांच्या दिसांनी, जायत्या भुरग्यांक आपलीं पोदोर्न-मोदोर्न कोण म्हळळें कळित आसाना। पोदोर्न-मोदोर्न प्रायवंत जाल्यार, फिल्याद व्हड जाताना, तीं अंतरतात। तोडेकडे कुंपाद्री-कुंपाद्रीं मधें कांय भेदभाव अुब्जल्यार फिल्यादाक पोदोर्नि-मोदोर्निंचो अुडास विसरता।

कुंपाद्री-कुंपाद्रींचो आनी कुमाद्री-कुमाद्रींचो मयपास आनी मोग कुटुंबाच्या सांद्यांच्या मोगाक सरी करयेत। पुर्सते पर्माणें तांणीं अेकामेकाची भेट करन सुखदुख अुलंवचें आसता। "कुंपाद्र-कुंपाद्र दोगां मध्यान पर्यांत अेकामेका पांवक गेल्ले" - अशी माल्गडयांची सांगणी आसा। फेस्ता-पर्बेवेळीं वा बऱ्या-फाल्या वेळार कितले कष्ट जाल्यारी कुंपाद्रींगेर कुंपाद्र आसतालो। थोडेकडे "कुंपाद्रीच्या कुंपाद्रीक" चड स्वागतयी आसता। कुंपाद्री-कुंपाद्रीं मधें कांय राग शिण वा मनक्लेश आसल्ल्या वेळार ह्या अमृत म्हणेचो अुडास येता—

कुंपाद्री हाडगा तुजे बोतलितलें
काडियां आमचे मतितलें

ಕಾಯ್ ಬರೆ ತುಮ್ಗೆಲೆ ಗೂಣ್ ಕುರ್ಪಾ ತುಮ್ಕಾಂ
ದಿಂವ್ಚಿ ದೆವಾನ್.

2. ಮಳ್ಬಾರ್ ಉಜ್ವಾಡ್ ನೆಕೆತ್ರಾಂಚೊ
ಹಾಂಗಾ ಮೋಗ್ ಕುಂಪಾರ್-ಕುಮಾರಿಂಚೊ
ಪರ್ಮಳ್ ಶಿಂವ್ತ್ಯಾಂ ಮೊಗ್ರ್ಯಾಂಚೊ
ಹೊ ಮೋಗ್ ಆಮಿ ಕಸೊ ವಿಸ್ರೊಂಚೊ.

3. ಘರಾಂತ್ ಆಮ್ಚಾ ಉಜ್ವಾಡ್ ನ್ಹಯ್‌ರೆ ಫಾಂಕ್ಲಾ
ಕುಂಪಾದ್ರ್ ಆಮ್ಚಾ ಮೊಗಾಕ್ ಲಾಗಲಾ
ವೊಡ್ತಾಂತ್ ಆಮ್ಚಾ ಲಿಲ್ಲಿ ಫುಲೊಲ್ಯಾ
ಕುಮಾದ್ರ್ ಆಮ್ಚಾ ಮೊಗಾಕ್ ಭುಲೊಲ್ಯಾ.

ಪೊದೊರ್ನ್ ಮೊದೊರ್ನಿಚಿ ಆನಿ ಫಿಲ್ಯಾದಾಚಿ ಸಯ್ರಿಕ್ ಬಾಪ್ತಿಜ್ಮಾಚ್ಯಾ ಸಂಸ್ಕಾರಾಂತ್ ಥಿರ್ ಜಾತಾ. ತಾಂಕಾಂ ಫಿಲ್ಯಾದಾಚೊ ಮೋಗ್ ಚಡ್. ತಶೆಂಚ್ ಫಿಲ್ಯಾದಾಕೀ ಪೊದೊರ್ನ್-ಮೊದೊರ್ನಿಚಿ ವೊಡ್ನಿ ಚಡ್. ಆವಯ್ ಬಾಪಯ್ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಭುಗ್ರ್ಯಾಚಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಪೊದೊರ್ನಿಚೆರ್ ಆನಿ ಮೊದೊರ್ನಿಚೆರ್ ಹೊಂದೊನ್ ಆಸಾ. ಫೆಸ್ತಾಪರ್ಬೆವೆಳಿಂ ಪಯ್ಲ್ಯಾ ಕುಮ್ಗಾರಾ ಆನಿ ಲಗ್ನಾವೆಳಿಂ ಫಿಲ್ಯಾದಾಕ್ ತಾಂಣಿಂ ಕಾಣಿಕ್ ದಿಂವ್ಚಿ ರಿವಾಜ್ ಆಸಾ. ಪುಣ್ ಆತಾಂಚ್ಯಾ ದಿಸಾಂನಿ, ಜಾಯ್ತ್ಯಾ ಭುಗ್ರ್ಯಾಂಕ್ ಆಪ್ಲಿಂ ಪೊದೊರ್ನ್-ಮೊದೊರ್ನ್ ಕೊಣ್ ಮ್ಹಳ್ಳೆಂ ಕಳಿತ್ ಆಸಾನಾ. ಪೊದೊರ್ನ್-ಮೊದೊರ್ನ್ ಪ್ರಾಯ್ವಂತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್, ಫಿಲ್ಯಾದ್ ವ್ಹಡ್ ಜಾತಾನಾ, ತಿಂ ಅಂತರ್ತಾತ್. ಥೊಡೆಕಡೆ ಕುಂಪಾದ್ರಿ-ಕುಂಪಾದ್ರಿ ಮಧೆಂ ಕಾಂಯ್ ಭೇದ್‌ಭಾವ್ ಉಬ್ಜಲ್ಯಾರ್ ಫಿಲ್ಯಾದಾಕ್ ಪೊದೊರ್ನಿ ಮೊದೊರ್ನಿಂಚೊ ಉಡಾಸ್ ವಿಸರ್ತಾ.

ಕುಂಪಾದ್ರಿ-ಕುಂಪಾದ್ರಿಂಚೊ ಆನಿ ಕುಮಾದ್ರಿ-ಕುಮಾದ್ರಿಂಚೊ ಮಯ್ಪಾಸ್ ಆನಿ ಮೋಗ್ ಕುಟುಂಬಾಚ್ಯಾ ಸಾಂದ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಮೊಗಾಕ್ ಸರಿ ಕರ್ಯೆತ್. ಪುರ್ಸತೆ ಪರ್ಮಾಣೆ ತಾಂಣಿಂ ಎಕಾಮೆಕಾಚಿ ಭೆಟ್ ಕರ್ನ್ ಸುಖ್‌ದುಖ್ ಉಲಂವ್ಚೆಂ ಆಸ್ತಾ. "ಕುಂಪಾದ್ರ್-ಕುಂಪಾದ್ರ್ ದೊಗೀ ಮಧ್ಯಾನ್ ಪರ್ಯಾಂತ್ ಏಕಾಮೆಕಾ ಪಾಂವ್ಕ್ ಗೆಲ್ಲೆ"—ಅಶಿ ಮಾಲ್ಗಡ್ಯಾಂಚಿ ಸಾಂಗ್ಣಿ ಆಸಾ. ಫೆಸ್ತಾ-ಪರ್ಬೆವೆಳಿಂ ವಾ ಬರ್‍ಯಾ-ಫಾಲ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ಕಿತ್ಲೆ ಕಷ್ಟ್ ಜಾಲ್ಯಾರೀ ಕುಂಪಾದ್ರಿಗೆರ್ ಕುಂಪಾದ್ರ್ ಆಸ್ತಾಲೊ. ಥೊಡೆಕಡೆ "ಕುಂಪಾದ್ರಿಚ್ಯಾ ಕುಂಪಾದ್ರಿಕ್" ಚಡ್ ಸ್ವಾಗತ್‌ಯಿ ಆಸ್ತಾ. ಕುಂಪಾದ್ರಿ-ಕುಂಪಾದ್ರಿ ಮಧೆಂ ಕಾಂಯ್ ರಾಗ್‌ಶಿಣ್ ವಾ ಮನಕ್ಲೇಶ್ ಆಸ್‌ಲ್ಲ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ಹ್ಯಾ ಅಮೃತ್ ಮ್ಹಣ್ಣೆಚೊ ಉಡಾಸ್ ಯೆತಾ—

ಕುಂಪಾದ್ರಿ ಹಾಡ್‌ಗಾ ತುಜೇ ಬೊತ್ಲಿಂತ್ಲೆಂ
ಕಾಡ್‌ಯಾಂ ಆಮ್ಚೇ ಮತಿಂತ್ಲೆಂ

असली अुत्तीम "देवागेली सयरीक" क्रिस्तांव स्पीरिताक सरी जावन कोंकणी क्रिस्तांव समाजेंत सदांच बाळवोंदी ।

[ही लेखनावळ १९७० इस्वेच्या मित्र ह्प्ताळयांत प्रगट जाल्या]

—पेजारगार

ಅಸಲಿ ಉತ್ತಿಮ್ 'ದೆವಾಗೆಲಿ ಸಯ್ರಿಕ್' ಕ್ರಿಸ್ತಾಂವ್ ಸ್ಪಿರಿತಾಕ್ ಸರಿ ಜಾವ್ನ್ ಕೊಂಕಣಿ ಕ್ರಿಸ್ತಾಂವ್ ಸಮಾಜೆಂತ್ ಸದಾಂಚ್ ಬಾಳ್ವೊಂದಿ.

[ಹಿ ಲೇಖನಾವಳ್ 1970 ಇಸ್ವೆಚ್ಯಾ ಮಿತ್ರ್ ಹಪ್ತಾಳ್ಯಾಂತ್ ಪ್ರಕಟ್ ಜಾಲ್ಯಾ.]

—ಪೆಜಾರ್‌ಗಾರ್.

रतनाकर

दिगंताकडेन पळैलें ।
आकाशु थैं अुम्तायला ।।
अुदकाचि पातळि आकाशाक लागल्या ।
थैंचान वारें सुटल्यावारि दिसलें ।।१।।

वारें अशें येना, अुदकाक दामून ह्ाडता ।
अुदाक फुगून जाता पर्वताकार ।।
अुदकाच्चे पर्वत साल धरन येतात ।
मागीर मान कवळतात किनारेचेर ।।२।।

ताका आमि म्हण्तां समुद्राचिं पाळां ।
भोर भोर करीत येत्तात किनारेक आपटतात ।।
अुदका पर्वत फोडले, मोतयां मण्यो झडल्यो ।
मण्यो जीरनू जाल्यो अुदकाचो व्हांव ।।३।।

जगांत अुदाक आसा तीन वांटे जास्त ।
जमीन दिस्ता बारीक अेक वांटो ।।
काहिं समुद्रा अुदाक मीट भरून आसता ।
कायीं समुद्रा अुदाक गोड आसता ।।४।।

जमीनेंत आमकां मेळता खाण जेवण भूषण ।
समुद्रांतु मेळता खाण जेवण आभरण ।।
जमीनेचि प्राप्ति क्रोडक्रोडान मेळता ।
समुद्र आमकां दित्ता, मास्ळि मीट मोति पोवळे ।।५।।

समुद्राक नांव आसा समुद्र रतनाकर ।
समुद्रांतु भरला रतन वज्र वैडूर्य ।।
मीट मास्ळि रतन वैडूर्य भरून घेतलां ।
ताका कवि म्हण्ता वरूण देव रतनाकर ।। ६ ।।

—के. एन. राव, दांडेलि.

ರತ್ನಾಕರ

ದಿಗಂತಾಕಡೇನ ಪಳ್ಳೈಲೆಂ ।
ಆಕಾಶು ಥೈಂ ಉಮ್ತ್ಯಾಲಾ ॥
ಉದ್ಕಾಚಿ ಪಾತಳಿ ಆಕಾಶಾಕ ಲಾಗ್ಲ್ಯಾ ।
ಥೈಂಚಾನ ವಾರೆಂ ಸುಟ್ಲ್ಯಾವಾರಿ ದಿಸ್ಲೆಂ ॥ ೧ ॥

ವಾರೆಂ ಅಶೆಂ ಯೇನಾ, ಉದ್ಕಾಕ ದಾಮೂನ ಹಾಡ್ತಾ ।
ಉದಾಕ ಫುಗೂನ ಜಾತಾ ಪರ್ವತಾಕಾರ ॥
ಉದ್ಕಾಚೆ ಪರ್ವತ ಸಾಲ ಧರ್ನ್ ಯೆತಾತ ।
ಮಾಗೀರ ಮಾನ ಕವಳ್ತಾತ ಕಿನಾರೆಚೇರ ॥ ೨ ॥

ತಾಕಾ ಆಮಿ ಮ್ಹಣ್ತಾಂ ಸಮುದ್ರಾಚಿಂ ಪಾಳಾಂ ।
ಭೋರ ಭೋರ ಕರೀತ ಯೆತ್ತಾತ ಕಿನಾರೇಕ ಆಪ್ಟತಾತ ॥
ಉದ್ಕಾಪರ್ವತ ಫೊಡ್ಲೆ, ಮೊತ್ಯಾಂ ಮಣ್ಯೊ ಝಡ್ಲ್ಯೊ ।
ಮಣ್ಯೊ ಜೀರ್ನು ಜಾಲ್ಯೊ ಉದ್ಕಾಚೊ ವ್ಹಾಂವ ॥ ೩ ॥

ಜಗಾಂತ ಉದಾಕ ಆಸಾ ತೀನ ವಾಂಟೆ ಜಾಸ್ತ ।
ಜಮೀನ ದಿಸ್ತಾ ಬಾರೀಕ ಏಕ ವಾಂಟೊ ॥
ಕಾಹಿಂ ಸಮುದ್ರಾ ಉದಾಕ ಮೀಟ ಭರುನ ಆಸ್ತಾ ।
ಕಾಯೀಂ ಸಮುದ್ರಾ ಉದಾಕ ಗೋಡ ಆಸ್ತಾ ॥ ೪ ॥

ಜಮೀನೇಂತ ಆಮ್ಕಾಂ ಮೆಳ್ತಾ ಖಾಣ ಜೆವಣ ಭೂಷಣ ।
ಸಮುದ್ರಾಂತು ಮೆಳ್ತಾ ಖಾಣ ಜೆವಣ ಆಭರಣ ॥
ಜಮೀನೆಚಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕ್ರೋಡಕ್ರೋಡಾನ ಮೆಳ್ತಾ ।
ಸಮುದ್ರ ಆಮ್ಕಾಂ ದಿತ್ತಾ, ಮಾಸ್ಳಿ ಮೀಟ ಮೋತಿ ಪೊವ್ಳೆ ॥ ೫ ॥

ಸಮುದ್ರಾಕ ನಾಂವ ಆಸಾ ಸಮುದ್ರ ರತ್ನಾಕರ ।
ಸಮುದ್ರಾಂತು ಭರ್ಲಾ ರತ್ನ ವಜ್ರ ವೈಡೂರ್ಯ ॥
ಮೀಟ ಮಾಸ್ಳಿ ರತ್ನ ವೈಡೂರ್ಯ ಭರೂನ ಘೆತ್ಲಾಂ ।
ತಾಕಾ ಕವಿ ಮ್ಹಣ್ತಾ ವರುಣ ದೇವ ರತ್ನಾಕರ ॥ ೬ ॥

—ಕೆ. ಎನ್. ರಾವ್, ದಾಂಡೇಲಿ.

व्याकरणीय् - II

भूतकाल धातूंचे थोगडे विशेष्

1) कोंकणी भासेंचि धातूवं, विमर्शनफल् जाव्नु, पंचाणा्वि (95) शतमानां्य् संस्कृत धातूंथून् उत्पन्न ज:लेलि म्ह:ळेल्यान्तु संशयु ना। संस्कृतान्तु वर्तमाना-कालाचोय् भूतकालाचोय् अन्तर्बिंदु (desinent particle) "त" वर्ता। उदाहरणांक्; करोति (does); and अकरोत् (did)। कोंकणीन्तु वर्तमानकालबिंदु "त" असल्यारीय्, भूतकालबिन्दु व्यत्यास् जाव्नु "ल" ज:लें। हे व्यत्यासा कारण् भूतकाल रचनारीति जाव्नु अ:स्।

2) भूतकाल रचनारीति :

संस्कृतान्तु भूतकाल वचनां् सुरुतार्त्थ अ:सा्य् (Direct statements), किन्तु कोंकणीन्तु तंचें अर्त्थ् वड्कूडे जाव्नु (Indirect) अ:साय्। निम्न् संगि:लि दोनि वाचकां् पोळोव्या। (S) रामः सीतां आहरत् = Rama brought Sita. हन्तु कर्तारु प्रथमविभक्तींतुय (nominative), कर्म द्वितीय विभक्तींतुय (accusative) अ:साय्। हो कर्तरि प्रयोगु (active-voice.)

(K) रामान् सीतेक् हड्ळि = By Rama Sita (became) brought. हन्तु कर्तारु तृतीय विभक्तींतु (Instrumental) अ:स्। जल्यारि हो एकु कर्मणि प्रयोगु (Passive voice) मणु संगूक् ना; कारण्, कर्म् (सीता) कर्मविभक्तींतुच् अ:स्। ते पासावत् हें एक् वड्कूडार्त्थ वचन् (Periphrastic statement) मणूंक् अ:स्। ह:जे संस्कृत रुप् "रामेण सीता आहृता" (आसीत्). "आहृता" म्हण्चें "हृ" धातूचें भूतकालरुप् न्हैयं, पुण् पूर्णभूतकाल कृदन्त् (Past passive participle). तें कोंकणायत् केल्यारि "हाडित" मणु ज:ता। ह:जे वोट्टु सहायक धातूचें (auxiliary verbs अ:स् or जा to be, is, has) भूतकालरुप् जोडिल्यारि कोंकणी भूतकालरुप् मेळ्ता।

हाडि[त+ज]:लि—हाडि:लि—हाड्लि.

संधि समयारि विभक्ति बिन्दु अनी सहाय धातूचें मूलरुप् शिथिल् करचो (to drop) नेमु कोंकणीन्तु अ:स्। कोंकणीचि सर्वदा असूचि संभाषणद्रुति बोधतेचे (Pressure of conversational speed) कारणान् "हाडि:लि" मळ्ळेलें वाक् "हड्लि" मणु ज:ता। दोन्नीयं् रुपां् चलवणेरि अ:साय्।

ही तं् धातूंचि भूतकालरुप निर्माण रीति। हो निर्माण नेमु सकर्मक धातूंक् मात्र् न्हयं, अकर्मकांकय् लग्ता। "रुकु पड्लो" म्हळेलें वचन् संस्कृतान्तु "व्रक्षः पतितः" = Tree (became) fallen ह:जे समान् अ:स्।

3) वर्तमान–भूतकालांचे रुप् तारतम्य- (Morphological relation)

खाल् द:केय्लेले उदाहरणानि हंचें रुपतारतम्य् तुम्हि मनां करुयात्।

धातु	वर्तमान्	भूतकाल (m)	(f)	(n)
हास् (To laugh)	हस्ता	हस्लो	(लि)	(लें)
भर् (To fill)	भर्ता	भर्लो	(लि)	(लें)
धर् (To hold)	धर्ता	धर्लो	(लि)	(लें)

हन्तुथून् मानां करचें क:सालें? वर्तमानकालबिन्दु "त" बदलाक् लो, [लि], लें च:बेय्ल्यारि भूतकालरूप् मेळता। वर्तमानकाल रूपान्तु लिङ्ग-पुरुष व्यत्यास् नांय। भूतकालरूपांतु लिङ्ग व्यत्यासु आ:स।

4) नेम विरुध्द् (Suppletism)

जल्यारि थोगडे धातूंचे भूतकालरुप् नेमांथून् व्यतिचलन करताय्। उदाहरणांक्:

वर्तमानकाल रुप्	भूतकाल रुप्	
	नेमानुसार्	नेमाविरुध्द्
करता[does]	करलो	के:लो
व्हरता[takes away]	व्हरलो	व्हे:लो
म्‌रता[dies]	म्‌रलो	मे:लो
वत्ता[goes]	वल्लो	गे:लो
ख:ता[eats]	ख:लो	खे:लो

नेमविरुध्द् क:शि प्रचारारि अय्लि? तंचि निर्माण रीति पोळोव्या ।

i) कृ[त+ज]:लो—[कृ:लो]—के:लो
ह्[त+ज]:लो—[ह्:लो]—हे:लो—>व्हे:लो
मृ[त+ज]:लो—[मृ:लो]—मे:लो

कोंकणीन्तु "ऋ" स्वरशब्दु उच्चारण प्रयासानिमित्त् वर्जितु ज:लो । साक्षि : संस्कृताचो "ऋषि" वाक् कोंकणीन्तु "रिषि" ज:लें । ऋकारु इकार ज:ता ।

कृ[त+ज]:लो—(किय:लो)—के:लो·

'ज' शिथिल् जल्यारि, ते स्थानारि 'य' म्हळेले अर्धस्वराचो [Semi Vowel] आवासु ज:ता, कारण् 'ज' अनी 'य' अन्योन्य् परिणामक् (Interchangeable) अ:शि इ+य—>ए(Diphthong) व्दिस्वरु ज:ता । अ:शि "के:लो व्हे:लो, मे:लो" मणु वाकां मेळ्ताय् । जल्यारि भर्—भरलो[Filled]अनी धर्—धरलो [Held], नेमप्रकारीं अ:साय् । हिं दोन् धातुव् स्वल्प् असाधारण उपयोगान्तु अ:सिल्ले निमिन्ति जाव्यात् ।

ii) वा्च् [To go]—वत्ता Goes:- हो धातु संस्कृताचे "व्रज्" धातुचें अर्धतत्सम्[Semi Tatsama] जावनु अ:स् । संस्कृत धातुचें "ज" दोन् तर्पेन् कोंकणायत् के:लेलें अ:स्—कोंकणी प्राकृतान्तु 'च' जावनूय्, कुण्‌बि प्राकृतान्तु "ह" जावनूय रुपभेदु केल्ला ।

(S)व्रज् - { [Konkani]वा्च्—वत्ता [Pres. tense] —No pasttense; [Kunbi]वा्ह्—वह्ता—व्हलो [Went] }

कोंकणीन्तु "वा्च्" धातूक् भूतकाल प्रयोगु ना । मूतकाला खातीर् "व्रज्" उपेक्ष करनु "गम्" धातु स्वीकारु के:ला । ह:जे कारण् कळूक् ना ।

(S) गम्[To go]—ग[त+ज]:लो—[गय:लो]—गे:लो

iii) खा [To eat] ;— हे धातूचें भूतकालरुप् "ख:लो" मणूय् खे:लो मणूय् प्रयोगारि अ:साय् । (S)खादित—(K)खायि[त+ज]:लो—(खायि:लो)-खे:लो नेमानुसार "खाय्लो" म्हण्चे अनेक जण् (कुण्‌बि) अ:साय । हन्तु "य" शब्दु अतिलघु अथवा मृदु जावनु उच्चारु करचे निमित्त् "खायलो" अस्चें "खालो" मणु अयकूपड्ता । "खे:लो" म्हळेलेंय् उपयोगारि अ:स् ।

vi) घे to take hold of, to purchase, ह:जे वर्तमानकालरुप् "घेत्ता" ज:लेले ले:कान्, भूतकालरुप् "घे:लो [लि](लें)" अ:शि अ:सुका । किन्तु उपयोगारि अस्चें "घेत्लो" मणु. मद्देंचो "त" शब्दु खांय्थून् आयलो? कोंकणी धातुचि उत्पत्ति संस्कृताचे "ग्रह्" धातूंथून् अ:स् । त:जे वर्तमानकालरुप् "ग्रह्णाति" कोंकणायत् केल्यारि नेमानुसार् "घेयता" मणु ज:ता्लें। ते पासावत् थेट् "घेय्" मणु अस्ता्लो । (उदा:- मराटि अनी कुण्‌बि प्राकृत्). सारस्वत कोंकणींतु धातु "घे" म्हण्चें एकि चूकि तं् । ह:जे निज भूतकालरुप् "घेयलो" मणु अ:सुका,—जल्यारि "घेत्लो" मणु उच्चारण् करचें अपभ्रंशु(corrupt usage) जावनु अ:स् ।

v) हेचि नमूनेचें अनी एक् नेमविरुध्द् "या" धातून्तु दे:कूक् पड्ता । हे धातूपामून् उच्चारणापराध् मस्त् अ:साय् । गौड संप्रदायान् ह:जे उच्चारण् "यो" (open 'O' as the second 'O' in Motor) जल्यारीय्, लेखनारुप् "या्" (closed आ्) अ:सुका । हे धातूचें वर्तमानकालरुप् "एत्ता" किं "येत्ता" मण निश्चयु करुका अ:स् । धातूचि उत्पत्ती संस्कृताचे "आ+या"=to come—हन्तुथून् अ:स् ।

(S) आ+याति—(K)ये:ता, "आ" स्वरु अनी "या" स्वरु घटन्‌जावनु "ये" ज:लें । त:शि वर्तमानकालरुप् "येत्ता" जल्यारि भूतकालरुप् "येल्लो" मणु असुका मू; किन्तु निजरुप् "अयलो ज:लें क:शि ? त:जे निर्माण् पोळेयल्यारि कारण् संजता्लें ।

p.p.of आ+या–आया(त+ज):लो–आयालो–आयलो एक्वुणान्त (Penultimate) दीर्घस्वरु ह्रस्व् करचें कोंकणीचे संभाषणद्रुतिबोध् संबंध् ज:लेलें एक् सहज लक्षण् ।

5) भूतकाल वचन निर्माण शैलि [Past tense––Syntax]

a) i) रामु चम्का्लो ii) बयलो चम्का्ल्यो; iii) चेड्डुं चम्का्लें ।

हे तीनि वचनान्तु कर्तारु प्रथमविभक्तीन्तु (Nominative) अ:साय्; क्रियेचे लिंग–वचन् कर्ताक् अनूसार जावनु अ:साय् । हो नेमु अकर्मक् क्रियांक् संबं्् ज:लोलो।

iv) रामान् कृष्णांक् अप्पेयलो; v) रामान् गायंक् हाड्ल्यो; vi) रामान् सूण्यांक् मर्लें : हे तीनि वचनान्तु कर्ता वाकां तृतीय विभक्तीन्तु (Instrumental case) दिल्लेलें एकु विशेषु कोंकणीचो । कर्मवाकां व्दितीयविभक्तीतूच अ:सिल्यनिर्मित्ति, हीं वचन् कर्मणि प्रयोग्(Passive Voice) मणु संगूक् जाय्ना । क्रियेचे वचन-लिंग् कर्माक् अनुसार् करताय् । हो सकर्मक क्रिया संबंध् नेमु ।

b) "रामान् पुस्तकु हड्लो"– हे वचनान्तु "पुस्तकु" म्हळेलें कर्मवाक् कर्ता विभक्तीन्तु दि:लेलें एकु विशेषु तो । हो नेमु निजीव कर्मवस्तूक् [Inanimate objctes] संबंध् ज:लोलो । निर्जीवकां विषयान्तु प्रथमविभक्ति दोन् तरपेन् व्यापरेता : कर्ता विभक्ति जावनूंय्, कर्मविभक्ति जावनूंय् । ते कारणान् कोंकणीतूलि प्रथम विभक्तींक् "व्दिगुण विभक्ति" (Direct case) मणु नावं अ:स् (Formation of Konkani by––S. M. Katre).

6) भूतकाल वचनान्तु नेमविरुध्दं :-वयरी खण्णान्तु संगिल्ले नेमांक् विरुध्द् जावनु थोगडीं वचनं् तुम्हि अयकि:लि अ:सुयात । उदाहरणांक :

a) पावं[To reach, to attain]. हो धातू संस्कृताचे "प्र+आप्=प्राप्" धातूचो तत्भवु । हें पुरातन मूलभाषेन्तू सकर्मक धातू जावनुच् अ:स् साक्षि:— विश्वामित्र: गौतमाश्रमं प्राप्नोत् = Viswamitra reached Goutamasrama.

जल्यारि कोंकणीन्तू तें थेट अकर्मक जावनु व्यापरेता । उदाहरणांक :

i) गोपीयो स्वरगु पावल्यो; ii) ती आनन्दु पावलि; iii) तो दु:ख् पावलो—हे तीनि वचनंतूय् क्रिया कर्ताराक् अनुसारेवंचें तुम्हि पोळोव्यात् ।

b) जेवं् अनी खा — हीं दोनि धातूवं् समानार्थ् मणु लेक्ताय् किं? न्हयं्! तंचो प्रयोगु तोग्गु संगिल्या रीतीन् अ:स् : i) चे:लो सीत् जेव्लो, ii) चे:लि सीत् जेव्लि and iii) चेल्यान् सीत् खे:लें, iv) चेलियेन् पायसु खे:लो । कर्तारानुसार् ज:ले निर्मित्ति "जेवं्" धातु अकर्मक जावनूय्, कर्मानुसार् अ:स् दे:कून् "खा" धातु सकर्मक जावनूय् व्यापरेताय् । कारण् "जेवण्" मळ्ळेलें बहुपदार्थ् एकडे ज:लेलें भोजन् । "जेवलो" ह:जो आंग्रेजि अनुवादु "Ate" मणु न्हयं्, किन्तु "Supped" अथवा "Lunched" मणुतं् । क:सलेंय् पदार्थां नावं् मंगल्यारि "खा" धातु प्रयोगु करका; उदा:- सीत् खे:लें; खीरि खे:लि; मण्डो खे:लो ।

c) अनीकय् थोगडि धातूवं् वचन नेमाक् विरोध्रु जावनु प्रयोगारि अ:साय् ।

वळख् (to recognise)हो धातु संस्कृतांतूलो "वि+लक्ष्" धातूचो तत्भव । प्रयोगारि अकर्मक जावनु अयकू पड्ना:– गायि यजमानाक् वळखीलि; पूतु अनेककाला–नन्तर् अवसूक् वळखा्लो । हो धातु सकर्मकार्थ् जल्यारीय् प्रयोगारि कर्तानुसारि अकर्मक अ:शि अ:स् । पी(to drink)-हो धातूय् वयरि संगि:ले ले:कान् अ:स् । उदा:- हावं् उ:दाक् पि:लों; तो कापि पि:लो, ती सूरु पि:लि । नेमानुसार् हीं वचनं् तोग्गु दिलेले मण्के अ:सुकाय । हावें उ:दाक् पिलें; ताणे कापि पि:ली; ताणे सूरु पि:ली ।

चिरकाल प्रयोगान् जनाचारार आयि:ले हे प्रयोग् व्याकरणप्रकार् वि:सम्मत् जावनु अ:साय् ।

—डॉ. पण्डरीनाथ् भुवनेन्द्र जनार्दन्

कोंकणी आनी मराठी हांचो नाजूक विमर्सो

(मुंदरिलां)

कोंकणींत आवयक उलो करुंक संस्कृताचा "माता" शब्दाचें रुपांतर "माय=आवय" शब्द आसा आनी तो, आवयखातीर मात्र वापरतात। देकुन तो शब्द हेर स्त्रीयांखातीर "अम्म" म्हळळया अर्थान "बाय" म्हण रुपांतर करन वापरतात आनी उलो करताना तो, "बाये" जाता। बाय स्त्रीयांच्या नांवा बराबर येताना "बायि" रूप घेता। उदा:- कमलाबायि, सीताबायि, मेरीबायि इत्यादी। म्हळयार, "बाय" वा "बायि" कानडिच्या "अम्म" वा "अव्व" शब्दाक समसारको। कोंकणींतलो "बायि" मराठींत "बाई" जाता।

कोंकणींत बापय अर्थान संस्कृताचो वपता शब्द बप्पा आनी आतां बाप्पा जाला। मान दिंवचे खातीर "बाप्पा" शब्दाक "ऊय" "ऊज" वा "ऊजू" प्रत्ययां लागतालीं आनी ताचीं रूपां – "बापूय, बापूज आनी बापूजू" जातालीं। उपरांत "ज" आसल्लें "स" जावन "बापुस आनी बापुसु" रुपां घोळोंक लागल्यांत। त्या शब्दांचीं विभक्ती रुपां अशीं:- बाप्पाक=बापुयाक =बापुसूक=बापायक। बाप्पा शब्दाचें मोटवें रूप "बाप" आसा। हैंच "बाब" जावन बदलोन परकी लोकाच्या नांवाक लागोन "अय्य" वा "अप्प" म्हळळया कानडी शब्दांचो अर्थ दिता। कानडिचें-नारणप्प वा नारणय्य-कोंकणींत नारायणबाब वा नाणबाब अशें घोळता।

पुरुष (वीर) अर्थान घोळोन आसल्लो दादलो वा दारलो शब्द ज्ञानेश्वरींत दादुला रूपान कोंकणी-तल्या अर्थानंच जायते पावटीं वापरला :- "बिरुदाचे दादुले हिंवताती" = नांवादीक पुरूष कुलकुलतात। मराठी शब्दकोशकारांनी "दादुला आनी दादला" आपल्या शब्दकोशांनी दीवन तांकां "घोव" अर्थ दिला। [दादला – ल्या = Husband : The Arya-Bhushan

ಕೊಂಕಣಿ ಆನಿ ಮರಾಠಿ ಹಾಂಚೊ ನಾಜೂಕ್ ವಿಮರ್ಸೊ

(ಮುಂದರಿಲಾಂ)

ಕೊಂಕಣಿಂತ್ ಆವಯ್ಕ್ ಉಲೊ ಕರುಂಕ್ ಸಂಸ್ಕೃತಾಚಾ "ಮಾತಾ" ಶಬ್ದಾಚೆಂ ರುಪಾಂತರ್ "ಮಾಯ್=ಆವಯ್" ಶಬ್ದ್ ಆಸಾ ಆನಿ ತೊ, ಆವಯ್‌ಖಾತಿರ್ ಮಾತ್ರ ವಾಪರ್ತಾತ್. ದೆಕುನ್ ತೊ ಶಬ್ದ್ ಹೆರ್ ಸ್ತ್ರೀಯಾಂಖಾತಿರ್ "ಅಮ್ಮ" ಮ್ಹಳ್ಳ್ಯಾ ಅರ್ಥಾನ್ "ಬಾಯ್" ಮ್ಹಣ್ ರುಪಾಂತರ್ ಕರ್ನ್ ವಾಪರ್ತಾತ್ ಆನಿ ಉಲೊ ಕರ್ತಾನಾ ತೊ "ಬಾಯೆ" ಜಾತಾ. "ಬಾಯ್" ಸ್ತ್ರೀಯಾಂಚ್ಯಾ ನಾಂವಾ ಬರಾಬರ್ ಯೆತಾನಾ "ಬಾಯಿ" ರೂಪ್ ಘೆತಾ. ಉದಾ:—ಕಮಲಾಬಾಯಿ, ಸೀತಾಬಾಯಿ, ಮೇರಿಬಾಯಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್, "ಬಾಯ್" ವಾ "ಬಾಯಿ" ಕಾನಡಿಚ್ಯಾ "ಅಮ್ಮ" ವಾ "ಅವ್ವ" ಶಬ್ದಾಕ್ ಸಮಸಾರ್ಕೊ. ಕೊಂಕಣಿಂತ್ಲೊ "ಬಾಯಿ" ಮರಾಠಿಂತ್ "ಬಾಈ" ಜಾತಾ.

ಕೊಂಕಣಿಂತ್ "ಬಾಪಯ್" ಅರ್ಥಾನ್ ಸಂಸ್ಕೃತಾಚೊ "ವಪ್ತಾ" ಶಬ್ದ್ "ಬಪ್ಪಾ" ಆನಿ ಆತಾಂ "ಬಾಪ್ಪಾ" ಜಾಲಾ. ಮಾನ್ ದಿಂವ್ಚೆಖಾತಿರ್ "ಬಾಪ್ಪಾ" ಶಬ್ದಾಕ್ "ಊಯ್" "ಊಜ್" ವಾ "ಊಜೂ" ಪ್ರತ್ಯಯಾಂ ಲಾಗ್ತಾಲಿಂ ಆನಿ ತಾಚಿಂ ರುಪಾಂ—"ಬಾಪೂಯ್, ಬಾಪೂಜ್ ಆನಿ ಬಾಪೂಜೂ" ಜಾತಾಲಿಂ. ಉಪ್ರಾಂತ್ "ಜ" ಆಸ್‌ಲ್ಲೆಂ "ಸ" ಜಾವ್ನ್ "ಬಾಪುಸ್ ಆನಿ ಬಾಪುಸು" ರುಪಾಂ ಘೊಳೊಂಕ್ ಲಾಗ್ಲ್ಯಾಂತ್. ತ್ಯಾ ಶಬ್ದಾಂಚಿಂ ವಿಭಕ್ತಿ ರುಪಾಂ ಅಶಿಂ:- ಬಾಪ್ಪಾಕ=ಬಾಪುಯಾಕ=ಬಾಪುಸೂಕ=ಬಾಪಾಯ್ಕ್. ಬಾಪ್ಪಾ ಶಬ್ದಾಚೆಂ ಮೊಟ್ವೆಂ ರೂಪ್ "ಬಾಪ್" ಆಸಾ. ಹೆಂಚ್ "ಬಾಬ್" ಜಾವ್ನ್ ಬದ್ಲೊನ್ ಪರ್ಕಿ ಲೊಕಾಚ್ಯಾ ನಾಂವಾಕ್ ಲಾಗೊನ್ "ಅಯ್ಯ" ವಾ "ಅಪ್ಪ" ಮ್ಹಳ್ಳ್ಯಾ ಕಾನಡಿ ಶಬ್ದಾಂಚೊ ಅರ್ಥ್ ದಿತಾ. ಕಾನಡಿಚೆಂ—ನಾರಣಪ್ಪ ವಾ ನಾರಣಯ್ಯ—ಕೊಂಕಣಿಂತ್ ನಾರಾಯಣ್‌ಬಾಬ್ ವಾ ನಾಣ್ಣಬಾಬ್ ಅಶೆಂ ಘೊಳ್ತಾ.

ಪುರುಷ್ (ವೀರ್) ಅರ್ಥಾನ್ ಘೊಳೊನ್ ಆಸ್‌ಲ್ಲೊ ದಾದಲೊ ವಾ ದಾರಲೊ ಶಬ್ದ್ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿಂತ್ "ದಾದುಲಾ" ರುಪಾನ್ ಕೊಂಕಣಿಂತ್ಲ್ಯಾ ಅರ್ಥಾನ್ಂಚ್ ಜಾಯ್ತೆ ಪಾವ್ಟಿಂ ವಾಪರ್ಲಾ:- **"ಬಿರುದಾಚೆ ದಾದುಲೆ ಹಿಂವತಾತಿ"**= ನಾಂವಾದೀಕ್ ಪುರುಷ್ ಕುಲ್ಕುಲ್ತಾತ್. ಮರಾಠಿ ಶಬ್ದಕೋಶ್‌ಕಾರಾಂನಿ "ದಾದುಲಾ ಆನಿ ದಾದಲಾ" ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಶಬ್ದ್‌ಕೋಶಾಂನಿ ದೀವ್ನ್ ತಾಂಕಾಂ "ಘೊವ್" ಅರ್ಥ್ ದಿಲಾ. [ದಾದ

School - Dictionary· दादला ; दादुला=नवरा : मराठी शब्दरतनाकर] म्हळयार, त्या कोशकारांक "दादला" शब्दाची ओळख ना म्हण तांणीं दाकयलां। तशेंच, कोंकणींत "दादल्या जातिचें" म्हणपाक— "दादलो-ली-लें" आनी "बायल्ये जातिचें" म्हणपाक "बाइलो-ली-लें" म्हळळीं विशेषणां वापरतात। हीं जांव, हांचे समान अर्थाचे हेर प्राकृत शब्द जांव मराठींत नांत। तांच्या बदलाक, त्याच अर्थान पारसी भाषेचे "नर=दादलें" आनी "मादी=बाइलें" शब्द आसात। "नर शब्द मुळा थावन संस्कृताचोच जाल्यारी ताचो "दादल्या जातिचें" म्हणपाचो अर्थ पारसी भाषेचोच। पारसी भाषेचें मूळयी संस्कृतच।

संस्कृताचो "जन" धातु कोंकणींत "ज" रुपान सगळया क्रिया घटकांचीं आनी काळारूपांचीं कुसां घेवन घोळता। उदा :—वर्तमान काल (प्राचीन रूप) -जाइ; (आतांचें रूप) - जाता। ह्येच परीं, जालें जाल्लें, जालां, जालेलें, जाताले, जातलें। संभाव्य भविष्य (साधो भविष्य) -जाइत; संभाव्यकृदंत-जावचें; भविष्यतकालीक कृदंत - जातलें। कृन्नाम - जावप, जावणें; कृदंतविशेषण-जाइ (जाय)। उदा:- जाय गूण=हुट्टु गूण, संयबाचो गूण। पूर्वकालीक कृदंत- जाउन, जाउनि, जाउनु। क्रियाविशेषणां-जाउं, जातना जातां, जाईत। (उदा:~ जाईत वच्ता) जातचि, जाल्यारी; संकेतार्थ-जातें। आज्ञार्थ-जाओ। विध्यर्थ- ज़ाइजे। हाचें "जे" गळयिल्लें रूप 'जाइ' आतांच्ये कोंकणींत कानडिच्या 'बेकु' अर्थान घोळता।

कोंकणींत 'जा' क्रियेचीं इतलीं रुपां आसात तरयी मराठींत 'जा' क्रियेचीं भूतकालीक कृदंत-झालेलें आनीं सामान्यभूतकालीक रुपां शिवाय हेर काळाचीं रुपां नांत। मात्र न्हय, मूळ धातु 'जा'च ना। अशें आसतां, मराठींत झालेलें आनी झालें इत्यादी रुपां खंय थावन आनी कशीं आयलीं म्हण कोंकणी मराठीची बोली म्हणपी मराठी पंडित सार्की जाप दीवंक सकचेनांत। पोरण्या मराठी साहित्यांत-जालें आनीं जालेलें म्हळळीं शुद्ध कोंकणी रूपांच पळेंवक मेळतात। त्या भायर, असलीं रुपां भारतांत

ಲಾ—ಲ್ಯಾ = Husband : The Arya - Bhushan School-Dictionary. ದಾದಲಾ; ದಾದುಲಾ=ನವರಾ: ಮ:ರಾಠಿ ಶಬ್ದರತ್ನಾಕರ] ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್, ತ್ಯಾ ಕೋಶ್‌ಕಾರಾಂಕ್ "ದಾದಲಾ" ಶಬ್ದಾಚಿ ಒಳಖ್ ನಾ ಮ್ಹಣ್ ತಾಂಣಿಂ ದಾಕಯ್ಲಾಂ ತಶೆಂಚ್, ಕೊಂಕಣಿಂತ್ "ದಾದ್ಲ್ಯಾ ಜಾತಿಚೆಂ" ಮ್ಹಣ್ಪಾಕ್ "ದಾದಲೊ-ಲಿ-ಲೆಂ" ಆನಿ "ಬಾಯ್ಲೇ ಜಾತಿಚೆಂ" ಮ್ಹಣ್ಪಾಕ್ "ಬಾಇಲೊ-ಲಿ-ಲೆಂ" ಮ್ಹಳ್ಳಿಂ ವಿಶೇಷಣಾಂ ವಾಪರ್ತಾತ್. ಹಿಂ ಜಾಂವ್, ಹಾಂಚೆ ಸಮಾನ್ ಅರ್ಥಾಚೆ ಹೆರ್ ಪ್ರಾಕೃತ್ ಶಬ್ದ್ ಜಾಂವ್ ಮರಾಠಿಂತ್ ನಾಂತ್. ತಾಂಚ್ಯಾ ಬದ್ಲಾಕ್, ತ್ಯಾಚ್ ಅರ್ಥಾನ್ ಪಾರ್ಸಿ ಭಾಷೆಚೆ "ನರ್=ದಾದಲೆಂ" ಆನಿ "ಮಾದೀ = ಬಾಇಲೆಂ" ಶಬ್ದ್ ಆಸಾತ್. "ನರ್" ಶಬ್ದ್ ಮುಳಾ ಥಾವ್ನ್ ಸಂಸ್ಕೃತಾಚೊಚ್ ಜಾಲ್ಯಾರೀ ತಾಚೊ "ದಾದ ಲ್ಯಾ ಜಾತಿಚೆಂ" ಮ್ಹಣ್ಪಾಚೊ ಅರ್ಥ್ ಪಾರ್ಸಿ ಭಾಷೆಚೊಚ್. ಪಾರ್ಸಿ ಭಾಷೆಚೆಂ ಮೂಳ್‌ಯಿ ಸಂಸ್ಕೃತ್‌ಚ್.

ಸಂಸ್ಕೃತಾಚೊ "ಜನ್" ಧಾತು ಕೊಂಕಣಿಂತ್ "ಜಾ" ರುಪಾನ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಕ್ರಿಯಾ ಘಟಕಾಂಚಿಂ ಆನಿ ಕಾಳಾ ರುಪಾಂಚಿಂ ಕುಸಾಂ ಘೆವ್ನ್ ಘೊಳ್ತಾ. ಉದಾ:—ವರ್ತಮಾನ್ ಕಾಲ್ (ಪ್ರಾಚೀನ್‌ರೂಪ್)—ಜಾಇ; (ಅತಾಂಚೆಂ ರೂಪ್)—ಜಾತಾ. ಹೇಚ್ ಪರಿಂ, ಜಾಲೆಂ, ಜಾಲ್ಲೆಂ, ಜಾಲಾಂ, ಜಾಲೆಲೆಂ, ಜಾತಾಲೆಂ, ಜಾತಲೆಂ. ಸಂಭಾವ್ಯ ಭವಿಷ್ಯ (ಸಾಧೊ ಭವಿಷ್ಯ)—ಜಾಇತ; ಸಂಭಾವ್ಯ ಕೃದಂತ್ —ಜಾವಚೆಂ; ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲಿಕ್ ಕೃದಂತ್— ಜಾತಲೆಂ. ಕೃನ್ನಾಮ್—ಜಾವಪ್, ಜಾವಣೆಂ; ಕೃದಂತ್ ವಿಶೇಷಣ್—ಜಾಇ (ಜಾಯ್). ಉದಾ:- ಜಾಯ್‌ಗೂಣ್= ಹುಟ್ಟುಗೂಣ್, ಸಂಯ್ಬಾಚೊ ಗೂಣ್. ಪೂರ್ವಕಾಲಿಕ್ ಕೃದಂತ್ — ಜಾಉನ್, ಜಾಉನಿ, ಜಾಉನು. ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಾಂ—ಜಾಉಂ, ಜಾತನಾ, ಜಾತಾಂ, ಜಾಈತ (ಉದಾ:- ಜಾಈತ ವಚ್ತಾ) ಜಾತಚಿ, ಜಾಲ್ಯಾರಿ: ಸಂಕೇತಾರ್ಥ್—ಜಾತೆಂ. ಆಜ್ಞಾರ್ಥ್ —ಜಾಓ. ವಿಧ್ಯರ್ಥ್—ಜಾಇಜೆ. ಹಾಚೆಂ "ಜೆ" ಗಳಯಿಲ್ಲೆಂ ರೂಪ್ "ಜಾಇ" ಆತಾಂಚ್ಯೆ ಕೊಂಕಣಿಂತ್ ಕಾನಡಿಚ್ಯಾ "ಬೇಕು" ಅರ್ಥಾನ್ ಘೊಳ್ತಾ.

ಕೊಂಕಣಿಂತ್ 'ಜಾ' ಕ್ರಿಯೆಚಿಂ ಇತ್ಲಿಂ ರುಪಾಂ ಆಸಾತ್ ತರ್‌ಯಿ ಮರಾಠಿಂತ್ 'ಜಾ' ಕ್ರಿಯೆಚೆಂ ಭೂತ್‌ಕಾಲಿಕ್ ಕೃದಂತ್—ಝಾಲೇಲೆಂ ಆನಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತ್‌ಕಾಲಿಕ್ ರುಪಾಂ ಶಿವಾಯ್ ಹೆರ್ ಕಾಳಾಂಚಿಂ ರುಪಾಂ ನಾಂತ್. ಮಾತ್ರ್, ನ್ಹಯ್, ಮೂಳ್‌ಧಾತು 'ಜಾ'ಚ್ ನಾ. ಅಶೆಂ ಅಸ್ತಾಂ, ಮರಾಠಿಂತ್ ಝಾಲೇಲೆಂ ಆನಿ ಝಾಲೇಂ ಇತ್ಯಾದಿ ರುಪಾಂ ಖಂಯ್ ಥಾವ್ನ್ ಆನಿ ಕಶಿಂ ಆಯ್ಲಿಂ ಮ್ಹಣ್ ಕೊಂಕಣಿ ಮರಾಠಿಚಿ ಬೋಲಿ ಮ್ಹಣ್ಪಿ ಮರಾಠಿ ಪಂಡಿತ್ ಸಾರ್ಕಿ ಜಾಪ್ ದೀಂವ್ಕ್ ಸಕ್ಚೆನಾಂತ್. ಪೊರ್ಣ್ಯಾ ಮರಾಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಂತ್—ಜಾಲೇಂ ಆನಿ ಜಾಲೇಲೆಂ ಮ್ಹಳ್ಳಿಂ ಶುದ್ಧ್ ಕೊಂಕಣಿ ರುಪಾಂಚ್ ಪಳೆಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ತಾತ್. ತ್ಯಾ ಭಾಯ್ರ್, ಅಸಲಿಂ ರುಪಾಂ ಭಾರತಾಂತ್

प्राकृता थावन उब्जल्ल्ये हेर खंयचेय भाषेंत नांत देकुन–मराठी कोंकणी थावनंच जलमल्ली म्हण सिद्ध करपाक हेर दाकल्यांची गरज ना। ज्ञानेश्वरींत 'जा' क्रियाधातुचो आन्येक प्रयोग आसा :- "सुख जावों लागलें फावा ॥७-१९१॥" = सुख फावो जाउं लागलें। तांतलो जावों म्हळळो शब्द कोंकणींच्या 'जाउं' शब्दाचें रूपांतर। ज्ञानेश्वरींत सामान्य कोंकणीचें 'उं' प्रत्यय 'ओं' रुपान उपेगायलां। तशेंच, सगळयानयी 'ओ' स्वराच्या बदलाक 'वो' व्यंजन वापरलां। उदा:–ओगर=वोगर।

ಪ್ರಾಕೃತಾ ಥಾವ್ನ್ ಉಜ್ವಲ್ಲ್ಯೆ ಹೆರ್ ಖಂಯ್ಚ್ಯೆಯ್ ಭಾಷೆಂತ್ ನಾಂತ್ ದೆಕುನ್—ಮರಾಠಿ ಕೊಂಕಣಿ ಥಾವ್ನ್ಂಚ್ ಜಲ್ಮಲ್ಲಿ ಮ್ಹಣ್ ಸಿದ್ಧ್ ಕರ್ಪಾಕ್ ಹೆರ್ ದಾಖ್ಲ್ಯಾಂಚಿ ಗರ್ಜ್ ನಾ. ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿಂತ್ "ಜಾ" ಕ್ರಿಯಾಧಾತುಚೊ ಆನ್ಯೆಕ್ ಪ್ರಯೋಗ್ ಆಸಾ:- "**ಸುಖ ಜಾವೋಂ ಲಾಗಲೇಂ ಫಾವಾ ||7-191||**"=ಸುಖ್ ಫಾವೊ ಜಾಉಂ ಲಾಗಲೆಂ. ತಾಂತ್ಲೊ ಜಾವೋಂ ಮ್ಹಳ್ಳೊ ಶಬ್ದ್ ಕೊಂಕಣೆಚ್ಯಾ "ಜಾಉಂ" ಶಬ್ದಾಚೆಂ ರುಪಾಂತರ್. ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿಂತ್ ಸಾಮಾನ್ಯ್ ಕೊಂಕಣೆಚೆಂ 'ಉಂ' ಪ್ರತ್ಯಯ್ 'ಓಂ' ರುಪಾನ್ ಉಪೇಗಾಯ್ಲಾಂ. ತಶೆಂಚ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾನ್‌ಯೀ 'ಓ' ಸ್ವರಾಚ್ಯಾ ಬದ್ಲಾಕ್ 'ವೋ' ವ್ಯಂಜನ್ ವಾಪರ್ಲಾಂ. ಉದಾ:- ಓಗರ=ವೋಗರ.

जशें कोंकणींत, तशें मराठींत संस्कृत 'अस' धातु घोळता। कोंकणींत सगळया काळारुपांनी हो धातु "आस" आनी "आह"—ह्या रुपांनी वापरला। "आह" म्हळें रूप खेडेगांवांनी (हळळयांनी) घोळता। पुण मराठींत "अस" धातुचीं रुपां अनियमित, मात्र न्हय, पूर्ण भूतकालाचीं "आसलें, आसलो" इत्यादी अर्थाचीं रुपांच नांत। तो अर्थ जाय तेदना, हिन्दी भाषेच्या "हो" धातुचीं रुपां भूतकालीक अर्थान उपेगायल्यांत। उदा:– होतें=आसलें; होता=आसलो; होती=आसली इत्यादी। मराठींत असल्यो कांय थोडयो अव्यवस्था (गोंदळ) आसात। कोंकणींच्या "जा"=जा आनी जलम क्रियाधातु बदलाक मराठींत हिन्दी भाषेचें "हो" क्रियारूप वापरांत आसा। मराठींत "हो" क्रियाधातुक भूतकालीक प्रत्ययांच नांत, बगर झालें, झाला, झाली रूपां चालू आसात।

ಜಶೆಂ ಕೊಂಕಣೆಂತ್, ತಶೆಂ ಮರಾಠಿಂತ್ ಸಂಸ್ಕೃತ್ 'ಅಸ್' ಧಾತು ಘೊಳ್ತಾ. ಕೊಂಕಣೆಂತ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಕಾಳಾರುಪಾಂನಿ ಹೊ ಧಾತು 'ಆಸ' ಆನಿ 'ಆಹ'—ಹ್ಯಾ ರುಪಾಂನಿ ವಾಪರ್ಲಾ. 'ಆಹ' ಮ್ಹಳ್ಳೆಂ ರೂಪ್ ಖೆಡೆಗಾಂವಾಂನಿ (ಹಳ್ಳ್ಯಾಂನಿ) ಘೊಳ್ತಾ. ಪುಣ್ ಮರಾಠಿಂತ್ "ಅಸ" ಧಾತುಚಿಂ ರುಪಾಂ ಅನಿಯಮಿತ್, ಮಾತ್ರ್ ನ್ಹಯ್, ಪೂರ್ಣ್ ಭೂತ್‌ಕಾಲಾಚಿಂ "ಆಸ್ಲೆಂ, ಆಸ್ಲೊ" ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಾಚಿಂ ರುಪಾಂಚ್ ನಾಂತ್. ತೊ ಅರ್ಥ್ ಜಾಯ್ ತೆದ್ನಾ, ಹಿಂದೀ ಭಾಷೆಚ್ಯಾ 'ಹೋ' ಧಾತುಚಿಂ ರುಪಾಂ ಭೂತ್‌ಕಾಲಿಕ್ ಅರ್ಥಾನ್ ಉಪೇಗಾಯ್ಲ್ಯಾಂತ್. ಉದಾ :— ಹೋತೆಂ = ಆಸ್ಲೆಂ; ಹೋತಾ = ಆಸ್ಲೊ; ಹೋತಿ = ಆಸ್ಲಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಮರಾಠಿಂತ್ ಅಸಲ್ಯೊ ಕಾಂಯ್ ಥೊಡ್ಯೊ ಅವ್ಯವಸ್ಥಾ (ಗೊಂದಳ್) ಆಸಾತ್. ಕೊಂಕಣೆಚ್ಯಾ 'ಜಾ'=ಜಾ ಆನಿ ಜಲ್ಮ ಕ್ರಿಯಾಧಾತು ಬದ್ಲಾಕ್ ಮರಾಠಿಂತ್ ಹಿಂದೀ ಭಾಷೆಚೆಂ 'ಹೋ' ಕ್ರಿಯಾರೂಪ್ ವಾಪರಾಂತ್ ಆಸಾ. ಮರಾಠಿಂತ್ "ಹೋ" ಕ್ರಿಯಾಧಾತುಕ್ ಭೂತ್‌ಕಾಲಿಕ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂಚ್ ನಾಂತ್, ಬಗರ್ ಝಾಲೇಂ, ಝಾಲಾ, ಝಾಲೀ ರುಪಾಂ ಚಾಲೂ ಆಸಾತ್.

संस्कृतांत भूतकालीक कृदंत संदर्भाप्रकार सामान्य भूत, पूर्णवर्तमान आनी पूर्णभूत, हे तीनही काळ सुचयता। त्येच परीं संस्कृत कृदंता थावत बदल्लेलीं कोंकणी भूतकालीक क्रियारुपां संपत्याचो स्वर बदलोन्‌च त्या तीनी काळांचो अर्थ दितात। पुण मराठींत सहायक क्रियापद नास्ताना ते अर्थ सुचंवक जायना। उदा:—

ಸಂಸ್ಕೃತಾಂತ್ ಭೂತ್‌ಕಾಲಿಕ್ ಕೃದಂತ್ ಸಂದರ್ಭಾ ಪ್ರಕಾರ್ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತ್, ಪೂರ್ಣ್‌ವರ್ತಮಾನ್ ಆನಿ ಪೂರ್ಣ್ ಭೂತ್, ಹೆ ತೀನ್‌ಯೀ ಕಾಳ್ ಸುಚಯ್ತಾ. ತ್ಯೆಚ್‌ಪರಿಂ ಸಂಸ್ಕೃತ್ ಕೃದಂತಾ ಥಾವ್ನ್ ಬದ್ಲಲ್ಲಿಂ ಕೊಂಕಣಿ ಭೂತ್‌ಕಾಲಿಕ್ ಕ್ರಿಯಾರುಪಾಂ ಸಂಪ್ಪ್ಯಾಚೊ ಸ್ವರ್ ಬದ್ಲೊನ್‌ಂಚ್ ತ್ಯಾ ತೀನೀ ಕಾಲಾಂಚೊ ಅರ್ಥ್ ದಿತಾತ್. ಪುಣ್ ಮರಾಠಿಂತ್ ಸಹಾಯಕ್ ಕ್ರಿಯಾಪದ್ ನಾಸ್ತಾನಾ ತೆ ಅರ್ಥ್ ಸುಚಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್ನಾ. ಉದಾ :—

कोंकणी	मराठी
रामु आयलो	रामा आला
रामु आयला	रामा आला आहे
रामु आइल्लो	रामा आला होता
रामु कालि कहीं आसीलो?	रामा काल कुठंऽ होता?

संस्कृतांतलीं काळसूचक क्रियाविशेषणां इदानीं, तदानीं, कदा इत्यादी, दक्षिण कन्नड जिल्ल्यांतल्या सारस्वत ब्राह्मणां मधें क्रमप्रकार एदना = एद्दना; तेदना = तेद्दना; केदना = केद्दना — ह्या दोदोन रुपांनी घोळतात। क्रिस्ती बांवडां मधें एदवां = एन्ना; तेदवां = तेन्ना; केदवां = केन्ना — अशीं घोळतात। हींच रूपां मराठींत एधवां = एव्हां; तेधवां = तेव्हां; केधवां = केव्हां — अशीं घोळतात।

संस्कृतांतलीं अत्र, तत्र, कुत्र, यत्र — हीं सातवे विभक्तितलीं थळक्रियाविशेषणां कोंकणींत ह्ये परीं दोदोन रुपांनी घोळतात। अहिं (हइं) = हांगा; तहीं (थइं) = थंय; कहिं (खइं) = खंय? जहिं = ज्हंय (संबंधी क्रियाविशेषण) आनी एथां (हेतां) = हेणें (हेव्शिन); तेथां = तेणें (तेव्शिन); केथां = खंयचान (केव्शिन?)। दक्षिण कन्नडांत चालू आसल्ल्या पोरण्या पदांनी एथें, तेथें — हीं रूपांय घोळतालीं। उदा॰ - एथें एथें बैसरे मोरा। मोर गेलो कुंदापूर तेरा॥ पोर्तुगीसांनी गोंयां घरल्या उपरांत थंय थावन आयलल्यां लोकांमधें दक्षिण कन्नड जिल्ल्यांत असले प्रयोग उपेगांत आयले जावयेत।

मराठींत अहिं, तहिं — हीं रूपां नांत। एथंऽ, तेथंऽ, कुठंऽ इत्यादी आसात। इथंऽ, तिथंऽ, रूपांय आसात। कोंकणींतलीं अहिं, तहिं रूपां बुद्धाच्या प्रवचनां काळा थावन घोळोन आसोन उपरांतल्या सगळया प्राकृत साहित्यांत उपेगायल्यांत। सेतुबंध कावयांती (७–७१) हींच रुपां आसात। ह्या उदाहरणांनीं कोंकणी मराठी परस प्राचीन

ಕೊಂಕಣಿ	ಮರಾಠಿ
ರಾಮು ಆಯುಲೊ	ರಾಮಾ ಆಲಾ
ರಾಮು ಆಯುಲಾ	ರಾಮಾ ಆಲಾ ಆಹೇ
ರಾಮು ಆಇಲ್ಲೊ	ರಾಮಾ ಆಲಾ ಹೋತಾ
ರಾಮು ಕಾಲಿ ಕಹಿಂ ಆಸೀಲೊ?	ರಾಮಾ ಕಾಲ್ ಕುಠಂಽ ಹೋತಾ?

ಸಂಸ್ಕೃತಾಂತ್ಲಿಂ ಕಾಳ್‌ಸೂಚಕ್ ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಾಂ ಇದಾನೀಂ, ತದಾನೀಂ, ಕದಾ ಇತ್ಯಾದಿ, ದಕ್ಷಿಣ್ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾಂ ಸಾರಸ್ವತ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಂ ಮಧೆಂ ಕ್ರಮ ಪ್ರಕಾರ್ ಎದನಾ = ಎದ್ದನಾ; ತೆದನಾ = ತೆದ್ದನಾ; ಕೆದನಾ = ಕೆದ್ದನಾ — ಹ್ಯಾ ದೋದೋನ್ ರುಪಾಂನಿ ಘೊಳ್ತಾತ್. ಕ್ರಿಸ್ತೀ ಬಾಂವ್ಡ್ಯಾಂ ಮಧೆಂ ಎದವಾಂ = ಎನ್ನಾ; ತೆದವಾಂ = ತೆನ್ನಾ; ಕೆದವಾಂ = ಕೆನ್ನಾ — ಅಶಿಂ ಘೊಳ್ತಾತ್. ಹಿಂಚ್ ರುಪಾಂ ಮರಾಠಿಂತ್ ಏಧವಾಂ = ಏವ್ಹಾಂ; ತೇಧವಾಂ = ತೆವ್ಹಾಂ; ಕೇಧವಾಂ = ಕೆವ್ಹಾಂ – ಅಶಿಂ ಘೊಳ್ತಾತ್.

ಸಂಸ್ಕೃತಾಂತ್ಲಿಂ ಅತ್ರ, ತತ್ರ, ಕುತ್ರ, ಯತ್ರ — ಹಿಂ ಸಾತ್ವೇ ವಿಭಕ್ತಿಂತ್ಲಿಂ ಥಳ್‌ಕ್ರಿಯಾ ವಿಶೇಷಣಾಂ ಕೊಂಕಣಿಂತ್ ಹ್ಯೆ ಪರಿಂ ದೋದೋನ್ ರುಪಾಂನಿ ಘೊಳ್ತಾತ್. ಅಹಿಂ (ಹಇಂ) = ಹಾಂಗಾ; ತಹಿಂ (ಥಇಂ) = ಥಂಯ್; ಕಹಿಂ (ಖಇಂ) = ಖಂಯ್? ಜಹಿಂ = ಜ್ಹಂಯ್ (ಸಂಬಂಧಿ ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣ್) ಆನಿ ಎಥಾಂ (ಹೆತಾಂ) = ಹೆಣೆ (ಹೆವ್ಶಿನ್); ತೆಥಾಂ = ತೆಣೆ (ತೆವ್ಶಿನ್); ಕೆಥಾಂ = ಖಂಯ್ಚಾನ್ (ಕೆವ್ಶಿನ್?). ದಕ್ಷಿಣ್ ಕನ್ನಡಾಂತ್ ಚಾಲೂ ಆಸ್‌ಲ್ಲ್ಯಾ ಪೊರ್‌ಣ್ಯಾ ಪದಾಂನಿ ಎಥೆಂ, ತೆಥೆಂ — ಹಿಂ ರುಪಾಂಯ್ ಘೊಳ್ತಾಲಿಂ. ಉದಾ:— ಎಥೆಂ ಎಥೆಂ ಬೈಸರೇ ಮೋರಾ। ಮೋರ್ ಗೇಲೋ ಕುಂದಾಪೂರ್ ತೇರಾ॥ ಪೊರ್ತುಗೀಸಾಂನಿ ಗೊಂಯಾಂ ಧರ್ಲ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಥಂಯ್ ಥಾವ್ನ್ ಆಯ್ಲಲ್ಯಾಂ ಲೊಕಾಂಮಧೆಂ ದಕ್ಷಿಣ್ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲ್ಯಾಂತ್ ಅಸಲೆ ಪ್ರಯೋಗ್ ಉಪೇಗಾಂತ್ ಆಯ್ಲೆ ಜಾವ್ಯೆತ್.

ಮರಾಠಿಂತ್ ಅಹಿಂ, ತಹಿಂ — ಹಿಂ ರುಪಾಂ ನಾಂತ್. ಏಥಂಽ, ತೇಥಂಽ, ಕುಠಂಽ ಇತ್ಯಾದಿ ಆಸಾತ್. ಇಥಂಽ, ತಿಥಂಽ ರುಪಾಂಯ್ ಆಸಾತ್. ಕೊಂಕಣಿಂತ್ಲಿಂ ಅಹಿಂ, ತಹಿಂ ರುಪಾಂ ಬುದ್ಧಾಚ್ಯಾ ಪ್ರವಚನಾಂ ಕಾಳಾ ಥಾವ್ನ್ ಘೊಳೊನ್ ಆಸೊನ್ ಉಪ್ರಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಪ್ರಾಕೃತ್ ಸಾಹಿತ್ಯಾಂತ್ ಉಪೇಗಾಯ್ಲ್ಯಾಂತ್. ಸೇತುಬಂಧ ಕಾವ್ಯಾಂತೀ (೭-೭೧) ಹಿಂಚ್ ರುಪಾಂ ಆಸಾತ್. ಹ್ಯಾ ಉದಾಹರಣಾಂನಿ ಕೊಂಕಣಿ

मात्र न्हय, प्राकृताच्या शब्दसंपत्तेंत लेगून मराठी परस ती चड गिरेस्त म्हण सिद्ध जाना ।

(चालू आसा)

(श्री. बस्ति पुंडलीक वेंकटेश शेणाई हांणि बरयिल्ल्या "कोंकनी मत्तु मराठी अिवुगळ तुलनात्मक विमर्शे हागू सारस्वत ब्राह्मणर प्राचीन इतिहास" म्हळ्ळ्या पुस्तकाच्या आधारान)

—आलबन कास्तेलिन.

ಮರಾಠಿ ಪರಸ್ ಪ್ರಾಚೀನ್ ಪಾತ್ರ ನ್ಹಯ್, ಪ್ರಾಕೃತಾಚ್ಯಾ ಶಬ್ದಸಂಪತ್ತಿಂತ್ ಲೆಗೂನ್ ಮರಾಠಿಪರಸ್ ತೀ ಚಡ್ ಗಿರೆಸ್ತ್ ಮ್ಹಣ್ ಸಿದ್ಧ್ ಜಾತಾ.

(ಚಾಲೂ ಆಸಾ)

ಶ್ರೀ ಬಸ್ತಿ ಪುಂಡಲೀಕ ವೆಂಕಟೇಶ ಶೆಣಾಯಿ ಹಾಂಣಿಂ ಬರಯಿಲ್ಲ್ಯಾ "ಕೊಂಕಣಿ ಮತ್ತು ಮರಾಠಿ ಇವುಗಳ ತುಲನಾತ್ಮಕ ವಿಮರ್ಶೆ ಹಾಗೂ ಸಾರಸ್ವತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸ" ಮ್ಹಳ್ಳ್ಯಾ ಪುಸ್ತಕಾಚಾ ಆಧಾರಾನ್.

—ಆಲ್ಬನ್ ಕಾಸ್ತೆಲಿನ್.

कोंकणी नाटय परंपरा

(मुंदरिलां)

अुमानाथाल्या "वज्रा कुटकाने" कोंकाणि नाटकांक विशेश मागणि मेळूंक लागलि । लग्न–मुंज्यं समारंभांतु, नांचा मेळु संगीत इत्यादीचे ख्याल–खुशालेचे कार्यक्रम दवरताले, ते आत्तं नाटक जायि म्हणूक लागले । सार्वजनिक गणेशोत्सवांतु, दसरा दिवाळि, कृष्ण-जन्माष्टमि, रामजयंति अुत्सवांतु, नाटकांचे प्रयोग भारी संभ्रमाचेरि जावंचाक लागले । हाका सरू म्हणा अक्सरू म्हणा, ताजाणे येकूनु, नवनवीन नाटकं, नाटककार अुदयाक येवंचाक लागले । अुमानाथालें "चाळेंतुलो चिक्कोलु", "सप्नांतुलो बुवा", अुल्लाळ सुंदरालि "माम्मालि मैना, ही चूकि कोणालि ?, भरत भाग्य", बैंदूर देवरायालि "दोनि होरं, सोयरीके संभ्रम, दुडवा ध्यासु, आप्पुले अथर्वण", -हीं पुरावृया पूर्ते थोडीचि अुल्लेखिल्यांति — अशि येका मागशि येक अव्याहत येवंचाक सुरू जालि । नाटकांतु काम कोरूक निवडलेल्या नटांक कांयि कमि ना आशिलें । बहुतेक जण भट्टां कुलांतुले आशिले । शुद्ध वाणिचे, -शुद्धवाणि नटांक अत्यावश्यक गुणु–स्वरयुक्त लयबद्ध मंत्रांचें पठण केलेले, नाटकांतुले संवाद सहसा शिकूनु काडताले । कायकिणि दत्तामामु आनि रमाकांतु, बैंदूर देवरायु, कल्याणपुर नरहरि, ह्यां शिवाय इतर

ಕೊಂಕಣಿ ನಾಟ್ಯ ಪರಂಪರಾ

(ಮುಂದರಿಲಾಂ)

ಉಮಾನಾಥಾಲ್ಯಾ "ವಜ್ರಾ ಕುಟುಕಾನೆ" ಕೊಂಕಣಿ ನಾಟಕಾಂಕ ವಿಶೇಷ ಮಾಗಣಿ ಮೆಳೂಕ ಲಾಗಲಿ. ಲಗ್ನ–ಮುಂಜ್ಯಾಂ ಸಮಾರಂಭಾಂತು. ನಾಂಚಾ ಮೇಳು ಸಂಗೀತ ಇತ್ಯಾದಿಚೆ ಖ್ಯಾಲ್–ಖುಶಾಲೆಚೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ದವರತಾಲೆ, ತೆ ಆತ್ತಂ ನಾಟಕ ಜಾಯಿ ಮ್ಹಣೂಕ ಲಾಗಲೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಗಣೆಶೋತ್ಸವಾಂತು, ದಸರಾ ದಿವಾಳಿ, ಕೃಷ್ಣಜನ್ಮಾಷ್ಟಮಿ, ರಾಮಜಯಂತಿ ಉತ್ಸವಾಂತು, ನಾಟಕಾಂಚೆ ಪ್ರಯೋಗ ಭಾರೀ ಸಂಭ್ರಮಾಚೆರಿ ಜಾವಂಚಾಕ ಲಾಗಲೆ. ಹಾಕಾ ಸರು ಮ್ಹಣಾ ಅಕ್ಸರು ಮ್ಹಣಾ, ತಾಜಾಣೆ ಯೆಕೂನು, ನವನವೀನ ನಾಟಕಂ, ನಾಟಕಕಾರ ಉದಯಾಕ ಯೆವಂಚಾಕ ಲಾಗಲೆ. ಉಮಾನಾಥಾಲಿಂ "ಚಾಳೆಂತುಲೊ ಚಿಕ್ಕೊಲು", "ಸಪ್ನಾಂತುಲೊ ಬುವಾ", ಉಲ್ಲಾಳ ಸುಂದರಾಲಿಂ "ಮಾಮ್ಮಾಲಿ ಮೈನಾ. ಹೀ ಚೂಕಿ ಕೋಣಾಲಿ ?, ಭರತ ಭಾಗ್ಯ". ಬೈಂದೂರ ದೇವರಾಯಾಲಿಂ "ದೋನಿ ಹೊರಂ, ಸೊಯರಿಕೆ ಸಂಭ್ರಮು, ದುಡ್ವಾ ಧ್ಯಾಸು, ಆಪ್ಪುಲೆ ಅಥರ್ವಣ"—ಹಿಂ ಪುರಾವ್ಯಾ ಪೂರ್ತೆಂ ಥೊಡಿಂಚಿ ಉಲ್ಲೆಖಿಲ್ಯಾಂತಿ—ಅಶಿ ಯೆಕಾ ಮಾಗಶಿ ಯೆಕ ಅವ್ಯಾಹತ ಯೆವ್ಹಂಚಾಕ ಸುರು ಜಾಲಿಂ. ನಾಟಕಾಂತು ಕಾಮು ಕೊರುಕ ನಿವಡ್ಲೆಲ್ಯಾ ನಟಾಂಕ ಕಾಂಯಿ ಕಮಿ ನಾ ಆಶಿಲೆಂ. ಬಹುತೆಕ ಜಣ ಭಟ್ಟಾಂ ಕುಲಾಂತುಲೆ ಆಶಿಲೆ. ಶುದ್ಧ್ ವಾಣಿಚೆ, - ಶುದ್ಧ್ ವಾಣಿ ನಟಾಂಕ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಗುಣು-ಸ್ವರಯುಕ್ತ ಲಯಬದ್ಧ ಮಂತ್ರಾಂಚೆಂ ಪಠಣ ಕೆಲೆಲಿ, ನಾಟಕಾಂತುಲೆ ಸಂವಾದ ಸಹಸಾ ಶಿಕೂನು ಕಾಡತಾಲೆ.

ग्रहस्थ वर्गाचे पुतळी वेणु, हेम्माड प्रभाकरू, बेनेगल श्रीधरू, गोळीकेरे सुंदर गोपाळु, गणेश त्राशि आशिले। हांचे पैकि रमाकांतु, देवरायु, वेणु आनि सुंदर गोपाळु हे अुत्तम प्रतीचे संगीतकारयि आशिले। अशि जावनु संगीत नाटकांचेचि प्रयोग चड आनि चड आकर्षक जाताले। तलगेरि वेंकटु हो सागर शिवमोग्गेचो, कन्नड नाट्यपटु, कोंकणिचो परिपाठु म्हणशि नात्तिलो, "सरस्वती अमैचुआर्स" संस्थेक मेळलो। आपणाक अवसरू मेळना म्हणु, तागेल्याचि जोडाचे चौगंपांच जणांक बांदूनु घेवनु, कोंकणि नाटकं कोरूकचि नज्ज म्हणु मस्त इतलो तो ह्रकंदळु करतालो। तरी बैंदूर देवरायाने, ताका फुसलाउनु आपणाल्यां "सोयरिके संभ्रम" नाटकाचो मुख्य नायकु कोरनु ताका शिकोउनु तयार केलो। ह्याचि प्रमाणे, देवरायाने कोंकणीचो वहिवाटु नातिल्या अनेक तरूणांक, धैर्याने आपणाल्या नाटकांतु घेवनु, विशेश परिश्रमु घेवनु, तांकां कोंकणि संवाद आनि ते अुलोवचि प्रभावपूर्ण धाटि, शिकोउनु लरबेज केले। हानि, थोडे काळानि दिग्दर्शक म्हणु प्रतिष्ठा कोरनु घेतलि।

१९४२ इसवींतु, कोंकणीचे परम मोगि नाट्यकला मंडलाचि स्थापना जालि। तानि बारा वरसांचा कालावधींतु, उल्लाळ सुंदरालि ६ नाटक, बैंदूर देवराय अय्यगळालि सात, मुदूर प्रभाकरालि सात, आनि इतर चारि पांच, अशि पंचवीस नाटकांचे सुमार चाळीस प्रयोग केले। साहित्य समिति (स्थापना १९४४) वतीने देवरायालें "प्रीति खातिर" प्रभाकरालें "दत्तजन्म" नाट्यकला मंडलाने खेळलेलि छापूनु प्रकट जालिं तीं इ. स. १९४५ तु। इ. स. १९५४ तु मंडळाचो उद्योगु संपुष्टांतु आयलो। इ. स. १९४४ तु, सिनेमा सृष्टींतु नांवांक आयिलो श्री. पांडुरंग तलगेरि, सरस्वती अमेचुअर्सांक मेळलो आनि ताने संस्था अक्षरश: आक्रमण केलि, तागेल्या नाटकां शिवाय दुसऱ्यांक रीगि ना जालि। बरेचि लेखकांनि नटांनि संस्थेचि तळ्ळीचि सोडनु घालि; वरले ते तलगेरिकार आनि तांगेले वर्गेचे। सात आट वरसांतु सरस्वती अमेचुअर्सांनि, पांडूगेलिं तीनि मराठि आनि येक कोंकणि अशि चारि नाटकं

ಕಾಯಕಿಣಿ ದತ್ತಾತ್ರಮಾಮು ಆನಿ ರಮಾಕಾಂತು, ಬೈಂದೂರ ದೇವರಾಯು, ಕಲ್ಯಾಣಪುರ ನರಹರಿ, ಹ್ಯಾ ಶಿವಾಯ ಇತರ ಗ್ರಹಸ್ಥ ವರ್ಗಾಚೆ ಪುತಳೀ ವೇಣು, ಹೆಮ್ಮಾಡ ಪ್ರಭಾಕರು, ಬೆನೆಗಲ ಶ್ರೀಧರು, ಗೋಳೀಕೆರೆ ಸುಂದರ ಗೋಪಾಳು, ಗಣೇಶ ತ್ರಾಶಿ ಆಶಿಲೆ. ಹಾಂಚೆ ಪೈಕಿ ರಮಾಕಾಂತು, ದೇವರಾಯು, ವೇಣು ಆನಿ ಸುಂದರ ಗೋಪಾಳು ಹೆ ಉತ್ತಮ ಪ್ರತೀಚೆ ಸಂಗೀತ ಕಾರಯಿ ಆಶಿಲೆ. ಆಶಿ ಜಾವ್ನು ಸಂಗೀತ ನಾಟಕಾಂಚೆಚಿ ಪ್ರಯೋಗ ಚಡ ಆನಿ ಚಡ ಆಕರ್ಷಕ ಜಾತಾಲೆ. ತಲಗೇರಿ ವೆಂಕಟು ಹೊ ಸಾಗರ ಶಿವಮೊಗ್ಗೆಚೊ, ಕನ್ನಡ ನಾಟ್ಯಪಟು, ಕೊಂಕಣೆಚೊ ಪರಿಪಾಟು ಮ್ಹಣಶಿ ನಾತ್ತಿಲೊ, "ಸರಸ್ವತೀ ಆಮೇಚುಅರ್ಸ" ಸಂಸ್ಥೆಕ ಮೆಳಲೊ. ಆಪಣಾಕ ಅವಸರು ಮೆಳನಾ ಮ್ಹಣು, ತಾಗೆಲ್ಯಾಚಿ ಜೊಡಾಚೆ ಚೌಗಪಾಂಚ ಜಣಾಂಕ ಬಾಂದೂನು ಘೆವ್ನು, ಕೊಂಕಣಿ ನಾಟಕಂ ಕೊರುಕಚಿ ನಜ್ಜ ಮ್ಹಣು ಮಸ್ತ ಇತಲೊ ತೊ ಹರಕಂದಳು ಕರತಾಲೊ. ತರೀ ಬೈಂದೂರ ದೇವರಾಯಾನೆ, ತಾಕಾ ಫುಸಲಾವ್ನು ಆಪಣಾಲ್ಯಾಂ "ಸೊಯ್ರಿಕೆ ಸಂಭ್ರಮ" ನಾಟಕಾಚೊ ಮುಖ್ಯ ನಾಯಕು ಕೋರ್ನು ತಾಕಾ ಶಿಕೊವ್ನು ತಯಾರ ಕೆಲೊ. ಹ್ಯಾಚಿ ಪ್ರಮಾಣೆ, ದೇವರಾಯಾನೆ ಕೊಂಕಣೀಚೊ ವಹಿವಾಟು ನಾತಿಲ್ಯಾ ಅನೇಕ ತರುಣಾಂಕ, ಧೈರ್ಯಾನೆ ಆಪಣಾಲ್ಯಾ ನಾಟಕಾಂತು ಘೆಉನು, ವಿಶೇಷ ಪರಿಶ್ರಮು ಘೆಉನು, ತಾಂಕಾಂ ಕೊಂಕಣಿ ಸಂವಾದ ಆನಿ ತೆ ಉಲೊಉಚಿ ಪ್ರಭಾವಪೂರ್ಣ ಧಾಟಿ ಶಿಕೊವ್ನು ತರಬೇಜ ಕೆಲೆ. ಹಾನಿ, ಥೊಡೆ ಕಾಳಾನಿ ದಿಗ್ದರ್ಶಕ ಮ್ಹಣು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಕೋರ್ನು ಘೆತಲಿ.

೧೯೪೨ ಇಸ್ವೆಂತು ಕೊಂಕಣೀಚೆ ಪರಮ್ ಮೋಗಿ ನಾಟ್ಯ ಕಲಾ ಮಂಡಲಾಚಿ ಸ್ಥಾಪನಾ ಜಾಲಿ. ತಾನಿ ಬಾರಾ ವರ್ಸಾಂಚಾ ಕಾಲಾವಧಿಂತು, ಉಲ್ಲಾಳ ಸುಂದರಾಂಲಿ ೬ ನಾಟಕಂ, ಬೈಂದೂರ ದೇವರಾಯ ಅಯ್ಯಗಳಾಲಿಂ ೭, ಮುದೂರ ಪ್ರಭಾಕರಾಲಿಂ ೭, ಆನಿ ಇತರ ಚ್ಯಾರಿ ಪಾಂಚ, ಅಶಿಂ ಪಂಚ್ವೀಸ ನಾಟಕಾಂಚೆ ಸುಮಾರ ಚಾಳೀಸ ಪ್ರಯೋಗ ಕೆಲೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿ (ಸ್ಥಾಪನಾ ೧೯೪೪) ವತಿನೆ ದೇವರಾಯಾಲೆಂ "ಪ್ರೀತಿ ಖಾತಿರ" ಪ್ರಭಾಕರಾಲೆಂ "ದತ್ತಜನ್ಮ" ನಾಟ್ಯ ಕಲಾ ಮಂಡಲಾನೆ ಖೆಳ್ಳೆಲಿಂ ಛಾಪೂನು ಪ್ರಕಟ ಜಾಲಿಂ ತೀಂ ಇ. ಸ. ೧೯೪೫ ಇಸ್ವೆಂತು. ಇ. ಸ. ೧೯೫೪-ತು ಮಂಡಳಾಚೊ ಉದ್ಯೋಗು ಸಂಪುಷ್ಟಾಂತು ಆಯಲೊ. ಇ. ಸ. ೧೯೪೪-ತು ಸಿನೆಮಾ ಸೃಷ್ಟಿಂತು ನಾಂವಾಂಕ ಆಯಿಲೊ ಶ್ರೀ ಪಾಂಡುರಂಗ ತಲಗೇರಿ, ಸರಸ್ವತೀ ಅಮೆಚು ಅರ್ಸಾಂಕ್ ಮೆಳಲೊ ಆನಿ ತಾನೆ ಸಂಸ್ಥಾ ಅಕ್ಷರಶ: ಆಕ್ರಮಣ ಕೆಲಿ, ತಾಗೆಲ್ಯಾ ನಾಟಕಾಂ ಶಿವಾಯ್ ದುಸ್ರ್ಯಾಕ್ ರೀಗಿ ನಾ ಜಾಲಿ. ಬರೇಚಿ ಲೆಖಕಾಂನಿ, ನಟಾಂನಿ, ಸಂಸ್ಥೆಚಿ, ತಳ್ಳೀಚಿ ಸೊಡ್ನು ಘಾಲಿ; ವರಲೆ ತೆ ತಲಗೆರಿಕಾರ ಆನಿ ತಾಂಗೆಲೆ ವರ್ಗೆಚೆ. ಸಾತ ಆಟ ವರ್ಸಾಂತು ಸರಸ್ವತೀ ಅಮೆಚುಅರ್ಸಾಂನಿ ಪಾಂಡೂಗೆಲಿಂ ತೀನಿ ಮರಾಠಿ ಆನಿ ಯೆಕ ಕೊಂಕಣಿ ಆಶಿ ಚ್ಯಾರಿ ನಾಟಕಂ

खेळलिं। नाटकं साहित्यिक द्रष्ट्या कशी आसोति, अभिनयु आनि प्रस्तुतीकरणांतु तांचो हातु धरतलो ना आशिलो। अत्यंत दुःखद संगति ही की, संस्था स्थापित (१९३०) ज़ायत धोरनु, इ. स. १९५५ तु रौप्य महोत्सवु भारी विज्रंभणेरि कोरका म्हणु पूंजि वोट्टु करीत आयिले, आनि त्याचि वरस संस्था निद्देलि ती निद्देलीचि। तलगेरि पांडूक कर्क रोगाचि बळ्ळीक लागून तो अकालि स्वर्गस्थु जालो। सै! अेकोपि नाटककारू काल-वश जालेल्या निमित्तिं, आनि तानि बाकि नाटककारांकडे वैमस्स कोरनु घेतिल्या निमित्तिं, सरस्वती अमेचुअर्स नामशेष जाले। त्याचि प्रमाणे आनि त्याचि सुमाराक, कोंकणीचा कोळखांब्यारि राबयिलें नाट्यकला मंडल, सक्रिय काम करतले ना जावनु, थंड पडलें। तरी कोंकणियांगेलें पूर्वपुण्याचि न्होणकाज (न्हणकाई) गोपि (के. जि.) कामत आनि आर. डि. कामत हे नट-नाटककार-दिग्दर्शक क्षितिजाचेरि अुदेले, आनि कोंकणि नाटकांक येक नवें चेतन मेळलें। गोपीलिं "बिलायति व्हरेतु" "ग्रहिणी ग्रहं अुच्यते" आनि आर. डि. गेलिं "पडलेलिं फुल्लं", "मातृदेवो भव", "भर्तृहरि" भारी लोकप्रिय ज़ालिं।

थंथंयि थंथयि, नाटकं जायत वरलिं। प्रति येकळो लेखकु आपणालोचि येकु कंपु बांदूनु घेवनु नाटकं खेळूक लागलो। बहुतेक नाटकं विना मूल्य खंयचायि संस्थेचा वार्षिकोत्सवांतु नावे देवळांचा ज़ीर्णोद्धारा पासावत, तिकीटं दवरनु जातालिं। तिकीटं दवरनु केलेल्या नाटकांक सुद्धां सभाग्रह भोरनु लोकांक तोंड सान कोरनु घेवनु वापस वचचें पडतालें। तावळि, चुंगडी चुंगडी भांगराचि आभरणं मोडोवनु, येक घणचि नग कशिकी करतातिं, तशि, सर्व पाड पडलेल्या संस्थांचांक कोंकणि साहित्य समितिचा छत्रांतु घेतिल्या पक्षाक, ह्ये संघटित संस्थे मुखांतरे, कोंकणीचा प्रसाराक विकासाक अनुकूल जातलें अशि विचारू, बैंदूर देवरायाल्या मनांतु अुदेलो-साहित्य समिति जालि तरी तावळि सुप्तावस्थेतूंच आशिलि। तरी, देवरायाने वैरिचा वैरि, गेलेगेलेल्या कडे सभांतु परिषदांतु तिजे नांवाचों अुल्लेखु कोरनु ती जाग्रतचि

ಖೆಳ್ಳಿಂ. ನಾಟಕಂ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಕಶೀ ಆಸೊತಿ. ಅಭಿನಯು ಆನಿ ಪ್ರಸ್ತುತೀಕರಣಾಂತು ತಾಂಚೊ ಹಾತು ಧರತಲೊ ನಾ ಆಶಿಲೊ. ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಚಿ ಸಂಗತಿ ಹೀ ಕೀ, ಸಂಸ್ಥಾ ಸ್ಥಾಪಿತ (೧೯೩೦) ಜಾಯ್ತ ಧೊರ್‍ನು, ಇ. ಸ. ೧೯೫೫-ತು ರೌಪ್ಯ ಮಹೋತ್ಸವು ಭಾರೀ ವಿಜ್ರಂಭಣೆರಿ ಕೋರಕಾ ಮ್ಹಣು ಪೂಂಜಿ ಪೊಟ್ಟು ಕರೀತ ಆಯಿಲೆ, ಆನಿ ತ್ಯಾಚಿ ವರಸ ಸಂಸ್ಥಾ ನಿದ್ದೆಲಿ ತೀ ನಿದ್ದೆಲೀಚಿ. ತಲಗೇರಿ ಪಾಂಡೂಕ ಕರ್ಕರೋಗಾಚಿ ಬಳ್ಳೀಕ ಲಾಗೂನು ತೊ ಅಕಾಲಿ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥು ಜಾಲೊ. ಸೈ! ಏಕೊಪಿ ನಾಟಕಕಾರು ಕಾಲ-ವಶ ಜಾಲ್ಲೆಲ್ಯಾ ನಿಮಿತ್ತಿಂ, ಆನಿ ತಾನಿ ಬಾಕಿ ನಾಟಕಕಾರಾಂಕಡೆ ವೈಮಸ್ಸ ಕೋರ್‍ನು ಘೆತಿಲ್ಯಾ ನಿಮಿತ್ತಿಂ "ಸರಸ್ವತೀ ಅಮೆಚುಅರ್ಸ" ನಾಮಶೇಷ ಜಾಲೆ. ತ್ಯಾಚಿ ಪ್ರಮಾಣೆ ಆನಿ ತ್ಯಾಚಿ ಸುಮಾರಾಕ, ಕೊಂಕಣೀಚಾ ಕೊಳಖಾಂಬ್ಯಾರಿ ರಾಬಯಿಲೆಂ ನಾಟ್ಯಕಲಾ ಮಂಡಲ, ಸಕ್ರಿಯ ಕಾಮು ಕರ್ತಲೆ ನಾ ಜಾವ್ನು, ಥಂಡ ಪಡಲೆಂ. ತರೀ ಕೊಂಕಣೀಯಾಂ ಗೆಲೆಂ ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯೊಚಿ ನ್ಹೊಣಕಾಜ (ನ್ಹಣ್ಕಾಯಿ) ಗೋಪಿ (ಕೆ. ಜಿ.) ಕಾಮತ ಆನಿ ಆರ. ಡಿ. ಕಾಮತ ಹೆ ನಟ-ನಾಟಕಕಾರ -ದಿಗ್ದರ್ಶಕ ಕ್ಷಿತಿಜಾಚೆರಿ ಉದೆಲೆ, ಆನಿ ಕೊಂಕಣಿ ನಾಟಕಾಂಕ ಯೆಕ ನವೆಂ ಚೇತನ ಮೆಳಲೆಂ. ಗೋಪೀಲಿಂ "ವಿಲಾಯತಿ ವ್ಹರೆತು", "ಗೃಹಿಣೀ ಗೃಹಂ ಉಚ್ಯತೆ" ಆನಿ ಆರ್. ಡಿ.ಗೆಲಿಂ "ಪಡ್ಲೆಲಿಂ ಫುಲ್ಲಂ". "ಮಾತೃದೇವೊ ಭವ". "ಭರ್ತೃಹರಿ" ಭಾರೀ ಲೋಕಪ್ರಿಯ ಜಾಲಿಂ

ಥಂಥಂಯಿ ಥಂಥಂಯಿ. ನಾಟಕಂ ಜಾಯತ ವರ್‍ಲಿಂ. ಪ್ರತಿ ಯೆಕ್ಳೊ ಲೆಖಕು ಆಪ್ಣಾಲೊಚಿ ಯೆಕು ಕಂಪು ಬಾಂದೂನು ಘೆವ್ನು ನಾಟಕ ಖೆಳೂಕ ಲಾಗ್ಲೊ. ಬಹುತೇಕ ನಾಟಕಂ ವಿನಾ ಮೂಲ್ಯ ಖಂಯ್ಚಾಯಿ ಸಂಸ್ಥೆಚಾ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವಾಂತು ನಾವೇ ದೆವಳಾಂಚಾ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಾ ಪಾಸಾವತ, ತಿಕೀಟಂ ದವರ್‍ನು ಜಾತಾಲಿಂ. ತಿಕೀಟಂ ದವರ್‍ನು ಕೆಲೆಲ್ಯಾ ನಾಟಕಾಂಕ ಸುದ್ಧಾಂ ಸಭಾಗೃಹ ಭೊರ್‍ನು ಲೊಕಾಂಕ ತೊಂಡ ಸಾನ ಕೋರ್‍ನು ಘೇವ್ನು ವಾಪಸ ವಚ್ಚೆಂ ಪಡತಾಲೆಂ. ತಾವಳಿ, ಚುಂಗಡಿ ಚುಂಗಡೀ ಭಾಂಗರಾಚಿಂ ಆಭರಣಂ ಮೊಡೊವ್ನು, ಯೆಕ ಘಣಚಿ ನಗ ಕಶಿಕೀ ಕರತಾತಿ, ತಶಿ, ಸರ್ವ ಪಾಡ ಪಡಲೆಲ್ಯಾ ಸಂಸ್ಥಾಂಚ್ಯಾಂಕ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿಚ್ಯಾ ಛತ್ರಾಂತು ಘೆತಿಲ್ಯಾ ಪಕ್ಷಾಕ, ಹ್ಯಾ ಸಂಘಟಿತ ಸಂಸ್ಥೆ ಮುಖಾಂತರೆ, ಕೊಂಕಣೀಚ್ಯಾ ಪ್ರಸಾರಾಕ ವಿಕಾಸಾಕ ಅನುಕೂಲ ಜಾತಲೆಂ ಅಶಿ ವಿಚಾರು, ಬೈಂದೂರ ದೇವರಾಯಾಲ್ಯಾ ಮನಾಂತು ಉದೆಲೊ—ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿ ಜಾಲಿ ತರೀ, ತಾವಳಿ ಸುಪ್ತಾವಸ್ಥೆಂತೂಚಿ ಆಶಿಲಿ. ತರೀ ದೇವರಾಯಾನೆ ವೈರಿಚ್ಯಾ ವೈರಿ, ಗೆಲೆಗೆಲೆಲ್ಯಾಕಡೆ ಸಭಾಂತು ಪರಿಷದಾಂತು ತಿಜೇ ನಾಂವಾಂಚೊ ಉಲ್ಲೇಖು ಕೋರ್‍ನು ತೀ ಜಾಗೃತಚಿ ದವರ್‍ಲ್ಲಿ. ದೇವರಾಯಾನೆ, ಲೇಖಕು ಆನಿ ತಾಗೆಲೆ

दवरलेलि । देवरायाने, लेखकु आनि तागेले परमसखा. मुदूर प्रभाकरा मुखारि हो विचारु मांडोउंचाक फुरसति ना, तो शिवराय आलोचना म्हणालो । ते दोगांयि नाट्यकला मंडलाचे, आनि, दोगांलींयि नाटकं साहित्य समितीने छापूनु प्रकट केलेलिं । इ. स. १९५७ तु साहित्य समितिक संजीवनि दींवनु स्थिर केलि । इ. स. १९५८ तु पांच नाटकांचो येकु उपक्रमु केलो । पैल्या दिसाचें नाटक तलगेरि पांडूलें "वचनमुक्त" हें दवरलें । ह्या नाटकांनि, अगदीं व्यवसायीं पातलीं–चेरि जालिं अशि, लोकांगेलि अनपेक्षित आनि तोंड भोरनु प्रशंसा घेतलि । महोत्सवांतु दोन्शियेक व्यवस्थापक–कलाकारांक अेक मनाने वावरतना चोउनु सभ्यतेने आनि अत्यंत मार्मिकतेने नाटकं पळयितल्या कोंकणि प्रेक्षकांक देकून, केळेवाडि, अमरहिंद मंडल, रंगमंदिर, शिवाजि मंदिर, ह्या नाट्यग्रहांचे कोंकणेतर जनांनि आश्चर्याने तोंडांतु बोट्टं घालिं ; त्या सरशी आमगेल्या चौगपांच चांग नटांकयि फुसलाउनु व्हेले । आसो ।

हो महोत्सवु, व्रतशें वरस वरसाक लागूनु आयलो । इकरा वरसं भारी विज्रंभणेरि जालो । मागीरि मात्र इ. स. १९६९ तु, तरनें रगत जायि म्हणु, थोडे पुंदर-पोटि चोरांक कार्यकारी मंडलांतु रिगोवनु घेतले ; तानि समितिक मस्त अितल्या लुकसानेंतु घालें । तींनि वरसं महोत्सवांतु खंड पाडयलें, आनि समिति मोडनु दुसऱ्या येका जातिवादि संस्थेचा विभागांतु विलीन कोरनु, विलेवाट लावंचि परिस्थिति घडोउंचाक पळयलें । येकायेकं चि ही जातिवादि संस्था आमचे विषय उदकांतु हुमेउंचाक लागलि, हें वैरि उल्लेखिल्या मूल संस्थापकांगेल्या लक्षाक येवनु. ताणि आपणालें अुतर वय आनि देहाचि दुर्बलता दुर्लक्षूनु, तींनि वरसं कुडगूत घेवनु पडलेल्या संस्थेंतु, पुनः चैतन्य भरलें । परंतु, ते दोग जणं म्हांतारे, हस्तेचेरि येक अंकुशशें मात्र जावनु उरल्याति ; आरतां लगि हस्तेक तें अंकुश कांयि लागना जाल्यां । मराठीने अर्थु सांगिल्या अुपरांतेंचि कोंकणिचो बोधु ज्यांक जाता, ते महोत्सवाक नाटकं वेंचूनु काडूक लागल्याति । तानि अुघड अुघड अपप्रचारु सुरु केला की पोरनि नाटकं आधुनिक

ಪರಮಸಖಾ, ಮುದೂರ ಪ್ರಭಾಕರಾ ಮುಖಾರಿ ಹೊ ವಿಚಾರು ಮಾಂಡೊಂವ್ಚಾಕ ಫುರ್ಸತಿ ನಾ, ತೊ ಶಿವರಾಯ ಆಲೊಚನಾ ಮ್ಹಣಾಲೊ। ತೆ ದೋಗಂಯಿ ನಾಟ್ಯಕಲಾ ಮಂಡಲಾಚೆ, ಆನಿ, ದೊಗಾಲೀಂಯಿ ನಾಟಕಂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿನೆ ಛಾಪೂನು ಪ್ರಕಟ ಕೆಲೆಲಿಂ. ಇ. ಸ. ೧೯೫೭-ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿಕ ಸಂಜೀವನಿ ದೀವ್ನು ಸ್ಥಿರ ಕೆಲಿ. ಇ. ಸ. ೧೯೫೮-ತು ಪಾಂಚ ನಾಟಕಾಂಚೊ ಯೆಕು ಉಪಕ್ರಮು ಕೆಲೊ. ಪೈಲ್ಯಾ ದಿಸಾಚೆಂ ನಾಟಕ ತಲಗೇರಿ ಪಾಂಡೂಲೆಂ "ವಚನ ಮುಕ್ತ" ಹೆಂ ದವರ್ಲೆಂ. ಹ್ಯಾ ನಾಟಕಾಂನಿ, ಅಗದಿ ವ್ಯವಸಾಯಿ ಪಾತಲೀಚೆರಿ ಜಾಲಿಂ, ಅಶಿ, ಲೊಕಾಂಗೇಲಿ ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಆನಿ ತೊಂಡಭೋರ್ನು ಪ್ರಶಂಸಾ ಘೆತ್ಲಿ. ಮಹೋತ್ಸವಾಂತು ದೊನ್ಶಿಂಯೇಕ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ—ಕಲಾಕಾರಾಂಕ ಏಕಮನಾನೆ ವಾವುರ್ತನಾ ಚೋವ್ನು ಸಭ್ಯತೆನೆ ಆನಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಾರ್ಮಿಕತೆನೆ ನಾಟಕಂ ಪಳಯ್ತಲ್ಯಾ ಕೊಂಕಣಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕಾಂಕ ದೆಕೂನು, ಕೆಳೆವಾಡಿ, ಅಮರಹಿಂದ ಮಂಡಲ, ರಂಗಮಂದಿರ, ಶಿವಾಜಿ ಮಂದಿರ, ಹ್ಯಾ ನಾಟ್ಯಗೃಹಾಂಚೆ ಕೊಂಕಣೇತರ ಜನಾಂನಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಾನೆ ತೊಂಡಾಂತು ಬೊಟ್ಟಂ ಘಾಲಿಂ: ತ್ಯಾ ಸರ್ಶೀ ಆಮಗೆಲ್ಯಾ ಚೌಗ ಪಾಂಚ ಚಾಂಗ ನಟಾಂಕಯಿ ಫುಸಲಾವ್ನು ವ್ಹೆಲೆ. ಆಸೊ.

ಹೊ ಮಹೋತ್ಸವು, ವ್ರತಶೆಂ ವರಸವರಸಾಕ ಲಾಗೂನು ಆಯಲೊ: ಇಕ್ರಾ ವರ್ಸಂ ಭಾರೀ ವಿಜೃಂಭಣೆರಿ ಜಾಲೊ. ಮಾಗೀರಿ ಮಾತ್ರ ಇ. ಸ. ೧೯೬೯-ತು ತರ್ನೆಂ ರಗತ ಜಾಯಿ ಮ್ಹಣು, ಥೊಡೆ ಪುಂಡರಪೋಟಿ ಪೋರಾಂಕ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಲಾಂತು ರಿಗೊವ್ನು ಘೆತಲೆ: ತಾನಿ ಸಮಿತಿಕ ಮಸ್ತ ಇತಲ್ಯಾ ಲುಕ್ಸಾನೆಂತು ಘಾಲೆಂ. ತೀನಿ ವರ್ಸಂ ಮಹೋತ್ಸವಾಂತು ಖಂಡ ಪಾಡಯ್ಲೆಂ, ಆನಿ ಸಮಿತಿ ಮೋಡ್ನು ದುಸ್ರ್ಯಾ ಯೆಕಾ ಜಾತಿವಾದಿ ಸಂಸ್ಥೆಚಾ ವಿಭಾಗಾಂತು ವಿಲೀನ ಕೋರ್ನು ವಿಲೆವಾಟ ಲಾವಂಚಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಘಡೊಂವ್ಚಾಕ ಪಳಯ್ಲೆಂ. ಯೆಕಾಯೆಕೀಂಚಿ ಹೀ ಜಾತಿವಾದಿ ಸಂಸ್ಥಾ ಆಮ್ಚೆ ವಿಷಯ ಉದಕಾಂತು ಹುಮೆಂವ್ಚಾಕ ಲಾಗಲಿ. ಹೆಂ ವೈರಿ ಉಲ್ಲೆಖಿಲ್ಯಾ ಮೂಲ್ ಸಂಸ್ಥಾಪಕಾಂಗೆಲ್ಯಾ ಲಕ್ಷಾಕ ಯೆವನು. ತಾಣೆ ಆಪಣಾಲೆಂ ಉತರ ವಯ್ ಆನಿ ದೇಹಾಚಿ ದುರ್ಬಲತಾ ದುರ್ಲಕ್ಷುನು ತೀನಿ ವರ್ಸಂ ಕುಡಗೂತ ಘೆವ್ನು ಪಡ್ಲೆಲ್ಯಾ ಸಂಸ್ಥೆಂತು, ಪುನಃ ಚೈತನ್ಯ ಭರ್ಲೆಂ. ಪರಂತು, ತೆ ದೋಗ ಜಣಂ ಮ್ಹಾಂತಾರೆ, ಹಸ್ತಿಚೆರಿ ಯೆಕ ಅಂಕುಶಶೆಂ ಮಾತ್ರ ಜಾವ್ನು ಉರಲ್ಯಾತಿ; ಆರತಾಂ ಲಾಗಿ ಹಸ್ತಿಕ ತೆಂ ಅಂಕುಶ ಕಾಂಯಿ ಲಾಗನಾ ಜಾಲ್ಯಾಂ. ಮರಾಠಿನೆ ಅರ್ಥು ಸಾಂಗಿಲ್ಯಾ ಉಪರಾಂತೆಂಚಿ ಕೊಂಕಣಿಚೊ ಬೋಧು ಜ್ಯಾಂಕ ಜಾತಾ, ತೆ ಮಹೋತ್ಸವಾಕ ನಾಟಕಂ ವೆಂಚೂನು ಕಾಡೂಕ ಲಾಗಲ್ಯಾತಿ. ತಾನಿ ಉಘಡಉಘಡ ಅಪಪ್ರಚಾರು ಸುರು ಕೆಲಾ ಕೀ ಪೋರ್ನಿಂ ನಾಟಕಂ ಅಧುನಿಕ

रंगमंचाक शोभनाति। पोरनि कोंकणि आतांचांगेल्या मात्यावैल्याने वत्ता। नवि नव्या पद्धतेचिं बोरोवंचिं तांकां भाल ना, हें ते उलयिनाति। ह्या अडचणेक तांकां येकूचि निर्वाहु दिसता: मराट्यानि लोणच्याक घालनु साऱ्या फोंडाऱ्याचेरि उडयिलिं नाटकं हाडनु, आपणागेल्या चालु कोंकणींतु ताजें भाषांतर कोरनु "कोंकणि" नाट्य महोत्सवु कोरुक लागल्याति। ह्या संदर्भांतु रचयिलि येकि कविता ह्ये पत्रिकेंतु हेरेकडे दिल्या।

असल्या दुर्विलासाचा परिस्थितेंतु, कोंकणीयांगेल्या दोळयांतु अंजन पडो म्हणु माय कोंकणीचा पाय्यांरि कपाल घेत हो सुदीर्घ लेखु पुरो करतां। ह्या लेखांतु कोणालेंयि उणेपण अुलोवचो अुद्देशु ना, थोडियो घटनो, थोडो इतिहासु, जो सद्याक हयात आशिल्या थोडे लोकांक मात्र गोत्तु, जो अत्तं सांगने तरी कायमचोचि विनष्ट जावंचाक फाव आस, ताजे सत्य वृत्तातं सगळयांक कळो, कोंकणि भाषेचा विकासाक नवि दिशा मेळो, हो येकूवि भारी कळकळो अुचंबळेवनु येता।

—बैंदूर देवराय अय्यगळ.

ರಂಗಮಂಚಾಕ ಶೋಭನಾತಿ. ಪೊರ್ನಿ ಕೊಂಕಣಿ ಆತಾಂಚಾಂಗೆಲ್ಯಾ ಮಾತ್ಯಾವೆಲ್ಯಾನೆ ವತ್ತಾ. ನವಿಂ, ನವ್ಯಾ ಪದ್ಧತೆಚಿಂ ಬೊರೊವಂಚಿಂ ತಾಂಕಾಂ ಭಾಲ ನಾ ಹೆಂ ತೆ ಉಲಯಿನಾತಿ. ಹ್ಯಾ ಅಡಚಣೆಕ ತಾಂಕಾಂ ಯೆಕೂಚಿ ನಿರ್ವಾಹು ದಿಸತಾ: ಮರಾಠ್ಯಾಂನಿ ಲೋಣಚ್ಯಾಕ ಘಾಲನು ಸಾರ್‍ಯಾ ಫೊಂಡಾರ್‍ಯಾಚೆರಿ ಉಡಯಿಲಿಂ ನಾಟಕಂ ಹಾಡ್ನು, ಆಪಣಾಗೆಲ್ಯಾ ಚಾಲು ಕೊಂಕಣಿಂತು ತಾಜೆಂ ಭಾಷಾಂತರ ಕೋರ್ನು "ಕೊಂಕಣಿ" ನಾಟ್ಯ ಮಹೋತ್ಸವು ಕೊರುಕ ಲಾಗಲ್ಯಾತಿ. ಹ್ಯಾ ಸಂದರ್ಭಾಂತು ರಚಯಿಲಿ ಯೆಕಿ ಕವಿತಾ ಹ್ಯೆ ಪತ್ರಿಕೆಂತು ಹೆರೆಕಡೆ ದಿಲ್ಯಾ.

ಆಸಲ್ಯಾ ದುರ್ವಿಲಾಸಾಚಾ ಪರಿಸ್ಥಿತೆಂತು, ಕೊಂಕಣಿಯಾಂಗೆಲ್ಯಾ ದೊಳ್ಯಾಂತು ಅಂಜನ ಪೊಡೊ ಮ್ಹಣು ಮಾಯ ಕೊಂಕಣೀಚಾ ಪಾಯ್ಯಾಂರಿ ಕಪಾಲ ಘೆತ ಹೊ ಸುದೀರ್ಘ ಲೇಖು ಪುರೊ ಕರತಾಂ. ಹ್ಯಾ ಲೇಖಾಂತು ಕೊಣಾಲೆಂಯಿ ಉಣೆಪಣ ಉಲೊವಂಚೊ ಉದ್ದೇಶು ಸರ್ವಥಾ ನಾ, ಥೊಡಿಯೊ ಘಟನೋ ಥೊಡೊ ಇತಿಹಾಸು, ಜೊ ಸದ್ಯಾಕ ಹಯಾತ ಆಶಿಲ್ಯಾ ಥೊಡೆ ಲೊಕಾಂಕ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತು, ಜೊ ಅತ್ತಂ ಸಾಂಗನೆ ತರೀ ಕಾಯಮಚೊಚಿ ವಿನಷ್ಟ ಜಾವಂಚಾಕ ಫಾವ ಆಸ, ತಾಜೆಂ ಸತ್ಯ ವೃತ್ತಾಂತ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂಕ ಕಳೊ, ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಚಾ ವಿಕಾಸಾಕ ನವಿ ದಿಶಾ ಮೆಳೊ, ಹೊ ಯೆಕೂವಿ ಭಾರಿ ಕಳಕಳೊ ಉಚಂಬಳೆವ್ನು ಯೆತಾ.

—ಬೈಂದೂರ ದೇವರಾಯ ಅಯ್ಯ್ಯಗಳ್.

ही माजि करावळि

खंयीं पळे थंsयीं नारलाचे माडे।
मातें अुबारनु घेवनु ते नेत राबलात ॥
नारलाच्यो इंडिग्यो वजनेन बाग्वाल्यात।
खंयीं विचारलारि शियाळिं मेळतात ॥ १ ॥
ही माजि करावळि ॥

समुद्राचें अुदाक मिटान भरलां।
पिवचें अुदाक वांवभरि बांयत मेळता ॥
समुद्रा वेळेर बांयीं काडलि।
तरी गोड अुदाक मेळता ॥ २ ॥
ही माजि करावळि ॥

ಹೀ ಮಾಜಿ ಕರಾವಳಿ

ಖಂಯೀಂ ಪಳೆ ಥಂsಯಿಂ ನಾರ್ಲಾಚೆ ಮಾಡೆ।
ಮಾತೆಂ ಉಬಾರ್ನು ಘೇವ್ನು ತೆ ನೇತ ರಾಬ್ಲಾತ ॥
ನಾರ್ಲಾಚ್ಯೊ ಇಂಡಿಗ್ಯೊ ವಜನೇನ ಬಾಗ್ವಾಲ್ಯಾತ।
ಖಂಯೀಂ ವಿಚಾರ್ಲಾರಿ ಶಿಯಾಳಿಂ ಮೆಳ್ತಾತ ॥ ೧ ॥
ಹೀ ಮಾಜಿ ಕರಾವಳಿ ॥

ಸಮುದ್ರಾಚೆಂ ಉದಾಕ ಮಿಟಾನ ಭರ್ಲಾಂ।
ಪಿವ್ಚೆಂ ಉದಾಕ ವಾಂವಭರಿ ಬಾಂಯ್ತ ಮೆಳ್ತಾ ॥
ಸಮುದ್ರಾ ವೇಳೇರ ಬಾಂಯಿಂ ಕಾಡ್ಲಿ।
ತರೀ ಗೋಡ ಉದಾಕ ಮೆಳ್ತಾ ॥ ೨ ॥
ಹೀ ಮಾಜಿ ಕರಾವಳಿ ॥

समुद्राचें अुदाक हाडलें ।
वतां सुकोवनु मीट केल्लें ।।
समुद्रांतु न्हंयींतु होडि व्हेल्लि ।
नुस्ताक धरनु हाडलि मासळि ।। ३ ।।
ही माजि करावळि ।।

गादें पिक्ता भात कोब्बु ।
बागां पिक्ता नारळ फोप्पळ ।।
हितलां पिक्ता आंबो पणस ।
केदना अुपाशि पडना मनीस ।। ४ ।।
ही माजि करावळि ।।

केळि बोरं चांपेरां ।
काजु जांबळ सावेरां ।।
रानांत पास्पणस चूरना ।
गुडेरि गेलतरि अुपाशि पडना ।। ५ ।।
ही माजि करावळि ।।

हवो व्हांवता मिटाचो ।
हूम पुटता मिटाचि ।।
देकून लोक कपडे कमि वापरतात ।
पण मनान अुपकारि आसतात ।। ६ ।।
ही माजि करावळि ।।

आसा तांकां दुर्बळपण ।
मडन आसा होडले धडण ।।
मासळेचि चंचलता बुधींत आसा ।
तीच त्या लोकांचि शक्ति आसा ।। ७ ।।
ही माजि करावळि ।।

बिश्वासाक जीवा जीवु दित्ता ।
अपमान सहन करता आपण तापता ।।
देशु आपणेलो कोंकणी जात्ता ।
देशा बद्दल प्राण दित्ता ।। ८ ।।
ही माजि करावळि ।।

—के. एन. राव, दांडेलि.

ಸಮುದ್ರಾಚೆಂ ಉದಾಕ ಹಾಡ್ಲೆಂ ।
ವತಾಂ ಸುಕೋವ್ನು ಮಿೋಟ ಕೆಲ್ಲೆಂ ॥
ಸಮುದ್ರಾಂತು ನ್ಹಯಿಂತು ಹೊಡಿ ವ್ಹೆಲ್ಲಿ ।
ನುಸ್ತ್ಯಾಕ ಧರ್ನು ಹಾಡ್ಲಿ ಮಾಸ್ಳಿ ॥ ೩ ॥
ಹೀ ಮಾಜಿ ಕರಾವಳಿ ॥

ಗಾದೆಂ ಪಿಕ್ತಾ ಭಾತ ಕೊಬ್ಬು ।
ಬಾಗಾಂ ಪಿಕ್ತಾ ನಾರಳ ಫಾಪ್ಪಳ ॥
ಹಿತ್ಲಾಂ ಪಿಕ್ತಾ ಆಂಬೊ ಪಣಸ ।
ಕೆದ್ನಾ ಉಪಾಶಿ ಪಡ್ನಾ ಮನೀಸ ॥ ೪ ॥
ಹೀ ಮಾಜಿ ಕರಾವಳಿ ॥

ಕೇಳಿಂ ಬೋರಂ ಚಾಂಪೆರಾಂ ।
ಕಾಜು ಜಾಂಬಳ ಸಾವೇರಾಂ ॥
ರಾನಾಂತ ಪಾಸ್ಪಣಸ ಚೂರ್ನಾ ।
ಗುಡೇರಿ ಗೆಲ್ತರಿ ಉಪಾಶಿ ಪಡ್ನಾ ॥ ೫ ॥
ಹೀ ಮಾಜಿ ಕರಾವಳಿ ॥

ಹವೊ ವ್ಹಾಂವ್ತಾ ಮಿಟಾಚೊ ।
ಹೂಮು ಪುಟ್ತಾ ಮಿಟಾಚಿ ॥
ದೆಕೂನ ಲೋಕ ಕಪ್ಡೆ ಕಮಿ ವಾಪರತಾತ ।
ಪಣ ಮನಾನ ಉಪ್ಕಾರಿ ಆಸತಾತ ॥ ೬ ॥
ಹೀ ಮಾಜಿ ಕರಾವಳಿ ॥

ಆಸಾ ತಾಂಕಾಂ ದುರ್ಬಳ್ಪಣ ।
ಮ್ಹಡನ ಆಸಾ ಹೊಡ್ಲೆ ಧಡಣ ॥
ಮಾಸ್ಳೆಚಿ ಚಂಚಲತಾ ಬುಧೀಂತ ಆಸಾ ।
ತೀಚ ತ್ಯಾ ಲೋಕಾಂಚಿ ಶಕ್ತಿ ಆಸಾ ॥ ೭ ॥
ಹೀ ಮಾಜಿ ಕರಾವಳಿ ॥

ವಿಶ್ವಾಸಾಕ ಜೀವಾ ಜೀವು ದಿತ್ತಾ ।
ಅಪಮಾನ ಸಹನ ಕರ್ತಾ ಆಪಣ ತಾಪ್ತಾ ॥
ದೇಶು ಆಪ್ಣೆಲೊ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಜಾತ್ತಾ ।
ದೇಶಾ ಬದ್ದಲ ಪ್ರಾಣ ದಿತ್ತಾ ॥ ೮ ॥
ಹೀ ಮಾಜಿ ಕರಾವಳಿ ॥

—ಕೆ. ಎನ್. ರಾವ್, ದಾಂಡೇಲಿ.

कारवारि कोंकणी म्हणण्यो

चरित्रेच्या पानांनी रायांच्या कुळियांविशीं आणि तांच्या राज्यांविशीं वाचूंक मेळता, पुण राज्यांनी जियेल्ल्या लोकाविशीं आणि तांचे संस्कृतायेविशीं वाचूंक मेळचें अपरूप । लोकाविशीं माहेत जाय तर लोक साहित्यांत मेळचि आसा । गादी वा म्हण्यो अेके थरेचें लोक-साहित्य म्हणूंयेत । वेगवेगळया कालार जियेल्ल्या लोका विष्यांत, तांचे संस्कृताये आणि संप्रदाया विष्यांत ह्यो गादी माहेत आटापतात ।

प्रत्येक भाषेंत गादीं वा म्हणण्यो – गादे मातु (कन्नड), प्राव्हर्ब (इंग्लिष), कहावते (हिंदी), म्हणी (मराठी), पायांचुल (तमिळ), कहेवत (गुजराथी) सुभाषितम (संस्कृत) ह्या नांवान काहि वाकयां, वाकप्रचार आसतात । हजारों वर्सांच्या अनुभवाचेर आणि निरीक्षण तशेंच जीवन भोगताना वेगवेगळे जे अनुभव आमगेल्या वाड – वडिलांक आयले तांचेर तांणि ह्यो म्हणण्यो तयार केल्यो । एकमेकाकडे अुलैतना नाजाल्यार साहित्य बरैताना योग्य जाग्यार फिट् बसचि म्हण सांगल्यार एक पानभर बरौच्या मजकुरा पेक्षां परिणामे जास्त साधता । इतर सगळया भाषांप्रमाणेंच कोंकणींत पण म्हण्यो भरपूर आसात । आतां कोंकणी वेगवेगळया भागांनि वेगवेगळया रीतींनि अुलैल्लें – बरैल्लें जाता, त्या प्रमाणे ह्यो म्हण्यो पण बदलल्यात ।

म्हगेलि मात्रभाषा कोंकणी आणि ल्हानपण कारवरांत (गांव : कडवाड) गेलें। तेन्ना आयकल्ल्यो आणि अुलैल्ल्यो कितल्यो तरी म्हणि यादींत आसात । तांतुल्ल्यो थोडयो सकल दिल्यात । ह्या म्हणण्यांनि हजारों वर्सांचें शहाणपण दिसून येता :

१. धावत धावत येवचें आणि थोरकडेन बसचें ।
२. भूस बरो तर दीस बरो ।
३. इंद्राक मारल्यार चंद्राक लागता ।
४. गांडीर मारल्यार दांत झडतात ।

ಕಾರವಾರಿ ಕೊಂಕಣಿ ಮ್ಹಣ್ಣ್ಯೊ

ಚರಿತ್ರೆಚ್ಯಾ ಪಾನಾಂನಿ ರಾಯಾಂಚ್ಯಾ ಕುಳಿಯಾಂವಿಶಿಂ ಆನಿ ತಾಂಚ್ಯಾ ರಾಜ್ಯಾಂವಿಶಿಂ ವಾಚೂಂಕ್ ಮೆಳ್ತಾ, ಪುಣ್ ರಾಜ್ಯಾಂನಿ ಜಿಯೆಲ್ಲ್ಯಾ ಲೋಕಾವಿಶಿಂ ಆನಿ ತಾಂಚೆ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆವಿಶಿಂ ವಾಚೂಂಕ್ ಮೆಳ್ಚೆಂ ಅಪರೂಪ್. ಲೋಕಾವಿಶಿಂ ಮಾಹೆತ್ ಜಾಯ್‌ತರ್ ಲೋಕ್‌ಸಾಹಿತ್ಯಾಂತ್ ಮೆಳ್ಚಿ ಆಸಾ. ಗಾದಿ ವಾ ಮ್ಹಣ್ಣ್ಯೊ ಎಕ್ಕೆ ತರೆಚೆಂ ಲೋಕ್ ಸಾಹಿತ್ಯ್ ಮ್ಹಣ್ಣಾಂಯೆತ್. ವೆಗ್‌ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ಕಾಲಾರ್ ಜಿಯೆಲ್ಲ್ಯಾ ಲೋಕಾವಿಷ್ಯಾಂತ್, ತಾಂಚ್ಯೆ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆ ಆನಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಾ ವಿಷ್ಯಾಂತ್ ಆಸಲ್ಯೊ ಮ್ಹಣ್ಣ್ಯೊ ಮಾಹೆತ್ ಆಟಾಪ್ತಾತ್.

ಪ್ರತ್ಯೇಕ್ ಭಾಷೆಂತ್ ಗಾದಿ ವಾ ಮ್ಹಣ್ಣ್ಯೊ-ಗಾದೆಮಾತು (ಕನ್ನಡ), ಪ್ರೊವ್ಹರ್ಬ್ (ಇಂಗ್ಲಿಷ್), ಕಹಾವತೆ (ಹಿಂದಿ), ಮ್ಹಣಿ (ಮರಾಠಿ), ಪಾಯಾಂಚುಲ್ (ತಮಿಳ್), ಕಹೆವತ್ (ಗುಜರಾಥಿ), ಸುಭಾಷಿತಮ್ (ಸಂಸ್ಕೃತ್) ಹ್ಯಾ ನಾಂವಾನ್ ಕಾಹಿ ವಾಕ್ಯಾಂ, ವಾಕ್‌ಪ್ರಚಾರ್ ಆಸ್ತಾತ್. ಹಜಾರೊಂ ವರ್ಸಾಂಚ್ಯಾ ಅನುಭವಾಚೆರ್ ಆನಿ ನಿರೀಕ್ಷಣ್ ತಶೆಂಚ್ ಜೀವನ್ ಭೊಗ್ತಾನಾ ವೆಗ್‌ವೆಗ್ಳೆ ಜೆ ಅನುಭವ್ ಆಮಗೆಲ್ಯಾ ವಾಡ-ವಡಿಲಾಂಕ್ ಆಯ್ಲೆ ತಾಂಚೆರ್ ತಾಂಣಿಂ ಹ್ಯೊ ಮ್ಹಣ್ಣ್ಯೊ ತಯಾರ್ ಕೆಲ್ಯೊ. ಎಕಮೇಕಾಕಡೆ ಉಲ್ಯೆತನಾ ನಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಸಾಹಿತ್ಯ್ ಬರೈತನಾ ಯೋಗ್ಯ್ ಜಾಗ್ಯಾರ್ ಫಿಟ್ ಬಸ್‌ಚಿ ಏಕ್ ಮ್ಹಣ್ ಸಾಂಗ್ಲ್ಯಾರ್ ಏಕ್ ಪಾನ್‌ಭರ್ ಬರೌಚ್ಯಾ ಮಜ್‌ಕುರಾ ಪೆಕ್ಷಾಂ ಪರಿಣಾಮ ಜಾಸ್ತ್ ಸಾಧ್ತಾ. ಇತರ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಭಾಷಾಂ ಪ್ರಮಾಣೆಂಚ್ ಕೊಂಕಣೆಂತ್ ಪಣ್ ಮ್ಹಣ್ಣ್ಯೊ ಭರ್ಪೂರ್ ಆಸಾತ್. ಆತಾಂ ಕೊಂಕಣಿ ವೆಗ್‌ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ಭಾಗಾಂನಿ ವೆಗ್‌ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ರಿತಿಂನಿ ಉಲೈಲ್ಲೆಂ –ಬರೈಲ್ಲೆಂ ಜಾತಾ, ತ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣೆ ಹ್ಯೊ ಮ್ಹಣ್ಣ್ಯೊ ಪಣ್ ಬದಲ್ಲ್ಯಾತ್.

ಮ್ಹಗೆಲಿ ಮಾತೃಭಾಷಾ ಕೊಂಕಣಿ ಆನಿ ಲ್ಹಾನ್‌ಪಣ್ ಕಾರವಾರಾಂತ್ (ಗಾಂವ್ : ಕಡ್‌ವಾಡ್) ಗೆಲೆಂ. ತೆನ್ನಾ ಆಯ್ಕಲ್ಲ್ಯೊ ಆನಿ ಉಲೈಲ್ಲ್ಯೊ ಕಿತ್ಲ್ಯೊ ತರೀ ಮ್ಹಣಿ ಯಾದಿಂತ್ ಆಸಾತ್. ತಾಂತುಲ್ಯೊ ಥೊಡ್ಯೊ ಸಕಲ್ ದಿಲ್ಯಾತ್. ಹ್ಯಾ ಮ್ಹಣ್ಣ್ಯಾಂನಿ ಹಜಾರೊಂ ವರ್ಸಾಂಚೆಂ ಶಹಾಣ್‌ಪಣ್ ದಿಸೂನ್ ಯೆತಾ.

೧. ಧಾವತ್ ಧಾವತ್ ಯೆವ್ಚೆಂ ಆನಿ ಥೊರ್‌ಕಡೆನ್ ಬಸ್ಚೆಂ
೨. ಭೂಸ್ ಬರೊ ತರ್ ದೀಸ್ ಬರೊ.
೩. ಇಂದ್ರಾಕ್ ಮಾರ್ಲ್ಯಾರ್ ಚಂದ್ರಾಕ್ ಲಾಗ್ತಾ.
೪. ಗಾಂಡಿರ್ ಮಾರ್ಲ್ಯಾರ್ ದಾಂತ್ ಝಡ್ತಾತ್.

५. नाचच्याक कळना जाल्यार आंगण वांकडें ।

६. म्हाळसायेक घोव ना आणि बेताळाक बायल ना ।
(बेताळाक ना बायल आणि भावका देवतेक ना घोव)

७. चामडि दीत पण दमडि दिवचो ना ।

८. अुष्टया हातान कावळो सुद्धां आंबुडचो ना ।

९. गांडींत बॉट घालन हुंगतलो आणि लोकां मांगतलो 'परमोळ' ।

१०. कामा पुर्तो मामा ।

११. जांग दाकौन फालें कर्तलि ।

१२. तीन तिकट महा बिकट ।

१३. आपलो हात जगन्नात, दुसऱ्याचो हात – बोडार हात ।

१४. माजरा बोडावैलो दिवॅा ।

१५. सात जणांलि माय कट्टयार पण्ण मेलि ।

१६. डाम डक्कळ मदें पोक्कळ ।

१७. कुड्डयाक पंचारत ।

१८. भरिल्ल्या भटाक धंय करकरता ।

१९. गांवांत पाड नांवाचो भट ।

२०. नवें नवें आंगार धवें ।

२१. किडयाक किवणातच सुख ।

२२. मेल्ल्या म्हशीक बारा शेर दूद ।

२३. घरात वर्शाक आम्मा सवाशीण बाप्पा ब्राह्मण ।

२४. गळयांतलें तुटलें पण होटींत पडलें ।

२५. कोण घरा उजो लागलो म्हण धावता, तर कोण विडि पेटोवच्याक धावता ।

२६. ल्हान म्हण खांदार घेतल्यार, कानात घुसैता ।

२७. बांट पिळयार दूद येतलें म्हण हुशारि शिकैता ।

२८. दुदान वाडचें आणि मुतान आबोंवचें ।

२९. दोळयां आड मसण पाड ।

३०. मोर नाचता म्हण (रान्नीबैलें) भाणशिरें नाचता ।
(उजांत पण्ण जळलें)

३१. बामण न्हावन मेले, मुसलमान खावन मेले ।

३२. लंकेत भांगरा विटॅा, कोणे पळैल्यात ?
(लंकेंतु भांगराक मोल ना)

३३. कापूस जोकच्या कडेन मूस अुपाशि ।

३४. जांगेन वाडलो म्हण अकलेन वाण्णा (वाडना) ।

೫. ನಾಚ್‌ಚ್ಯಾಕ್ ಕಳನಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಆಂಗಣ್ ವಾಂಕ್‌ಡೆಂ

೬. ಮ್ಹಾಳ್‌ಸಾಯೆಕ್ ಘೊವ್‌ನಾ ಅನಿ ಬೆತಾಳಾಕ್ ಬಾಯ್ಲ್ ನಾ.
(ಬೆತಾಳಾಕ್ ನಾ ಬಾಯ್ಲ್ ಅನಿ ಭಾವಕಾ ದೇವತೆಕ್ ನಾ ಘೊವ್)

೭. ಚಾವ್‌ಡಿ ದೀತ್ ಪಣ್ ದವ್‌ಡಿ ದಿವ್ಚೊ ನಾ.

೮. ಉಷ್ಟ್ಯಾ ಹಾತಾನ್ ಕಾವ್ಳೊ ಸುದ್ಧಾಂ ಅಂಬುಡ್ಚೊ ನಾ

೯. ಗಾಂಡಿಂತ್ ಬೊಟ್ ಘಾಲ್ನ್ ಹುಂಗ್ತಲೊ ಅನಿ ಲೊಕಾಂ ಸಾಂಗ್ತಲೊ "ಪರ್‌ಮೊಳ್"

೧೦. ಕಾಮಾ ಪುರ್ತೊ ಮಾಮಾ

೧೧. ಜಾಂಗ್ ದಾಕವ್ನ್ ಫಾಲೆಂ ಕರ್ತಲಿ

೧೨. ತೀನ್ ತಿಕಟ್ ಮಹಾ ಬಿಕಟ್

೧೩. ಆಪ್ಲೊ ಹಾತ್ ಜಗನ್ನಾತ್, ದುಸ್ರ್ಯಾಚೊ ಹಾತ್— ಬೊಡಾರ್ ಹಾತ್

೧೪. ಮಾಜರಾ ಬೊಡಾವೈಲೊ ದಿವೊ

೧೫. ಸಾತ್ ಜಣಾಂಲಿ ಮಾಯ್ ಕಟ್ಟ್ಯಾರ್ ಪಣ್ಣ್ (ಪಡೂನ್) ಮೆಲಿ

೧೬. ಡಾಮ್ ಡಕ್ಕಳ್ ಮಧೆಂ ಪೊಕ್ಕಳ್

೧೭. ಕುಡ್ಡ್ಯಾಕ್ ಪಂಚಾರತ್

೧೮. ಭರಿಲ್ಲ್ಯಾ ಭಟಾಕ್ ಧಂಯ್ ಕರ್‌ಕರ್‌ತಾ

೧೯. ಗಾಂವಾಂತ್ ಪಾಡ್ ನಾಂವಾಚೊ ಭಟ್

೨೦. ನವೆಂ ನವೆಂ ಆಂಗಾರ್ ಧವೆಂ

೨೧. ಕಿಡ್ಯಾಕ್ ಕಿವಣಾತಚ್ ಸುಖ್

೨೨. ಮೆಲ್ಲ್ಯಾ ಮ್ಹಶಿಕ್ ಬಾರಾ ಶೆರ್ ದೂದ್

೨೩. ಘರಾತ್ ವರ್ಶಾಕ್ ಆಮ್ಮಾ ಸವಾಶೀಣ್ ಬಾಪ್ಪಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್

೨೪. ಗಳ್ಯಾಂತ್ಲೆಂ ತುಟ್ಲೆಂ ಪಣ್ ಹೊಟಿಂತ್ ಪಡ್ಲೆಂ

೨೫. ಕೊಣ್ ಘರಾ ಉಜೊ ಲಾಗ್ಲೊ ಮ್ಹಣ್ ಧಾಂವತಾ, ತರ್ ಕೊಣ್ ವಿಡಿ ಪೆಟೊವ್ಚ್ಯಾಕ್ ಧಾಂವತಾ

೨೬. ಲ್ಹಾನ್ ಮ್ಹಣ್ ಖಾಂದಾರ್ ಘೆತ್ಲ್ಯಾರ್, ಕಾನಾಂತ್ ಘುಸೈತಾ

೨೭. ಬೊಂಟ್ ಪಿಳ್ಯಾರ್ ದೂದ್ ಯೆತಲೆಂ ಮ್ಹಣ್ ಹುಶಾರಿ ಶಿಕೈತಾ

೨೮. ದುದಾನ್ ವಾಡ್‌ಚೆಂ ಆನಿ ಮುತಾನ್ ಆಬೊಂವ್ಚೆಂ

೨೯. ದೊಳ್ಯಾಂ ಆಡ್ ಮಸಣ್ ಪಾಡ್

೩೦. ಮೊರ್ ನಾಚ್ತಾ ಮ್ಹಣ್ (ರಾನ್ನ್ವೈಲೆಂ) ಭಾಣ್ಶಿರೆಂ ನಾಚ್ತಾ, (ಉಜ್ಯಾಂತ್ ಪಣ್ಣ್ ಜಳ್ಳೆಂ)

೩೧. ಬಾಮಣ್ ನ್ಹಾವ್ನ್ ಮೆಲೆ, ಮುಸಲ್ಮಾನ್ ಖಾವ್ನ್ ಮೆಲೆ

೩೨. ಲಂಕೆಂತು ಭಾಂಗರಾವಿಟೊ ಕೊಣೆ ಪಳೈಲ್ಯಾತ್?
(ಲಂಕೆಂತು ಭಾಂಗರಾಕ್ ಮೊಲ್ ನಾ)

೩೩. ಕಾಪೂಸ್ ಜೊಕ್ಚ್ಯಾ ಕಡೆನ್ ಮೂಸ್ ಉಪಾಶಿ

೩೪. ಜಾಂಗೆನ್ ವಾಡ್ಲೊ ಮ್ಹಣ್ ಅಕಲೆನ್ ವಾಣ್ಣಾ (ವಾಡನಾ)

३५. चणे आशिल्ले तेन्ना दांत ना, दांत आशिल्ले तेन्ना चणे ना ।
३६. सकल मुंडि, पाताळ घुंडि ।
३७. हरवें मागतल्याक पिकें मेळळें ।
३८. बायलेलें 'हाडा' न्हि रांडेलें 'धाडा' - केन्ना मरना ।
३९. हांडीर घागर, सोत्ता गांवभर ।
४०. ताकापुरतें रामायण ।
४१. दक्षिणा तितल्यो प्रदक्षिणा ।
४२. रातभर रामायण आयकलें – सकाळिं उट्न विचार्ता "सीता रामालि कोण ?"
४३. फुडलें पाढ, फाटलें सपाट ।
४४. तेलकार रडता म्हण नाल्लकार रडता ।
४५. कस्तलो कस्ता, मेरेवैलो परवता ।
४६. लग्न केलेंना तरी तोरणा ्मुळातल्यान गेलां ।
४७. खूब राग, भीक माग ।
४८. उदकांत हागलें तरी वैर उबताच ।
४९. जळता ताका कळता ।
५०. कापलें तरी आपलें तें आपलें ।
५१. पादाक दुद्या शाक निमित्त ।
५२. बाप्पा न्हीं, आवैलो घोव ।
५३. हातांच्या कांकणांक आरशि कित्याक ?
५४. केलें तुका आणि जालें म्हाका ।
५५. जिबेक हाड ना ।
५६. आपलो पूत गुणाचो, दुसऱ्यालो सुण्यागू ।
५७. दुसऱ्याल्या दोळयांतलें कूस दिसता, आपल्या पांया मुळांत कितें कुस्ता तें दिसना ।
५८. दिवयार वात, ताटांत हात ।
५९. आवय जेवण दीना, बापुस भीक मागच्या दीना ।
६०. देवाक ना, धर्माक ना, घाल सुण्याक ।
६१. एका हातान तालि वाजना ।
६२. मांकडाल्या हातांत माणिक ।
६३. भैणीलयो चोर्डीं भागच्याक ना, आणि तांदळा मुडे सरचा ना ।
६४. जिवाणें मार जाल्यार मगेलि बडि सांबाळ ।
६५. चोराल्या मनांत चान्नें ।
६६. अर्दि घागर (कळसो) तोळकता ।
६७. मगेलें तें मगेलें, तुगेलें तें आमगेलें ।
६८. उजो लागलो की बांय खंडच्याक धांव ।

೩೫. ಚಣೆ ಆಶಿಲ್ಲೆ ತೆನ್ನಾ ದಾಂತ್ ನಾ, ದಾಂತ್ ಆಶಿಲ್ಲೆ ತೆನ್ನಾ ಚಣೆ ನಾ
೩೬. ಸಕಲ್ ಮುಂಡಿ, ಪಾತಾಳ ಘುಂಡಿ
೩೭. ಹರ್ವೆಂ ಮಾಗ್ತಲ್ಯಾಕ್ ಪಿಕೆಂ ಮೆಳ್ಳೆಂ
೩೮. ಬಾಯ್ಲೆಲೆಂ 'ಹಾಡಾ'ನ್ಹಿ ರಾಂಡೆಲೆಂ 'ಧಾಡಾ'— ಕೆನ್ನಾ ಸರನಾಂ
೩೯. ಹಾಂಡಿರ್ ಘಾಗರ್, ಸೊದ್ತಾ ಗಾಂವ್‌ಭರ್
೪೦. ತಾಕಾಪುರ್ತೆಂ ರಾಮಾಯಣ
೪೧. ದಕ್ಷಿಣಾ ತಿತ್ಲ್ಯೊ, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾ
೪೨. ರಾತ್‌ಭರ್ ರಾಮಾಯಣ ಆಯ್ಕಲೆಂ, ಸಕಾಳಿಂ ಉಟೂನ್ ವಿಚಾರ್ತಾ "ಸೀತಾ ರಾಮಾಲಿ ಕೊಣ್?"
೪೩. ಫುಡ್ಲೆಂ ಪಾಡ, ಫಾಟ್ಲೆಂ ಸಪಾಟ್
೪೪. ತೆಲ್ಕಾರ್ ರಡ್ತಾ ಮ್ಹಣ್ ನಾಲ್ಕಾರ್ ರಡ್ತಾ
೪೫. ಕಸ್ತಲೊ ಕಸ್ತಾ, ಮೇರೇವೈಲೊ ಪರವತಾ
೪೬. ಲಗ್ನ್ ಕೆಲೆಂನಾ ತರೀ ತೊರ್ಣಾ ಮುಳಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಗೆಲಾಂ
೪೭. ಖೂಬ್ ರಾಗ್, ಭೀಕ್ ಮಾಗ್
೪೮. ಉದ್ಕಾಂತ್ ಹಾಗ್ಲೆಂ ತರೀ ವೈರ್ ಉಬತಾಚ್
೪೯. ಜಳ್ತಾ ತಾಕಾ ಕಳ್ತಾ
೫೦. ಕಾಪ್ಲೆಂ ತರೀ ಆಪ್ಲೆಂ ತೆಂ ಆಪಲೆಂ
೫೧. ಪಾದಾಕ ದುದ್ಯಾ ಶಾಕ ನಿಮಿತ್ತ
೫೨. ಬಾಪ್ಪಾ ನ್ಹೀ, ಆವೈಲೊ ಘೊವ್
೫೩. ಹಾತಾಂಚ್ಯಾ ಕಾಂಕ್ಣಾಂಕ್ ಆರ್ಶಿ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ?
೫೪. ಕೆಲೆಂ ತುಕಾ ಆನಿ ಜಾಲೆಂ ಮ್ಹಾಕಾ
೫೫. ಜಿಬೇಕ್ ಹಾಡ್ ನಾ
೫೬. ಆಪ್ಲೊ ಪೂತ್ ಗುಣಾಚೊ, ದುಸ್ರ್ಯಾ ಸುಣ್ಯಾಗೂ
೫೭. ದುಸ್ರ್ಯಾಲ್ಯಾ ದೊಳ್ಯಾಂತ್ಲೆಂ ಕೂಸ್ ದಿಸ್ತಾ, ಆಪಲ್ಯಾ ಪಾಂಯಾ ಮುಳಾಂತ್ ಕಿತೆಂ ಕುಸ್ತಾ ತೆಂ ದಿಸನಾ
೫೮. ದಿವ್ಯಾರ್ ವಾತ್, ತಾಟಾಂತ್ ಹಾತ್
೫೯. ಆವಯ್ ಜೆವಣ್ ದೀನಾ, ಬಾಪುಸ್ ಭೀಕ್ ಮಾಗ್‌ಚ್ಯಾ ದೀನಾ
೬೦. ದೆವಾಕ್ ನಾ, ಧರ್ಮಾಕ್ ನಾ, ಘಾಲ್ ಸುಣ್ಯಾಕ್
೬೧. ಎಕಾ ಹಾತಾನ್ ತಾಳಿ ವಾಜನಾ
೬೨. ಮಾಂಕಡಾಲ್ಯಾ ಹಾತಾಂತ್ ಮಾಣಿಕ್
೬೩. ಭೈಣೀಲ್ಯೊ ಚೊರ್ಡಾಂ ಭಾಗ್‌ಚ್ಯಾಕ್ ನಾ, ಆನಿ ತಾಂದ್ಳ್ಯಾಮುಡೆ ಸರ್ಚ್ಯಾ ನಾ
೬೪. ಜಿವಾಣೆಂ ಮಾರ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಮಗೆಲಿ ಬಡಿ ಸಾಂಬಾಳ್
೬೫. ಚೊರಾಲ್ಯಾ ಮನಾಂತ್ ಚಾನ್ನೆಂ
೬೬. ಅರ್ದಿ ಘಾಗರ್ (ಕಳ್ಸೊ) ತೊಳ್‌ಕತಾ
೬೭. ಮಗೆಲೆಂ ತೆಂ ಮಗೆಲೆಂ, ತುಗೆಲೆಂ ತೆಂ ಆಮಗೆಲೆಂ
೬೮. ಉಜೊ ಲಾಗ್ಲೊ ಕೀ ಬಾಂಯ್ ಖಂಡ್ಚ್ಯಾಕ್ ಧಾಂವ್

६९. कुड्डयालीं गोरवां देव राखना ।

७०. शॅराक, सव्वाशेर ।

७१. मिटाय करच्यावेळेर आणि नायकीण न्हावच्या वेळेर पळौच्या ना ।

७२. ज्या ताटांत जेवलो त्याच ताटांत हागलो ।

७३. सुर्याक आरशा गरज ना ।

७४. धांपिल्लि मूट सव्वालाकाचि ।

७५. कोंबो निपैलो म्हण फालें जावचें रावना ।

७६. कुल्यार उदाक घाल म्हळयार उदाक घालचें, सकल कितें लांबता म्हण विचार्चें ना ।

७७. सुता वैल्यान स्वर्ग चडचो ।

७८. कावळो बसचाक, खांदो मोडच्याक गांट ।

७९. दांत आणि जीब मेगेलीच ।

८०. गोकर्ण हजामत—एक पाटो हांगा मार तर दुसरो पाटो थंय मार ।

८१. बस्ता दुकानां आणि मार्ता फोकाणां ।
(बेकार मनीस)

८२. दुदान मर्तल्याक वीक दिवचि गरज ना ।

८३. हांतूळ पळौन पांय पसराय ।

८४. भिडे भिडे पोट वाडे ।

८५. हत्ति भागलो म्हण बकरि जायना ।

८६. मनांत आस्ता तें सोपनांत दिस्ता ।

८७. रांद, वाड, उष्टि काड ;
हांतूळ घाल, पोरां काड ।

८८. तूं माल्ल्या सारकें कर, हांव रडल्ल्या सारकें करतां ।

८९. खंय मारलें तरी सुणे पांयात कुंटता ।

९०. नावडीचें(रूचनास्लल्याचें) मीट चप्पें ।

९१. वांज गाय, आपा भटाक दान ।

९२. हिळो मोड खिळो कर,
खिळो मोड हिळो कर ।

९३. कोणाल्या बाप्पालें कितें वता? बापशेटीली पेंड ।

९४. साडेतीन गेणांचो जातना, हुशारि झंवता ।

९५. रोस आणि पॉळॉ एक, दॉणॉ मात्र वाऱ्यार ।
(दॉणॉ=खोलयेचें तोपून केल्लें पात्र)

९६. बाजारांत तुरि, भट भटिणिक मारि ।

९७. पॉळया मेटावैलो थोटो, बोब मार्ता खोटो ।

९८. बोट दिलें तर हातच गिळता ।

೬೯. ಕುಡ್ಡ್ಯಾಲಿಂ ಗೊರ್ವಾಂ ದೇವ್ ರಾಕ್ನಾ

೭೦. ಶೆರಾಕ್ ಸವ್ವಾಶೇರ್

೭೧. ಮಿಠಾಯ್ ಕರ್ಚ್ಯಾ ವೆಳೆರ್ ಆನಿ ನಾಯಕೀಣ್ ನ್ಹಾವಚ್ಯಾ ವೆಳೆರ್ ಪಳೌಚ್ಯಾ ನಾ

೭೨. ಜ್ಯಾ ತಾಟಾಂತ್ ಜೆವ್ಲೊ ತ್ಯಾಚ್ ತಾಟಾಂತ್ ಹಾಗ್ಲೊ

೭೩. ಸುರ್ಯಾಕ್ ಆರಶಾ ಗರಜ್ ನಾ

೭೪. ಧಾಂಪಿಲ್ಲಿ ಮೂಟ್ ಸವ್ವಾಲಾಕಾಚಿ

೭೫. ಕೊಂಬೊ ನಿಪೈಲೊ ಮ್ಹಣ್ ಫಾಲೆಂ ಜಾವ್ಚೆಂ ರಾವನಾ

೭೬. ಕುಲ್ಯಾರ್ ಉದಾಕ್ ಘಾಲ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಉದಾಕ್ ಘಾಲ್ಚೆಂ, ಸಕಲ್ ಕಿತೆಂ ಲಾಂಬ್ತಾ ಮ್ಹಣ್ ವಿಚಾರ್ಚೆಂ ನಾ

೭೭. ಸುತಾ ವೈಲ್ಯಾನ್ ಸ್ವರ್ಗ್ ಚಡ್ಚೊ

೭೮. ಕಾವ್ಳೊ ಬಸ್‌ಚಾಕ್, ಖಾಂದೊ ಮೊಡ್ಚ್ಯಾಕ್ ಗಾಂಟ್

೭೯. ದಾಂತ್ ಆನಿ ಜೀಬ್ ಮೆಗೆಲೀಚ್

೮೦. ಗೋಕರ್ಣ ಹಜಾಮತ್-ಏಕ್ ಪಾಟೊ ಹಾಂಗಾ ಮಾರ್ ತರ್ ದುಸ್ರೊ ಪಾಟೊ ಥಂಯ್ ಮಾರ್

೮೧. ಬಸ್ತಾ ದುಕಾನಾಂ ಆನಿ ಮಾರ್ತಾ ಫೊಕಾಣಾಂ
(ಬೆಕಾರ್ ಮನಿಸ್)

೮೨. ದುದಾನ್ ಮರ್ತಲ್ಯಾಕ್ ವೀಕ್ ದಿವ್ಚಿ ಗರಜ್ ನಾ

೮೩. ಹಾಂತೂಳ್ ಪಳೌನ್ ಪಾಂಯ್ ಪಸರಾಯ್

೮೪. ಭಿಡೆ ಭಿಡೆ ಪೊಟ್ ವಾಡೆ

೮೫. ಹತ್ತಿ ಭಾಗ್ಲೊ ಮ್ಹಣ್ ಬಕ್ರಿ ಜಾಯ್ನಾ

೮೬. ಮನಾಂತ್ ಆಸ್ತಾ ತೆಂ ಸೊಪ್ನಾಂತ್ ದಿಸ್ತಾ

೮೭. ರಾಂದ್, ವಾಡ್, ಉಷ್ಟಿ ಕಾಡ್;
ಹಾಂತೂಳ್ ಘಾಲ್, ಪೊರಾಂ ಕಾಡ್

೮೮. ತೂಂ ಮಾಲ್ಲ್ಯಾ ಸಾರ್ಕೆಂ ಕರ್, ಹಾಂವ್ ರಡ್‌ಲ್ಲ್ಯಾ ಸಾರ್ಕೆಂ ಕರ್ತಾಂ

೮೯. ಖಂಯ್ ಮಾರ್ಲೆಂ ತರೀ, ಸುಣೆ ಪಾಂಯಾತ್ ಕುಂಟಿತಾ

೯೦. ನಾವಡೀಚೆಂ (ರೂಚ್ ನಾಸ್ಲಲ್ಯಾಚೆಂ) ಮೀಟ್ ಚಪ್ಪೆಂ

೯೧. ವಾಂಜ್ ಗಾಯ್, ಆಪ್ಪಾ ಭಟಾಕ್ ದಾನ್

೯೨. ಹಿಳೊ ಮೋಡ್ ಖಿಳೊ ಕರ್,
ಖಿಳೊ ಮೋಡ್ ಹಿಳೊ ಕರ್

೯೩. ಕೊಣಾಲ್ಯಾ ಬಾಪ್ಪಾಲೆಂ ಕಿತೆಂ ವತಾ?
ಬಾಪಶೆಟೀಲೀ ಪೇಂಡ್

೯೪. ಸಾಡೆತೀನ್ ಗೆಣಾಂಚೊ ಜಾತನಾ, ಹುಶಾರಿ ಝಂವ್ತಾ

೯೫. ರೋಸ್ ಆನಿ ಪೊಳೊ ಏಕ್, ದೊಣೊ ಮಾತ್ರ ವಾರ್ಯಾರ್
(ದೊಣೊ = ಖೊಲ್‌ಯೆಚೆಂ ತೊಪುನ್ ಕೆಲ್ಲೆಂ ಪಾತ್ರ)

೯೬. ಬಾಜಾರಾತ್ ತುರಿ, ಭಟ್ ಭಟಿಣಿಕ್ ಮಾರಿ

೯೭. ಪೊಳ್ಯಾ ಮೆಟಾವೈಲೊ ಥೊಟೊ,
ಬೊಬ್ ಮಾರ್ತಾ ಖೊಟೊ

೯೮. ಬೊಟ್ ದಿಲೆಂ ತರ್ ಹಾತ್‌ಚ್ ಗಿಳ್ತಾ

९९. कुड्डॉ मागता एक दॉळॉ, तर देव दिता दोन ।
१००. चांबारा देवाक जोत्या पुजा ।
(जोतें=चामडयाचें पांयतण)
१०१. ह्या कानान घेवचें, त्या कानान सोडचें ।
१०२. आवाळॉ दीवन कुवाळो घेवचें ।
१०३. नाल्ले कातलेक गाय घेवचि ।
(कातली=कांतळी)
१०४. मडवळालें मडें भायर पडल्या शिवाय कळना ।

— विट्ठलराय भट.

೯೯. ಕುಡ್ಡೊ ಮಾಗ್ತಾ ಏಕ್ ದೊಳೊ ತರ್
ದೇವ್ ದಿತಾ ದೋನ್
೧೦೦. ಚಾಂಬಾರಾ ದೆವಾಕ್ ಜೊತ್ಯಾ ಪ್ರುಜಾ
(ಜೊತೆಂ—ಚಾಮ್ಡ್ಯಾಚೆಂ ಪಾಂಯ್‌ತಣ್)
೧೦೧. ಹ್ಯಾ ಕಾನಾನ್ ಘೆವ್‌ಚೆಂ. ತ್ಯಾ ಕಾನಾನ್ ಸೋಡ್‌ಚೆಂ
೧೦೨. ಆವಾಳೊ ದೀವ್ನ್ ಕುವಾಳೊ ಘೆವ್‌ಚೆಂ
೧೦೩. ನಾಲ್ಲೆ ಕಾತಲೆಕ್ ಗಾಯ್ ಘೆವ್‌ಚಿ (ಕಾತಲಿ—ಕಾಂತಳಿ)
೧೦೪. ಮಡ್ವಳಾಲೆಂ ಮಡೆಂ ಭಾಯ್ರ್ ಪಡ್ಲ್ಯಾ ಶಿವಾಯ್
ಕಳ್ನಾ.

—ವಿಟ್ಠಲರಾಯ್ ಭಟ್.

निरप्राधी बली

'बायलेक मारूंक आसल्यार मन
कोलित आसा रांद्निंत !'—
निष्टुर दादलो निबां सोदुन
कष्टिता'पल्ये बायलेक !

कानांक म्हजा बाळपणा थावन
पडल्यात सबार दाकले :—
एकल्यान बायलेक विण्गी करून
फापुडले खंय उंब्ले !

दोरी तुटवन पोरसा गाद्यांत
चरली म्हणोन पाडी,
पतिणेचे पाटीर पतीन
पिटो केली बोडी !

बायलेन केल्ली कडी तीक म्हण
कसाप्पी एक दादलो
दोळयांक तिच्या मिर्सांग चिर्डून
होटलाक वचुन जेवलो !

स्त्रियेन घोळोन सांबाळ हाडल्यार,
दादलो स्वाधीन करता
सिगरेट, काफी, सोरो, जुगार —
हांकांच तो विबाडता !

ನಿರಪ್ರಾಧಿ ಬಲಿ !

'ಬಾಯ್ಲೆಕ್ ಮಾರುಂಕ್ ಆಸ್ಲ್ಯಾರ್ ಮನ್
ಕೊಲಿತ್ ಆಸಾ ರಾಂದ್ನಿಂತ್!'
ನಿಷ್ಠುರ್ ದಾದ್ಲೊ ನಿಬಾಂ ಸೊದುನ್
ಕಷ್ಟಿತಾ'ಪ್ಲ್ಯೆ ಬಾಯ್ಲೆಕ್!

ಕಾನಾಂಕ್ ಮ್ಹಜಾ ಬಾಳ್ಪಣಾ ಥಾವ್ನ್
ಪಡ್ಲ್ಯಾತ್ ಸಬಾರ್ ದಾಕ್ಲೆ :—
ಎಕ್ಲ್ಯಾನ್ ಬಾಯ್ಲೆಕ್ ವಿಣ್ಗಿ ಕರುನ್
ಫಾಪ್ರುಡ್ಲೆ ಖಂಯ್ ಉಂಬ್ಲೆ!

ದೊರಿ ತುಟವ್ನ್ ಪೊರ್ಸಾ ಗಾಡ್ಯಾಂತ್
ಚರ್ಲಿ ಮ್ಹಣೊನ್ ಪಾಡಿ,
ಪತಿಣಿಚೆ ಪಾಟಿರ್ ಪತಿನ್
ಪಿಟೊ ಕೆಲಿ ಬೊಡಿ !

ಬಾಯ್ಲೆನ್ ಕೆಲ್ಲಿ ಕಡಿ ತೀಕ್ ಮ್ಹಣ್
ಕಸಾಪ್ಪಿ ಎಕ್ಲೊ ದಾದ್ಲೊ
ದೊಳ್ಯಾಂಕ್ ತಿಚ್ಯಾ ಮಿರ್ಸಾಂಗ್ ಚಿರ್ಡುನ್
ಹೊಟ್ಲಾಕ್ ವಚುನ್ ಜೆವ್ಲೊ !

ಸ್ತ್ರೀಯೆನ್ ಘೊಳೊನ್ ಸಾಂಬಾಳ್ ಹಾಡ್ಲ್ಯಾರ್
ದಾದ್ಲೊ ಸ್ವಾಧೀನ್ ಕರ್ತಾ
ಸಿಗ್ರೆಟ್, ಕಾಫಿ, ಸೊರೊ, ಜುಗಾರ್—
ಹಾಂಕಾಂಚ್ ತೊ ವಿಬಾಡ್ತಾ !

तांदुळ नास्तां बायल घरांत
अपास करून बस्ता;
दादलो घोटुन येवन हर रात
गोळ तिचो करता !

स्त्रियांचेर बलतकार
चलता हर गांवांत;
दोत चड हाडिनातल्यार
लास्तात थोडयांक अज्यांत !

— सिल्वेस्तर डि'सोजा, मैसूर.

ತಾಂದುಳ್ ನಾಸ್ತಾಂ ಬಾಯ್ಲ್ ಘರಾಂತ್
ಉಪಾಸ್ ಕರುನ್ ಬಸ್ತಾ;
ದಾದ್ಲೊ ಘೊಟುನ್ ಯೇವ್ನ್ ಹರ್ ರಾತ್
ಗೋಳ್ ತಿಚೊ ಕರ್‍ತಾ !

ಸ್ತ್ರೀಯಾಂಚೆರ್ ಬಲತ್ಕಾರ್
ಚಲ್ತಾ ಹರ್ ಗಾಂವಾಂತ್;
ದೋತ್ ಚಡ್ ಹಾಡಿನಾತ್ಲ್ಯಾರ್
ಲಾಸ್ತಾತ್ ಥೊಡ್ಯಾಂಕ್ ಉಜ್ಯಾಂತ್ !

—ಸಿಲ್ವೆಸ್ತ್ರ್ ಡಿ'ಸೋಜಾ, ಮೈಸೂರ್.

पुर्विलें कोंकणी साहित्य

पुर्तुगालच्या ब्राग भौशिक ग्रंथलयांत १६व्या शतकांतले तीन साहित्यिक हस्तग्रंथ (codices) आसत, आंक ७७१, ७७२ आनि ७७३; तांकां १८४९ पानां आसत ८३९, ४४३ आनि ५६७ हे प्रमाणें । पैले दोन ग्रंथ म्हळयार कोंकणीं गद्य (prose), आनि तिसरो मराठी ओवि पद्य(verse) तिनिय हस्तग्रंथ रोमी लिपींत ।

ह्या ग्रंथांची जेरक्ष नकल हांवें करू घेतल्या । तांचेर हांवें अेक धांवती दिष्ट मारल्या । तांतुंत "रामायण" आनि "महाभारत" ह्या म्हाकाव्यांतल्यो कथा आनि कांय हेर काणियो आसत ।

दोन कोंकणी हस्तग्रंथांक १२८२ पानां आसत । तांतुंतल्यान पुर्विल्या कोंकणी हिंदू साहित्याची कल्पना करुंक मेळता । कोंकणी शब्दसंख्या भौ गिरेस्थ, आनि तिची साहित्यिक शैली प्रौढ । आमची सैंभिक धर्मनित(morals) भौ वर्ती आनि आयचो आमचो नैतिक धर्जो अुणाक । ह्या भांडाराची आज आमकां खबर नां, पण हें दायज नव्यान जिवन करूं येता ।

सोळाव्या शेकडयांत फिरंगी पाद्री हें गोंयचें साहित्य शिकले आनि ताचे कांय भाग रोमींत

ಪುರ್ವಿಲೆಂ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಪುರ್ತುಗಾಲಾಚ್ಯಾ ಬ್ರಾಗ ಭೌಶಿಕ್ ಗ್ರಂಥಲಯಾಂತ್ 16ವ್ಯಾ ಶತಕಾಂತ್ಲೆ ತೀನ್ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ್ ಹಸ್ತ್‌ಗ್ರಂಥ್ (Codices) ಆಸತ್, ಆಂಕ್ 771, 772 ಆನಿ 773; ತಾಂಕಾಂ 1849 ಪಾನಾಂ ಆಸತ್ 839, 443 ಆನಿ 567 ಹೆ ಪ್ರಮಾಣೆಂ. ಪೈಲೆ ದೋನ್ ಗ್ರಂಥ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಕೊಂಕಣೀ ಗದ್ಯ (prose) ಆನಿ ತಿಸ್ರೊ ಮರಾಠಿ ಒವಿ ಪದ್ಯ (verse). ತಿನೀಯ್ ಹಸ್ತ್‌ಗ್ರಂಥ್ ರೊಮಿಂ ಲಿಪಿಂತ್.

ಹ್ಯಾ ಗ್ರಂಥಾಂಚೀ ಜೆರಕ್ಸ್ ನಕಲ್ ಹಾಂವೆಂ ಕರೂ ಘೆತ್ಲ್ಯಾ. ತಾಂಚೆರ್ ಹಾಂವೆಂ ಏಕ್ ಧಾಂವ್ತೀ ದೀಷ್ಟ್ ಮಾರ್‍ಲ್ಯಾ. ತಾಂತುಂತ್ "ರಾಮಾಯಣ" ಆನಿ "ಮಹಾಭಾರತ" ಹ್ಯಾ ಮ್ಹಾಕಾವ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯೊ ಕಥಾ ಆನಿ ಕಾಂಯ್ ಹೆರ್ ಕಾಣಿಯೊಂ ಆಸತ್.

ದೋನ್ ಕೊಂಕಣಿ ಹಸ್ತ್‌ಗ್ರಂಥಾಂಕ್ 1282 ಪಾನಾಂ ಆಸತ್. ತಾಂತುಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಪುರ್ವಿಲ್ಯಾ ಕೊಂಕಣೀ ಹಿಂದೂ ಸಾಹಿತ್ಯಾಚಿ ಕಲ್ಪನಾ ಕರುಂಕ್ ಮೆಳ್ತಾ. ಕೊಂಕಣಿ ಶಬ್ದ್ ಸಂಖ್ಯಾ ಭವ್ ಗಿರೆಸ್ತ್, ಆನಿ ತಿಚೀ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ್ ಶೈಲಿ ಪ್ರೌಢ್. ಆಮ್ಚೀ ಸೈಂಬಿಕ್ ಧರ್ಮ್‌ನೀತ್ (morals) ಭವ್ ವರ್ತೀ ಆನಿ ಆಯ್ಚೊ ಆಮ್ಚೊ ನೈತಿಕ್ ದರ್ಜೊ ಉಣಾಕ್. ಹ್ಯಾ ಭಾಂಡಾರಾಚೀ ಆಜ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಖಬರ್ ನಾ, ಪುಣ್ ಹೆಂ ದಾಯ್ಜ್ ನವ್ಯಾನ್ ಜಿವನ್ ಕರೂಂಯೆತಾ.

ಸೊಳಾವ್ಯಾ ಶೆಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ ಫಿರಂಗಿ ಪಾದ್ರಿ ಹೆಂ ಗೊಂಯ್ಚೆಂ ಸಾಹಿತ್ಯ್ ಶಿಕ್ಲೆ ಆನಿ ತಾಚೆ ಕಾಂಯ್ ಭಾಗ್ ರೊಮಿಂತ್

बोरौन काढले । हो म्हतवाचो वावर ताणीं केलो, षण हांगा थैं मात्वशे चुकले, कारण ताणीं कोंकणीचेर मराठीचो प्रभाव लक्षांत धरुंक नां, आनि, कोंकणी आनि लेटिन हांचे मधें दाट सोयरिक आस ती षारखून, लेटिनचे व्याकरणी नेम कोंकणीक मात्वशे चढ लायले । म्हणून हें साहित्य वाचतानां जतनाय घेवंक जाय ।

७७१ हस्तग्रंताचीं पैलीं १२० पानां म्हळयार "महाभारत" हाचें "आदि पर्व" (First Canto), जाका १८ कथा आसत । तांतुंतली अेक धाकटीशी अुधारणाक हांगा दिवन, कांय पण्यी अुतरांचे अर्थ दिवंक सधतां ।

सटवी कथा

फुडां आस्तनापुरा(१) राज्याक राय नां, पंडु तंव आपुलीं स्त्री सांगातीं घेवनु प्रथुमिच्या ब्रह्मणाक गेलो, कित्या म्हणशी तरि किंधमा ऋषेस्पराचो श्रापु जहालो म्हणु । तावळि भिश्मदेवान आपुले मनीं विचारिलें : हें राज्य कोणाक हांव दिवं, धृतराष्ट्र तंव आंदळो, हाका तरि राज्य फाव नां, अैशें शास्त्र धर्मी लिहिलें आस ; विधुरु तंव ज्ञानी, परमेस्पराचो भग्नु जहाला आणी सेवकीं गेलो, राज्यपाटु सरनां आणी येकादेवेळो राज्यपाटु बांधूं जरि म्हळें तरि तो कबुल करी नां, तो येकभाव धरनु परमेस्पराच्या चरणावरि रात्ति दिसु आपुलें मन लायलां तें सुमरण करिता ; वंशीं तंव राज्य करुं म्हळयारि कोण नां, धृतराष्ट्रागेरि तंव पुत्तु नां, अैशी चिंता करुं लागलो । मग आपुले माये सुगंदे लागीं विचारिलें : आतां कितें करुंचें, आमचो सोमवंशु तंव बुडलो, कुळीं तंव कोणै पुत्तु नां, पंडुक श्रापू जहालो, तो राज्य सांडूनु प्रथुमिच्या ब्रह्मणाक गेलो ; अैशें तिचेलागीं म्हळें ।

तावळि तिणें ते रात्तीं आपुल्या पुत्ता व्यासाचें सुमरण केलें । तो भद्रकश्रामीं अरण्यांतु येकि शिळेवरि बैसूनु तप करतालो ; आपुले मायेचें अुतर कानांतु पडतांचि टप करनु अुभठलो : आमचे मायेक कांय आकांतु जहालो म्हणु हातीं बेतकाटी कमंडळु

ಬೊರೊಮ್ನ್ ಕಾಡ್ಲೆ. ಹೊ ಮ್ಹತ್ವಾಚೊ ವಾವ್ರ್ ತಾಣೀಂ ಕೆಲೊ, ಪಣ್ ಹಾಂಗಾ ಥೈಂ ಮಾತ್ರೆಶೆ ಚುಕ್ಲೆ, ಕಾರಣ್ ತಾಣೀಂ ಕೊಂಕಣೀಚೆರ್ ಮರಾಠೀಚೊ ಪ್ರಭಾವ್ ಲಕ್ಷಾಂತ್ ಧರುಂಕ್ ನಾಂ, ಆನಿ, ಕೊಂಕಣೀ ಆನಿ ಲೆಟಿನ್ ಹಾಂಚೆ ಮಧೆಂ ದಾಟ್ ಸೊಯ್ರಿಕ್ ಆಸ ತೀ ಪಾಖ್ರೂನ್, ಲೆಟಿನ್‌ಚೆ ವ್ಯಾಕರಣೀ ನೆಮ್ ಕೊಂಕಣೀಕ್ ಮಾತ್ರೆಶೆ ಚಡ್ ಲಾಯ್ಲೆ. ಮ್ಹಣೂನ್ ಹೆಂ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಾಚ್ತಾನಾ ಜತನಾಯ್ ಘೆಂವ್ಕ ಜಾಯ್.

771 ಹಸ್ತ್‌ಗ್ರಂಥಾಚಿಂ ಪೈಲಿಂ 120 ಪಾನಾಂ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ "ಮಹಾಭಾರತ" ಹಾಚೆಂ "ಆದಿ ಪರ್ವ" (First Canto) ಜಾಕಾ 18 ಕಥಾ ಆಸತ್. ತಾಂತುಂತ್ಲೀ ಏಕ್ ಧಾಕ್ಟೀಶಿ ಉಧಾರಣಾಕ್ ಹಾಂಗಾ ದೀವ್ನ್, ಕಾಂಯ್ ಪಣ್ಯಿ ಉತ್ರಾಂಚೆ ಅರ್ಥ್ ದೀಂವ್ಕ ಸೊಧ್ತಾಂ.

ಸಟ್ವಿ ಕಥಾ:

ಫುಡಾಂ ಆಸ್ತನಾಪುರಾ[1] ರಾಜ್ಯಾಕ್ ರಾಯ್ ನಾ, ಪಂಡು ತಂವ ಆಪುಲೀ ಸ್ತ್ರೀ ಸಾಂಗಾತೀಂ ಘೆವ್ನು ಪ್ರಥುಮಿಚ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಾಕ್ ಗೆಲೊ, ಕಿತ್ಯಾ ಮ್ಹಣ್‌ಶೀ ತರಿ ಕಿಂಧಮಾ ಋಷೇಸ್ಪರಾಚೊ ಶ್ರಾಪು ಜಹಾಲೊ ಮ್ಹಣು. ತಾವಳಿ ಭೀಶ್ಮದೆವಾನ್ ಆಪುಲೇ ಮನೀಂ ವಿಚಾರಿಲೆಂ. ಹೆಂ ರಾಜ್ಯ ಕೋಣಾಕ್ ಹಾಂವ್ ದೀಂವ್, ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ತಂವ ಆಂದ್ಳೊ, ಹಾಕಾ ತರಿ ರಾಜ್ಯ ಫಾವ ನಾಂ, ಅೈಶೆಂ ಶಾಸ್ತ್ರ ಧರ್ಮೀಂ ಲಿಹಿಲೆಂ ಆಸ; ವಿಧುರು ತಂವ ಜ್ಞಾನೀ, ಪರಮೇಸ್ಪರಾಚೊ ಭಗ್ನು ಜಹಾಲಾ ಆಣೀ ಸೆವಕೀಂ ಗೆಲೊ, ರಾಜ್ಯಪಾಟು ಸರನಾಂ ಆಣೀ ಯೆಕಾದೆವೆಳೊ ರಾಜ್ಯಪಾಟು ಬಾಂಧೂಂ ಜರಿ ಮ್ಹಳೆಂ ತರಿ ತೊ ಕಬುಲ್ ಕರಿನಾಂ, ತೊ ಯೆಕಭಾವ ಧರ್ನು ಪರಮೇಸ್ಪರಾಚ್ಯಾ ಚರಣಾವರಿ ರಾತ್ತಿ ದೀಸು ಆಪುಲೆಂ ಮನ ಲಾಯ್ಲಾಂ ತೆಂ ಸುಮರಣ್ ಕರಿತಾ; ವಂಶೀಂ ತಂವ ರಾಜ್ಯ ಕರೂಂ ಮ್ಹಳ್ಯಾರಿ ಕೊಣ್‌ನಾಂ, ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಾಗೆರಿ ತಂವ ಪುತ್ತು ನಾಂ, ಅೈಶೀ ಚಿಂತಾ ಕರೂಂ ಲಾಗ್ಲೊ. ಮಗ ಆಪುಲೆ ಮಾಯೆ ಸುಗಂಧೆ ಲಾಗೀಂ ವಿಚಾರಿಲೆಂ; ಆತಾಂ ಕಿತೆಂ ಕರುಂಚೆಂ, ಆಮ್ಚೊ ಸೋಮವಂಶು ತಂವ ಬುಡಲೊ, ಕುಳೀಂ ತಂವ ಕೊಣೈ ಪುತ್ತು ನಾ, ಪಂಡುಕ್ ಶ್ರಾಪು ಜಹಾಲೊ ತೊ ರಾಜ್ಯ ಸಾಂಡೂನು ಪ್ರಥುಮಿಚ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಾಕ್ ಗೆಲೊ; ಅೈಶೆಂ ತಿಚೆ ಲಾಗೀಂ ಮ್ಹಳೆಂ.

ತಾವಳಿ ತಿಣೆಂ ತೆ ರಾತ್ತೀಂ ಆಪುಲ್ಯಾ ಪುತ್ತಾ ವ್ಯಾಸಾಚೆಂ ಸುಮರಣ್ ಕೆಲೆಂ. ತೊ ಭದ್ರಕಶ್ರಾಮೀಂ ಅರಣ್ಯಾಂತು ಯೆಕಿ ಶಿಳೆವರಿ ಬೈಸೂನು ತಪ ಕರ್ತಾಲೊ: ಆಪುಲೆ ಮಾಯೆಚೆಂ ಉತರ್ ಕಾನಾಂತು ಪಡತಾಂಚಿ ಟಪ್ ಕರ್ನು ಉಭಠಲೊ: ಆಮ್ಚೆ ಮಾಯೆಕ್ ಕಾಂಯ್ ಆಕಾಂತು ಜಹಾಲೊ ಮ್ಹಣು

घेवनु वेगीं वेगीं आस्तनापुराक आयलो ; माये पुत्ताक भेट जहाली, दोगांय येकस्थानीं गोष्टि करुंक लागलीं ; ती व्यासाक म्हणूं लागली : आमचे वंशीं राज्य करिसो कोण नां म्हणु चिंता भिश्मदेवाक थोरि लागल्या, आपणें तंव राज्य सांडिलें, ब्रह्मचर्य धरिलें, संसाराचें वैराग्य मनीं धर्नु रात्ति दिसु परमेस्पराचिचि भग्ति करिता, राज्य आणीं हें शेरिर कोणाकै थिर न्है, पंडु तंव राज्य सांडूनु गेलो, धृतराष्ट्रागेरि पुत्तु नां, अैशें करितां वंशु आमचो नासलो, आतां कोणु विचारु करुंचो, हें तूं माका सांग । तावळि व्यासु म्हणूं लागलो, माये तं आयक, मागिलो व्रतावंतु तुका सांगन, कास्मिर नगरीं कोंतभोजा(२) रायाचे घरीं कोंती(३) आणी गांदारी ह्यो दोगि कुमारी न्हैचे कांटीं खेळताना एका ऋषेस्परान कोंतियेक सह मंत्र पुत्त जांवचे दिलले, येकु मंत्रु गांदारियेक दिललो आस, कोंती तंव पंडु सांगातीं ब्रह्मणाक गेली ; गांदारी घरीं आस । तो मंत्रु तिचेलागीं आस, ती पतिव्रता, आपुल्यां डोळयांक वस्त्राचो पाटु बांधिला, अपण आंदळयाची बायल म्हणु परपुरुषारि दृष्टि घालिनां, आणी मजीं दृष्टि अमृत संजिवनी, अैसो विचारु आस, तीं जरि तो मंत्तु जग्त तरि तिगेरि पुत्तु जायत ; हें उतर सुगंदेन आयकिलें, आयकूनु गांदारियेक आपैली : तुजे लागीं मंत्रु जो आस पुत्तु जांवचो ऋषेस्परान दिललो, तो तूं जप ।

तावळि तिका मागिलो आठौ मंत्राचो जहालो ; आपुल्या भ्रतारा धृतराष्ट्रालागीं गेली, ताचो निरोपु घेतलो ; येक परमेस्पराचें देवूळ आशिललें तांतूं वचूनु बैसूनु परमेस्पराचें सुमरण करनु मंत्रु दिलल्याक नमस्कारु करनु मंत्रु जपिलो ; जपत खेवीं पुत्तु म्हा सुंदरु जालो, मागुतेनु जपु करनु आपुल्या हड्डयांवरि दोनि वेळे हातानु फोपायलें, तावळि दोग पुत्त जहाले; अैशे तेगै पुत्त घेवनु अ'पुल्या भ्रतारा धृतराष्ट्रा लागीं आयलो, ते पुत्त जहाले अैशें ताका सांगिलें । तावळि तो भौ खोशी जहालो, जावनु नांवां ठेयलीं; प्रथम जो जहालो ताका दुर्यधनु, दुसऱ्याक दुसासनु, तिसऱ्याक सभळु अैशीं नांवां ठेयलीं । हे दिवशीं मागीं वाढूं लागले ; अैशे वाढतां आठ वरुसांचे

ಹಾತೀಂ ಚೆತ್ಯಾಚೀ ಕಮಂಡಳು ಘೆವ್ನು ವೆಗೀಂ ವೆಗೀಂ ಆಸ್ತ- -ನಾಪ್ಪುರಾಕ್ ಆಯಲೊ; ಮಾಯೆ ಪ್ರತ್ತಾಕ್ ಭೆಟ್ ಜಹಾಲೀ; ದೊಗಾಂಯ್ ಯೆಕ ಸ್ಥಾನೀಂ ಗೋಷ್ಟಿ ಕರುಂಕ ಲಾಗ್ಲೀಂ, ತೀ ವ್ಯಾಸಾಕ್ ಮ್ಹಣೂಂಲಾಗ್ಲೀ: ಆಮ್ಚೆ ವಂಶೀಂ ರಾಜ್ಯ ಕರಿಸೊ ಕೋಣ್ ನಾಂ ಮ್ಹಣು ಚಿಂತಾ ಭೀಶ್ಮದೆವಾಕ ಥೊರಿ ಲಾಗ್ಲ್ಯಾ, ಆಪ್ಣೆಂ ತಂವ ರಾಜ್ಯ ಸಾಂಡಿಲೆಂ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಧರಿಲೆಂ, ಸಂಸಾರಾಚೆಂ ವೈರಾಗ್ಯ ಮನೀಂ ಧರ್ನು ರಾತ್ರಿ ದೀಸು ಪರಮೇಸ್ಪರಾಚಿಚಿ ಭಗ್ತಿ ಕರಿತಾ, ರಾಜ್ಯ ಆಣೀ ಹೆಂ ಶೆರೀರ್ ಕೋಣಾಕ್ಕೈ ಥಿರ್ ನ್ಹೈ, ಪಂಡು ತಂವ ರಾಜ್ಯ ಸಾಂಡೂನು ಗೆಲೊ, ಧೃತ ರಾಷ್ಟ್ರಾಗೆರಿ ಪ್ರತ್ತು ನಾ, ಅೈಶೆಂ ಕರಿತಾಂ ವಂಶು ಆಮ್ಚೊ ನಾಸಲೊ, ಆತ್ತಾಂ ಕೋಣು ವಿಚಾರು ಕರುಂಚೊ, ಹೆಂ ತೂಂ ಮಾಕಾ ಸಾಂಗ್, ತಾವಳಿ ವ್ಯಾಸು ಮ್ಹಣೂಂಲಾಗ್‌ಲೊ, ಮಾಯೆ ತೂಂ ಆಯ್ಕ್, ಮಾಗಿಲೊ ವ್ರತಾವಂತು ತುಕಾ ಸಾಂಗನ್, ಕಾಸ್ಮಿರ ನಗರಿಂ ಕೊಂತಭೋಜಾ[2] ರಾಯಾಚೆ ಘರೀಂ ಕೊಂತೀ[3] ಆಣೀ ಗಾಂದಾರೀ ಹ್ಯೊ ದೋಗಿ ಕುಮಾರೀ ನ್ಹೈಚೆ ಕಾಂಟೀಂ ಖೆಳ್ತಾನಾ ಯೆಕಾ ಋಷೇಸ್ಪರಾನ್ ಕೊಂತಿಯೆಕ್ ಸಹ ಮಂತ್ರ ಪ್ರತ್ತು ಜಾಂವಚೆ ದಿಲಲೆ, ಯೆಕು ಮಂತ್ರು ಗಾಂದಾರಿ ಯೆಕ್ ದಿಲಲೊ ಆಸ, ಕೊಂತೀ ತಂವ ಪಂಡು ಸಾಂಗಾತೀಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾಕ ಗೆಲೀ; ಗಾಂದಾರೀ ಘರೀಂ ಆಸ, ತೊ ಮಂತ್ರು ತಿಚೆ ಲಾಗೀಂ ಆಸ, ತಿ ಪತಿವ್ರತಾ, ಆಪುಲ್ಯಾಂ ಡೊಳ್ಯಾಂಕ ವಸ್ತ್ರಾಚೊ ಪಾಟು ಬಾಂಧಿಲಾ, ಅಪಣ್ ಆಂದ್ಳ್ಯಾಚೀ ಬಾಯ್ಲ್ ಮ್ಹಣು ಪರಪ್ರುರುಷಾರಿ ದೃಷ್ಟಿ ಘಾಲಿನಾ, ಆಣಿ ಮ್ಹಜಿ ದೃಷ್ಟಿ ಅಮೃತ ಸಂಜಿವನೀ, ಅೈಸೊ ವಿಚಾರು ಆಸ, ತೀ ಜರಿ ತೊ ಮಂತ್ರು ಜಪತ್ ತರಿ ತಿಗೆರಿ ಪ್ರತ್ತು ಜಾಯ್ತ್; ಹೆಂ ಉತರ್ ಸುಗಂದೇನ ಆಯ್ಕಿಲೆಂ, ಆಯ್ಕೂನು ಗಾಂದಾರಿಯೆಕ್ ಆಪೈಲೀ: ತುಜೆಲಾಗೀಂ ಮಂತ್ರು ಜೊ ಆಸ ಪ್ರತ್ತು ಜಾಂವ್ಚೊ ಋಷೇಸ್ಪರಾನ್ ದಿಲಲೊ, ತೊ ತೂಂ ಜಪ.

ತಾವಳಿ ತಿಕಾ ಮಾಗಿಲೊ ಆಟೌ ಮಂತ್ರಾಚೊ ಜಹಾಲೊ: ಅಪ್ರುಲ್ಯಾ ಭ್ರತಾರಾ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಾಲಾಗೀಂ ಗೆಲೀ. ತಾಚೊ ನಿರೊಪ್ರು ಘೆತ್ಲೊ: ಯೆಕ್ ಪರಮೇಸ್ಪರಾಚೆಂ ದೇವ್ಳ್ ಆಶಿಲಲೆಂ ತಾಂತೂಂ ವಚೂನು ಬೈಸೂನು ಪರಮೇಸ್ಪರಾಚೆಂ ಸುಮರಣ್ ಕರ್ನು ಮಂತ್ರು ದಿಲ್ಲ್ಯಾಕ ನಮಸ್ಕಾರು ಕರ್ನು ಮಂತ್ರು ಜಪಿಲೊ; ಜಪತ ಖೆವೀಂ ಪ್ರತ್ರು ಮ್ಹಾ ಸುಂದರು ಜಾಲೊ, ಮಾಗುತೆನು ಜಪ್ರು ಕರ್ನು ಆಪ್ರುಲ್ಯಾ ಹಡ್ಡ್ಯಾಂವರಿ ದೋನಿ ವೆಳೆ ಹಾತಾನು ಫೊಪಾಯ್ಲೆಂ, ತಾವಳಿ ದೋಗ್ ಪ್ರತ್ರ್ ಜಹಾಲೆ: ಅೈಶೆ ತೇಗೈ ಪುತ್ರು ಘೆವ್ನು ಆಪ್ರುಲ್ಯಾ ಭ್ರತಾರಾ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಾಲಾಗೀಂ ಆಯಲೀ, ತೆ ಪ್ರತ್ರು ಜಹಾಲೆ ಅೈಶೆಂ ತಾಕಾ ಸಾಂಗಿಲೆಂ. ತಾವಳಿ ತೊ ಭೌ ಖೊಶೀ ಜಹಾಲೊ, ಜಾವನು ನಾಂವಾಂ ಠೆಯಲೀಂ; ಪ್ರಥಮ್ ಜೊ ಜಹಾಲೊ ತಾಕಾ ದುರ್ಯಧನು, ದುಸ್ರ್ಯಾಕ ದುಸಾಸನು, ತಿಸ್ರ್ಯಾಕ ಸಭಳು ಅೈಶೀಂ ನಾಂವಾಂ ಠೆಯಲೀಂ. ಹೆ ದಿವಶೀಂ ಮಾಶೀಂ ವಾಢೂಂ ಲಾಗಲೆ; ಅೈಶೆ

जहाले, दुर्यधनाक राज्यपाटु देवंचो अैशें भिश्मदेवान मनीं हाडिलें(४) ।

फुडां वैशाक म्हैन्या शुध बिये दिवशीं बरो म्हूर्तु पळेवनु राज्य बरें शृंगारूनु रणभेरि वाजिली ' आजि राज्य दुर्यधनाक देवनु सिंहासनावरि बैसैतंव । तें आयकूनु प्रधानु दळपति मकुट वर्धानिक राय, घोडे रथ हस्ती शृंगारूनु, चतुरंग सहिन्य सैत रायाच्या दारवटयाकडे भार भार करनु अुभे रावले । तावळि भिश्मदेवान दुर्यधनाक बऱ्या देवांग वस्त्रानीं शृंगारु केलो, नवरत्नांच्यो माळा गळयांतु घाल्यो, हातीं सवर्नाच्यो मुदियो, पदकां येकावळी गळयांतु घाल्यो ; अैश्या नानां परीं शृंगारु करनु, सिंहासनावरि भिश्मदेवान बैस म्हळें: ताच्या निरोपा प्रमाणीं बैसलो ; राय म्हणु पैलो आपणें हात जोडूनु नमस्कारु केलो, मागिरि समेस्त प्रधान थोर थोर मकुट वर्धानिक राय दळादिपति ते येवनु रायाच्यां पायांवरि माथें दवरनु दोनीय हात जोडूनु सश्टंग पायां पडले, रथां हस्तीं घोडयां सैत समेस्तु लोकु पायां पडूं लागले ; तावळि दुर्यधनान प्रधानांक निरोपु दिलो : जे जे राय सहिन्य जें येवनु भेटलां अितुक्यांकै वस्त्रां लुगडीं द्या, बरे पानांचे विडे हडप्यां करवीं द्या, गंध्र गुलाबु परिमळाचीं पुश्वां नानां परिचीं अैशीं वांटूनु द्या आणी जे कोण हे सभेक आसति तांकां हांव मज्या हातान वस्त्रां रत्नां कापुरवेलिचे विडे दिन ; अैसो निरोपु जहालो; जैशें रायान सांगिललें तैशेंचि त्यां प्रधानांनीं केलें । मग थोर थोर राय आपौनु हाडूनु देवांग वस्त्रां अबिंद मोतियांच्यो माळा कुंकुम केंसर चंदन कापूराचे विडे आपुल्या हातान दिले, त्यां रायांक थोरु संतोसु आनंदु मनांतु जहालो, रायाक नमस्कारु करनु आपापुल्या ठायारि येवनु बैसले । अैसो थोर अुछाव आस्तनापुरा नगरांतु जहालो, जेतुके मागतले भाट बंदिजन आशिले तांकां वस्त्रां दिवनु सुखी केले; तांव भिश्मदेवान म्हळें : दुर्यधना तुका समेस्ता राज्याचो स्वामी केला, अठरा खेवणी सहिन्य अिछामरणी वीर तुजी शेवा रात्ति दिवसु करतले, तूं समेस्तांक बरें देख, प्रजेचो प्रतिपाळु करि, देव धर्मां ठांय बरे प्रमाणीं भज, परमेस्वराच्या चरणावरि मन तुजें लागशें करि, येणें प्रमाणीं राज्य जरि करिशी तरि

ವಾಢತಾಂ ಆರ್ ವರು-ಸಾಂಜೆ ಜಹಾಲೆ, ದುರ್ಯಧನಾಕ ರಾಜ್ಯ ಪಾಟು ದೆವಂಚೊ ಅೈಶೆಂ ಭಿಶ್ಮದೆವಾನ್ ಮನೀಂ ಹಾಡಿಲೆಂ (4)

ಫುಡಾಂ ವೈಶಾಕ ಮ್ಹೈನ್ಯಾ ಶುಧ್ ಬಿಯೆ ದಿವಶೀಂ ಬರೊ ಮ್ಹೂರ್ತು ಪಳೆವನು ರಾಜ್ಯ ಬರೆಂ ಶ್ರೃಂಗಾರೂನು ರಣಭೇರಿ ವಾಜಿಲೀ: ಆಜಿ ರಾಜ್ಯ ದುರ್ಯಧನಾಕ ದೆವನು ಸಿಂಹಾಸನಾ ವರಿ ಬೈಸೈತಾಂವ. ತೆಂ ಆಯಕೂನು ಪ್ರಧಾನು ದಳಪತಿ ಮಕುಟ ವರ್ಧಾನಿಕ ರಾಯ, ಘೊಡೆ ರಥ್ ಹಸ್ತೀ ಶೃಂಗಾರೂನು, ಚತುರಂಗ ಸಹಿನ್ಯ ಸೈತ್ ರಾಯಾಚ್ಯಾ ದಾರ್ವಟ್ಯಾಕಡೆ ಭಾರ್ ಭಾರ್ ಕರ್‍ನು ಉಭೆ ರಾವಲೆ. ತಾವಳಿ ಭಿಶ್ಮದೆವಾನ್ ದುರ್ಯಧನಾಕ ಬರ್‍ಯಾ ದೆವಾಂಗ ವಸ್ತ್ರಾನೀಂ ಶೃಂಗಾರು ಕೆಲೊ, ನವ ರತ್ನಾಂಚ್ಯೊ ಮಾಳಾ ಗಳ್ಯಾಂತು ಘಾಲ್ಯೊ, ಹಾತೀಂ ಸವರ್ನಾಚ್ಯೊ ಮುದಿಯೊ, ಪದಕಾಂ ಯೆಕಾವಳೀ ಗಳ್ಯಾಂತು ಘಾಲ್ಯೊ: ಅೈಶ್ಯಾ ನಾನಾಂಪರಿಂ ಶೃಂಗಾರು ಕರ್‍ನು, ಸಿಂಹಾಸನಾ ವರಿ ಭಿಶ್ಮದೆವಾನ್ ಬೈಸ ಮ್ಹಳೆಂ: ತಾಚ್ಯಾ ನಿರೊಪಾ ಪ್ರಮಾಣೀಂ ಬೈಸಲೊ; ರಾಯ್ ಮ್ಹಣು ಪೈಲೊ ಆಪ್ಣೆಂ ಹಾತ್ ಜೊಡೂನು ನಮಸ್ಕಾರು ಕೆಲೊ, ಮಾಗಿರಿ ಸಮೇಸ್ತ್ ಪ್ರಧಾನ್ ಥೊರ್ ಥೊರ್ ಮಕುಟ್ ವರ್ಧಾನಿಕ ರಾಯ್ ದಳಾದಿಪತಿ ತೆ ಯೆವ್ನು ರಾಯಾಚ್ಯಾ ಪಾಯಾಂವೆರಿ ಮಾಥೆಂ ದವರ್‍ನು ದೊನೀಯ್ ಹಾತ್ ಜೊಡೂನು ಸಶ್ಟಂಗ್ ಪಾಯಾಂ ಪಡಲೆ, ರಥಾಂ ಹಸ್ತೀಂ ಘೊಡ್ಯಾಂ ಸೈತ್ ಸಮೆಸ್ತು ಲೊಕು ಪಾಯಾಂ ಪಡೂಂ ಲಾಗ್ಲೆ; ತಾವಳಿ ದುರ್ಯಧನಾನ್ ಪ್ರಧಾನಾಂಕ್ ನಿರೊಪು ದಿಲೊ: ಜೆ ಜೆ ರಾಯ್ ಸಹಿನ್ಯ ಜೆಂ ಯೆವ್ನು ಭೆಟ್ಲಾಂ ಇತುಕ್ಯಾಂಕೈ ವಸ್ತ್ರಾಂ ಲುಗ್ಡಿಂ ದ್ಯಾ, ಬರೆ ಪಾನಾಂಚೆ ವಿಡೆ ಹಡಪ್ಯಾಂ ಕರವೀಂ ದ್ಯಾ, ಗಂಧ್ ಗುಲಾಬು ಪರಿಮಳಾಚೀಂ ಪುಶ್ಪಾಂ ನಾನಾಂ ಪರಿಂಚಿಂ ಅೈಶೀಂ ವಾಂಟೂನು ದ್ಯಾ, ಆಣೀ ಜೆ ಕೊಣ್ ಹೇ ಸಭೆಕ್ ಆಸತಿ ತಾಂಕಾಂ ಹಾಂವ ಮಜ್ಯಾ ಹಾತಾನ ವಸ್ತ್ರಾಂ ರತ್ನಾಂ ಕಾಪ್ರುರ್ವೆಲಿಚೆ ವಿಡೆ ದೀನ್; ಅೈಸೊ ನಿರೊಪು ಜಹಾಲೊ: ಜೈಶೆಂ ರಾಯಾನ ಸಾಂಗಿಲಲೆಂ ತೈಶೆಂಚಿ- ತ್ಯಾ ಪ್ರಧಾನಾಂನೀಂ ಕೆಲೆಂ. ಮಗ ಥೊರ್ ಥೊರ್ ರಾಯ್ ಆಪೌನು ಹಾಡೂನು ದೆವಾಂಗ ವಸ್ತ್ರಾಂ ಅಬಿಂದ್ ಮೊತಿಯಾಂಚ್ಯೊ ಮಾಳಾ ಕುಂಕುಮ್ ಕೆಂಸರ್ ಚಂದನ್ ಕಾಪುರಾಚೆ ವಿಡೆ ಆಪುಲ್ಯಾ ಹಾತಾನ್ ದಿಲೆ, ತ್ಯಾ ರಾಯಾಂಕ ಥೊರು ಸಂತೊಸು ಆನಂದು ಮನಾಂತು ಜಹಾಲೊ, ರಾಯಾಕ ನಮಸ್ಕಾರು ಕರ್‍ನು ಆಪಾಪ್ರುಲ್ಯಾ ಠಾಯಾರಿ ಯೆವ್ನು ಬೈಸಲೆ. ಅೈಸೊ ಥೊರು ಉಛಾವ್ ಆಸ್ತನಾಪುರಾ ನಗರಾಂತು ಜಹಾಲೊ, ಜೆತುಕೆ ಮಾಗ್ತಲೆ ಭಾಟ್ ಬಂದಿಜನ ಆಶಿಲೆ ತಾಂಕಾಂ ವಸ್ತ್ರಾಂ ದಿವ್ನು ಸುಖೀ ಕೆಲೆ; ತಂವ ಭಿಶ್ಮ ದೆವಾನ್ ಮ್ಹಳೆಂ: ದುರ್ಯಧನಾ ತುಕಾ ಸಮೆಸ್ತಾ ರಾಜ್ಯಾಚೊ ಸ್ವಾಮಿ ಕೆಲಾ, ಅಟ್ರಾ ಖೆವಣೀ ಸಹಿನ್ಯ ಇಛಾಮರಣೀ ವೀರ್ ತುಜೀ ಶೆವಾ ರಾತ್ರಿ ದಿವಸು ಕರತಲೆ, ತೂಂ ಸಮೇಸ್ತಾಂಕ್ ಬರೆಂ ದೆಖ್. ಪ್ರಜೆಚೊ ಪ್ರತಿಪಾಳು ಕರಿ, ದೇವ್ ಧರ್ಮಾಂ ಠಾಂಯ್ ಬರೆ ಪ್ರಮಾಣೆಂ ಭಜ್, ಪರಮೇಸ್ವರಾಚ್ಯಾ ಚರಣಾ ವರಿ ಮನ್ ತುಜೆಂ ಲಾಗಶೆಂ ಕರಿ. ಯೆಣೆಂ ಪ್ರಮಾಣೆಂ ರಾಜ್ಯ ಜರಿ ಕರಿಶೀ ತರಿ ತುಕಾ ದೇವ್ ಬರೆಂ ಕರಿತ್, ವಾಯ್ಟ್

तुका देव बरें करित, वायट निवारित, पुर्व जल्मीं पुण्य केलेलें म्हणु हे जल्मीं राजत्व पावलोशि, समेस्त भुमंडळा मधें द्वापारीं तुजो सारिखो राजा आणियेकु कोणु नां, प्रथुमिचे राय जे आसति ते आमचे आज्ञाधारक, अैशें म्हणु समेम्तु विचारु ताका सांगिलो- मजें अुतर तूं मत्यमानि ।

टीप :—

१) हस्तिनापुर, आधुनिक दिल्लीचे अुत्तरेक अेक पुर्विलें राज्य; २) कुंतभज; ३) कुंती; ४) कोंति येक पांच मंत्रपुत्त आसले म्हण हस्तिनापुरा खबर पांवक नां ।

अर्थ :— फुडां — thereafter; प्रथुमि — earth; ब्रह्मण — pilgrimage; ऋषेस्वरु — Rishi; तावळि — then; लिहुंक to write; ज्ञानीं — wise, clever; सेवकीं — for worship; राज्यपाटु — coronation; सरुंक — be convenient, be possible; येकादेवेळो — in case; राज्यपाटु बांधुंक — to crown; येकभाव — firm decision; चरण — foot; सुमरण — meditation, remembrance; वंशु — race, descent; मग — after; सोमवंशू — lunar dynasty; कुळी — descent, lineage; तंव — then, but; अरणें — forest, desert; शिळा — flat stone, slab; तप — meditation, contemplation; टप करन — immediately; अुभटूंक — to get up, rise; बेतकाटी — cane, staff; कमंडळु — flask of coconut shell; येकस्थानीं — at a place, थोरु — great; ब्रह्मचर्य — celibacy; वैराग्य — renunciation; शेरिर — body, flesh, heart; थिर — firm, permanent; नासुंक — destroy, lose; विचारु — dicision, considera_tion; व्रतावंतु — happenings, event, news; पतिव्रता — loyal and dutiful wife; पाटु — band; परपुरुषु — other woman's husband; अमृत (adj.) — immortal. (n) — nectar; संजिवन — revival, resuscitation; जपुंक — recite; मागिलो — former, previous; आठौ — memory, remembrance; भ्रतारु, भ्रातारु — hus-

ಸಿವಾರಿತ್, ಪುರ್ವ್ ಜಲ್ಮೀಂ ಪುಣ್ಯ ಕೆಲಲೆಂ ಮ್ಹುಣು ಹೆ ಜಲ್ಮೀಂ ರಾಜತ್ವ್ ಪಾವಲೊಶಿ, ಸಮೆಸ್ತ್ ಭುಮುಂಡಳಾ ಮಧೆಂ ದ್ವಾಪಾರಿ ತುಜೊ ಸಾರಿಖೊ ರಾಜಾ ಆಣಿಯೆಕು ಕೊಣ ನಾಂ, ಪ್ರಥುಮಿಚೆ ರಾಯ್ ಜೆ ಆಸತಿ ತೆ ಆಮ್ಚೆ ಆಜ್ಞಾಧಾರಕ್, ಅೈಶೆಂ ಮ್ಹುಣು ಸಮೆಸ್ತು ವಿಚಾರು ತಾಕಾ ಸಾಂಗಿಲೊ, ಮುಜೆಂ ಉತರ್ ತೂಂ ಸತ್ಯಮಾನಿ.

ಟೀಪ್

೧) ಹಸ್ತಿನಾಪುರ, ಆಧುನಿಕ್ ದಿಲ್ಲಿಚೆ ಉತ್ತರೆಕ್ ಏಕ್ ಪುರ್ವಿಲೆಂ ರಾಜ್ಯ್, ೨) ಕುಂತಭಜ ೩) ಕುಂತೀ ೪) ಕೊಂತಿ ಯೆಕ್ ಪಾಂಚ್ ಮಂತ್ರ ಪುತ್ತ್ ಆಸ್ಲೆ ಮ್ಹಣ್ ಹಸ್ತಿನಾಪುರಾ ಖಬರ್ ಪಾವಂಕ್ ನಾಂ.

ಅರ್ಥ : ಫುಡಾಂ—thereafter; ಪ್ರಥುಮಿ—earth; ಬ್ರಹ್ಮಣ್—pilgrimage; ಋಷೇಸ್ವರು-Rishi; ತಾವಳಿ-then; ಲಿಹುಂಕ್—to write; ಜ್ಞಾನಿಂ-wise, clever; ಸೆವಕೀಂ—for worship; ರಾಜ್ಯಪಾಟು - Coronation; ಸರುಂಕ್—be convenient, be possible; ಯೆಕಾದೆವೆಳೊ — in case; ರಾಜ್ಯಪಾಟು ಬಾಂಧುಂಕ್ — to crown; ಯೆಕ'ಭಾವ್—firm decision; ಚರಣ್-foot; ಸುಮರಣ್—meditation, remembrance; ವಂಶು-race, descent; ಮಗ — after; ಸೋಮ ವಂಶು—lunar dynasty; ಕುಳಿ-descent, lineage; ತಂವ-then, but; ಅರಣೆಂ-forest, desert; ಶಿಳಾ-flat stone slab; ತಪ - meditation, contemplation; ಟಪ್ ಕರ್ನ—immediately; ಉಭತುಂಕ್-to get up, rise; ಬೆತ್ಕಾಟಿ-cane, staff; ಕಮುಂಡಳು-flask of coconut shell; ಯೆಕ್‌ಸ್ಥಾನೀಂ - at a place; ಥೊರು - great; ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ—celibacy; ವೈರಾಗ್ಯ—renunciation; ಶೆರಿರ್—body, flesh, heart; ಥಿರ್—firm, permanent; ನಾಸುಂಕ್-destroy, lose; ವಿಚಾರು-decision, consideration; ವ್ರತಾವಂತು-happenings, event, news; ಪತಿವ್ರತಾ — loyal and dutiful wife; ಪಾಟು — band; ಪರಪುರುಷು — other woman's husband; ಅಮೃತ (adj) - immortal, (n) - nectar; ಸಂಜಿವನ್-revival, resuscitation; ಜಪುಂಕ್-recite; ಮಾಗಿಲೊ—former, previous; ಆಠೌ—memory, remembrance; ಭ್ರತಾರು, ಭ್ರಾತಾರು—husband; [illegible] - permission, order, approval; ಜಪತ್

band; निरोपु - permission, order, approval; जपत खेवीं — as soon as it was recited; मागु -तेनु — again; फोपावंक — to beat; ठेवंक — to keep, to put; प्रथम — first, early; मासीं — month by month; वैशाक — month of April; शुध — crescent moon, i. e., first 15 days after newmoon; बी - second day after new or full moon; म्हूर्त — propitious time; शृंगारुंक — adorn, decorate; रणभेरि — drum and trumpet; सिंहासन — throne; दळपति — army general; मकुट वर्धानिक राय — crown princes of the kingdom; रथ — chariot; हस्ती — elephant; चतुरंग — army of elephants, chariots, infantry and cavalry; सहिन्य, सैन्य — troops; भारु — division of army; देवांग—divine body; शृंगारु—attire; रत्न — precious stone, gem; सुवर्न, सवर्न — gold; येकावळि — string of beads; दळादिपति — commander-in-chief; सष्टंग, साष्टांग — prostration; हडपी — wallet bearer; करवीं — by, by means of, through; गंध — sandal wood powder; पुश्व – flower; कापुरवेलि betel plant; अविंद — unpierced; केंसर — perfume of flowers; चंदन — sandal; ठाव — place; उछाव — joy, rejoicing, delight; मागतलो — beggar; भाटु — minstrel, bard, buffoon; बंदिजन — bard, minstrel, panygyrist; खेवणि – 10^{14} अिछामरणीवीर — man who can die when he desires; प्रतिपाळु — care, maintenance; पुर्व — first, former, prior; पुण्य — moral merit; राजत्व — government, rule, reign; भुमंडळ — earth; द्वापार — third of the yugas or ages of the world comprising 864,000 years; आज्ञाधारक — Keeper of commands, obedient, subject, vassal. —

(चालू आस)

— प्रो. लु. आ. रोद्रीगिश.

ಖೆವಿಂ - as soon as it was recited: ಮಾಗುತೆನು - again; ಫೊಪಾವಂಕ್ - to beat; ಠೆವಂಕ್ - to keep, to put; ಪ್ರಥಮ್ - first, early: ಮಾಶೀಂ - month by month: ವೈಶಾಕ - month of April: ಶುಧ್ - crescent moon, i. e., first 15 days after moon: ಬೀ - second day after new or full moon: ಮ್ಹೂರ್ತ್ - propitious time: ಶೃಂಗಾರುಂಕ್ - adorn, decorate: ರಣಭೇರಿ - drum and trumpet; ಸಿಂಹಾಸನ್ — throne; ದಳಪತಿ — army general; ಮುಕುಟ ವರ್ಧಾನಿಕ್ ರಾಯ್ - crown princes of the kingdom; ರಥ್ — chariot: ಹಸ್ತೀ — elephant; ಚತುರಂಗ - army of elephants, chariots, infantry and cavalry: ಸಹಿನ್ಯ್, ಸೈನ್ಯ್ — troops; ಭಾರು — division of army; ದೆವಾಂಗ — divine body; ಶೃಂಗಾರು - attire; ರತ್ನ - precious stone, gem; ಸುವರ್ನ್, ಸವರ್ನ್ — gold; ಯೆಕಾವಳಿ — string of beads: ದಳಾದಿಪತಿ — commander - in - chief: ಸಷ್ಟಂಗ್, ಸಾಷ್ಟಾಂಗ್ - prostration: ಹಡಪೀ - wallet bearer: ಕರ್ವೀಂ - by, by means of, through: ಗಂಧ್ - sandal wood powder; ಪುಶ್ವ್ - flower; ಕಾಪುರ್ವೆಲಿ - betel plant: ಅವಿಂದ್ - unpierced: ಕೆಂಸರ್ - perfume of flowers: ಚಂದನ್ - sandal; ಠಾವ್ - place; ಉಛಾವ್ - joy, rejoicing, delight; ಮಾಗ್ತಲೊ - beggar; ಭಾಟು - minstrel, bard, buffoon: ಬಂದಿಜನ್ - bard, minstrel, panygyrist: ಖೆವಣಿ - 10^{14}; ಇಛಾಮರಣೀ ವೀರ್ - man who can die when he desires; ಪ್ರತಿಪಾಳು - care, maintenance; ಪುರ್ವ್ — first, former, prior: ಪುಣ್ಯ್ - moral, merit: ರಾಜತ್ವ್ - government, rule, reign: ಭುಮಂಡಳ್ - earth: ದ್ವಾಪಾರ್ - third of the yugas or ages of the world comprising 864,000 years; ಆಜ್ಞಾಧಾರಕ್ - keeper of commands, obedient, subject, vassal.

(ಚಾಲೂ ಆಸ)

— ಪ್ರೊ। ಲು. ಆ. ರೊದ್ರೀಗಿಶ್.

दक्षिणी कोंकण्यानू जागि जाया !

जीव जळता आंत भगभगता वळवळे कोणाक सांगु ।
चोवशाक जायना माय कोकर्णाचो जाउचो भविष्य भंगु ।।

बुद्धीने सुपीक बहुभाषिक अशि अमचें नांव लौकिक ।
कान्नावेलो प्रसाद करनाकाति मालगड्यांनि सोडलेलें हें बर्दाक ।।

अनेक कोंकणि संस्थो किरलेल्यो भारी आकलसेउतु ।
रेंजत पडलेलि माय कोकणि सुद्दड करचें योजून ।।
तोंडाने म्हणताति साहित्य निर्माण हेतु आमगेलो प्रमुखु ।
संकटेउनु बसताति नाटयोत्सवु केलो कीं वर्सा येकु ।।

छाक छंधारि खर्चयताति दुड्डु आयलाभो दोळयांरि ।
कोंकणि पुम्तक काडनु घे म्हणन निरियो चडल्योचि नांकारि ।।

नाटकं पुणी खेळचिं धड मूल कोंकणिने बरयिलिं ।
फडपुशी उत्वांतु मुसकायताति परकिं फोंडान्यारि पडलेलिं ।।

पोरनि भास तोंडाक येना खैं आत्तां पोरांनि परवणि ।
परभाषेचिं उत्रं शिकूनु उलयताति कशि तीं खणखणि ।।
पोरनि नाटकं बैसनाति खैं आत्ता काला स्टैंडर्डांतु ।
नवि बरवचिं बरयल्यांवे हांचे हणेबरपांतु ।।
कोंकणीक भूलनु ती ब्राह्मणि म्हणाले पंडित फिरंगि पाद्रि ।
तानि पावन मानलेलि बाटवनु हे गावदे करताति श्रद्रि ।।
अनवाळि कोंकणि आयकिलि तसाक कोणाक जाताकी म्हारकष्ट ।
जन्मावधीक भ्रष्ट ते कोंकणीक लागिलें अरिष्ट ।।
भ्रष्टपण तांचें राबना म्हणु कोणाकयि नाका कीं अनवाळें ।
भडु बडबडु पुरो कराति ते कडे व्हरा तोंड काळें ।।
शतकानि शतकं खरी कोंकणि मालगड्यां तोंडांतु घोळना ।

ದಕ್ಷಿಣೀ ಕೊಂಕ್ಣ್ಯಾಂನೂ ಜಾಗಿ ಜಾಯಾ !

ಜೀವು ಜಳ್ತಾ ಆಂತ ಭಗಭಗತಾ ವಳ್ವಳೆ ಕೊಣಾಕ ಸಾಂಗು ।
ಚೊವಶಾಕ ಜಾಯ್ನಾ ಮಾಯ ಕೊಂಕಣೀಚೊ ಜಾವ್ಚೊ ಭವಿಷ್ಯ ಭಂಗು ॥

ಬುದ್ಧೀನೆ ಸುಪೀಕ ಬಹುಭಾಷಿಕ ಅಶಿ ಅಮಚೆಂನಾಂವ ಲೌಕಿಕ ।
ಕಾನ್ನಾವೆಲೊ ಪ್ರಸಾದ ಕರ್ನಾಕಾತಿ ಮಾಲ್ಘಡ್ಯಾನಿ ಸೊಡ್ಲೆಲೆಂ ಹೆಂ ಬದೀಕ ॥

ಅನೇಕ ಕೊಂಕಣಿ ಸಂಸ್ಥೊ ಕಿರ್ಲೆಲ್ಯೊ ಭಾರೀ ಆಕ್ಲಸೆವ್ನು ।
ರೆಂಜತ ಪಡ್ಲೆಲಿ ಮಾಯ ಕೊಂಕಣಿ ಸುದ್ದಡ ಕರ್ಚೆಂ ಯೊಜೂನು॥
ತೊಂಡಾನೆ ಮ್ಹಣತಾತಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣು ಹೇತು ಆಮಗೆಲೊ ಪ್ರಮುಖು ।
ಸಂಕಟೆಉನು ಬಸತಾತಿ ನಾಟ್ಯೋತ್ಸವು ಕೆಲೊ ಕೀ ವರ್ಸಾ ಯೆಕು ॥

ಛಾಕ ಛಂಧಾರಿ ಖರ್ಚಯತಾತಿ ದುಡ್ವು ಆಯಲಾಸೊ ದೊಳ್ಯಾಂರಿ ।
ಕೊಂಕಣಿ ಪುಸ್ತಕ ಕಾಡ್ನು ಘೆ ಮ್ಹಣನ ನಿರಿಯೊ ಚಡಲ್ಯೊಚಿ ನಾಂಕಾರಿ ॥

ನಾಟಕಂ ಪುಣೀ ಖೆಳಚಿಂ ಧಡ ಮೂಲ ಕೊಂಕಣೆನೆ ಬರಯಿಲಿಂ ।
ಫಡಪುಶೀ ಉತ್ರಾಂತು ಮುಸಕಾಯತಾತಿ ಪರ್ಕಿಂ ಫೊಂಡಾರ್ಯಾರಿ ಪಡಲೆಲಿಂ ॥

ಪೊರನಿ ಭಾಸ ತೊಂಡಾಕ ಯೆನಾ ಖೈಂ ಆತ್ತಾಂ ಪೊರಾಂಲಿ ಪರವಣಿ ।
ಪರಭಾಷೆಚಿಂ ಉತ್ರಂ ಶಿಕೂನು ಉಲಯ್ತಾತಿ ಕಶಿ ತಿಂ ಖಣಖಣಿ ॥
ಪೊರನಿ ನಾಟಕಂ ಬೈಸನಾತಿ ಖೈಂ ಅತ್ತಾ ಕಾಲಾ ಸ್ಟೈಂಡರ್ಡಾತು ।
ನವಿ ಬರವ್ಚಿಂ ಬರಯಲ್ಯಾಂವೆ ಹಾಂಚೆ ಹಣೆ ಬರಪಾಂತು ॥
ಕೊಂಕಣೀಕ ಭೂಲನು ತೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿ ಮ್ಹಣಾಲೆ ಪಂಡಿತ ಫಿಂಗಿರ್ ಪಾದ್ರಿ ।
ತಾನಿ ಪಾವನ ಮಾನ್ಲೆಲಿ ಬಾಟವನು ಹೆ ಗಾವ್ದೆ ಕರತಾತಿ ಶ್ರದ್ರಿ ॥
ಅನವಾಳಿ ಕೊಂಕಣಿ ಆಯಕಿಲಿ ತಸಾಕ ಕೊಣಾಕ ಜಾತಾಕೀ ಮ್ಹಾರಕಷ್ಟ ।
ಜನ್ಮಾವಧೀಕ ಭ್ರಷ್ಟ ತೆ ಕೊಂಕಣೀಕ ಲಾಗಿಲೆಂ ಅರಿಷ್ಟ ॥
ಭ್ರಷ್ಟಪಣ ತಾಂಚೆಂ ರಾಬನಾ ಮ್ಹಣು ಕೊಣಾಕಯಿ ನಾಕಾ ಕೀ ಅನವಾಳೆಂ ।
ಭಡು ಬಡಬಡು ಪುರೊ ಕರಾತಿ ತೆಕಡೆ ವ್ಹರಾ ತೊಂಡ ಕಾಳೆಂ ॥
ಶತಕಾನಿ ಶತಕಂ ಖರೀ ಕೊಂಕಣಿ ಮಾಲ್ಘಡ್ಯಾಂ ತೊಂಡಾಂತು ಘೊಳ್ನಾ ।

जीवा लाजयि दिसना तुमकां जीब तुमचि गोळगोळता ।।

परक्यां पान्नांतु पक्वान्न देकूनु तोंड काडचें इत्याक आम्मि? ।
आमगेलेंचि करनु खावयांम आमचेकडे कसल्याक कम्मि? ।।

खंयची विद्या ती सांगा आमकां अजूणीयि जायनि वश ।
खंयचे कार्यकलापांतु आमकां मेळलेलें ना तें यश ।।

कोंकण्याक म्हणताति जात बुद्धिवंत राकूनु घेयारे भोसु ।
कोंकणि साहित्य भंडारू भरयां करयां परोपरि साहसु ।।

साहित्य अकादमीने दिल्या मान्यता आमकां कसूनु ।
अलभ्य लाभु तो व्हगाडनाकाति हात पोट्टळनु बैसूनु ।।

बरोवोति बावडे जायि ती तांकां येउचि शैलि लिपि ।
येकळयाले बरप आनेकळो वाचो कळूक लागतलें आपापि ।।

आसिलें साहित्य छापून दवरयां नव्या निर्माणा सांगतणि ।
अनेक शैल्यांचें मंथन जाउनु येत्तलि प्रमाण कोंकणि ।।

येक म्हुणु साहित्य पडल्यां कोनशांतु धूळि वाळति खात्तचि ।
सुमार गेल्लें आसिलें उरचें ना काळजि घेनि तरि आत्तांचि ।।

प्रमाण शब्दकोशु करयां म्हुणु कंठशोषु करतां येकसम ।
रान्नांतु किळचि मारल्यावारि कोणाल्यायि कान्नांतु वचनाम ।।

जीवु जळता आंत भगभगता सांगूनु जालों हैराण ।
माका फावलें तितलें केलें लागि आयलें महाप्रयाण ।।

— बैंदूर देवराय अय्यगळ.

ಜೀವಾ ಲಾಜಯಿ ದಿಸನಾ ತುಮ್ಕಾಂ ಜೀಬ ತುಮ್ಚಿ
ಗೊಳಗೊಳತಾ ॥

ಪರಕ್ಯಾಂ ಪಾನ್ನಾಂತು ಪಕ್ವಾನ್ನ ದೆಕೂನು ತೊಂಡ
ಕಾಡಚೆಂ ಇತ್ಯಾಕ ಆಮ್ಮಿ? ।
ಆಮಗೆಲೆಂಚಿ ಕರ್ನು ಖಾವಯಾಂಮ ಆಮಚೆಕಡೆ
ಕಸಲ್ಯಾಕ ಕಮ್ಮಿ? ॥

ಖಂಯ್ಚಿ ವಿದ್ಯಾ ತೀ ಸಾಂಗಾ ಆಮ್ಕಾಂ ಅಜೂಣೀಯಿ
ಜಾಯ್ನಿ ವಶ? ।
ಖಂಯ್ಚೆ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಾಂತು ಆಮ್ಕಾಂ ಮೆಳ್ಳಲೆಲೆಂ
ನಾ ತೆಂ ಯಶ? ॥

ಕೊಂಕ್ಣ್ಯಾಕ ಮ್ಹಣತಾತಿ ಜಾತ ಬುದ್ಧಿವಂತ ರಾಕೂನು
ಘೆಯಾರೆ ಭೊಸು ।
ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಂಡಾರು ಭರ್ಯಾಂ ಕರ್ಯಾಂ
ಪರೋಪರಿ ಸಾಹಸು ॥

ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾದಮಿನೆ ದಿಲ್ಯಾ ಮಾನ್ಯತಾ ಆಮ್ಕಾಂ ಕಸೂನು ।
ಅಲಭ್ಯ ಲಾಭು ತೊ ವ್ಹಗಾಡನಾಕಾತಿ ಹಾತ
ಪೊಟ್ಟಳನು ಬೈಸೂನು ॥

ಬರೊವ್ಹೊತಿ ಬಾವ್ಡೆ ಜಾಯಿ ತೀ ತಾಂಕಾಂ ಯೆಉಚಿ
ಶೈಲಿ ಲಿಪಿ ।
ಯೆಕಳ್ಯಾಲೆ ಬರಪ ಆನೆಕಳೊ ವಾಚೊ ಕಳೂಕ
ಲಾಗತಲೆಂ ಆಪಾಪಿ ॥

ಆಸಿಲೆಂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಛಾಪ್ಸೂನ ದವರ್ಯಾಂ ನವ್ಯಾ
ನಿರ್ಮಾಣಾ ಸಾಂಗತಣಿ ।
ಅನೇಕ ಶೈಲ್ಯಾಂಚೆಂ ಮಂಥನ ಜಾಉನು ಯೆತ್ತಲಿ
ಪ್ರಮಾಣ ಕೊಂಕಣಿ ॥

ಯೆಕ ಮ್ಹುಣು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಡಲ್ಯಾಂ ಕೊನಶಾಂತು
ಧೂಳಿ ವಾಳತಿ ಖಾತ್ತಚಿ ।
ಸುಮಾರ ಗೆಲ್ಲೆ ಆಸಿಲೆಂ ಉರ್ಚೆಂ ನಾ ಕಾಳಜಿ ಘೆನಿ ತರೀ
ಆತ್ತಾಂಚಿ ॥

ಪ್ರಮಾಣ ಶಬ್ದಕೋಶು ಕರ್ಯಾಂ ಮ್ಹುಣು ಕಂಠಶೋಷು
ಕರತಾಂ ಯೆಕಸಮ ।
ರಾನ್ನಾಂತು ಕಿಳಚಿ ಮಾರಲ್ಯಾವಾರಿ ಕೊಣಾಲ್ಯಾಯಿ
ಕಾನ್ನಾಂತು ವಚನಾಮ ॥

ಜೀವು ಜಳತಾ ಆಂತ ಭಗಭಗತಾ ಸಾಂಗೂನು
ಜಾಲೊಂ ಹೈರಾಣ ।
ಮ್ಹಾಕಾ ಫಾವಲೆಂ ತಿತಲೆಂ ಕೆಲೆಂ ಲಾಗಿ ಆಯಲೆಂ
ಮಹಾಪ್ರಯಾಣ ॥

—ಬೈಂದೂರ ದೇವರಾಯ ಅಯ್ಯಗಳ್.

कोंकणी म्हणण्यों वा गादयो

(मुंदरिलां)

३९५. आलियेचें लागोन खोलियेचें गेल्लें खंय ।
३९६. आयब आसून सायब जांवक जायना ।
३९७. उमळपाक पाड आनी जेंवक वाड । (cannot wash clothes, but wants free meals. The lazy man wants to enjoy at other's expense)
३९८. उतसाहु चोयल्यारी बंडी भीमु ।
३९९. उदाऱ्या पादार विठोबशेटिलो आधार ।
४००. उज्जो खावनु इंगाळो हागता ।
४०१. उत्तां गोड साकरे खर्डी ।
४०२. उज्जो उलयना भाजी सिजना ।
४०३. उदकाक बोर्डा मारल्यारी बोडी मात्र विगड उदक एकच ।
४०४. उपेक्षे केल्यारी कृषिनाश, दुरमंत्र आयकल्यारी राज्य नाश ।
४०५. उबो आस बरेग लाखाचो, मरतकूच फुकाचो ।
४०६. उदक पळेयल्यारी शंखावरी ।
४०७. उदकांव घाल्यारी तिबनां, उज्यांत घाल्यारी सिजना ।
४०८. उज्जाक खावनु त्रपती ना, उदाक काडनु समुदरू सुकना ।
४०९. उपदेशु लोकाक ।
४१०. उदाक घांटल्यारी लोणी येतावे ?
४११. उलयताना सित्ताडो फापुडता ।
४१२. उदक दक्वनातिल्ल्याक तूप खावैल्ल्यावरी ।
४१३. उजाक लोखंड बाव आयल्ल्यावरी ।
४१४. उडिदु तिबल्यारी माद्दाळें जातावे ?
४१५. उलयिल्लें उरता, केलेलें सरता ।
४१६. उलयिल्ल्यान केळिपान हाडका ।
४१७ उलौंचाक उत्तरकुमारू, करच्याक आंगचोरू ।
४१८. उलौंचाक कळलौलो उत्तां मोल जाण ।
४१९. उलौंचाक कळना जाल्यार तोंड धांपचें ।
४२०. उल्लवो भित्तरी भागीरथी येता ।
४२१. उल्लोचो कीरु, नांचो म्होरु ।
४२२. उल्लोचा कळळयारी विवादु ना, खरचुंच्या कळळयारी रीण ना ।
४२३. उलयल्यारी स्वरू तुंट ना ।
४२४. उश्टि काडतल्याक राजापाटु मेळळो, कैर काडतल्याक प्रधानी केलो ।
४२५. उश्टया पत्रावळिशीं लोळता, गांव भर भोंवता ।
४२६. उश्या शिवाय निदना, तुपा शिवाय जेविना ।
४२७. उश्टें काड म्हळयार जेविलें कितलें म्हण निमगीता ।
४२८. उश्टया तोंडान अबद्ध उलौचें दुसऱ्यालीं उतरां घेवचें ।
४२९. उश्टया हातान कावळयाक आंबुडना ।
४३०. उश्टया फोंडावेल्या पत्रावळीक(पानांक) सूणीं झगडतात ।
४३१. उवाराक हूळनु आयल्याक मोल ना ।
४३२. उवारा उदक, पावसडी वत्ता मस्त वेळु राबना ।
४३३. उसण्या व्यारू उष्णा कारण ।
४३४. ऊंच चळळेलो तग्गु येत्ता, मात्यावेलें उदक पांयारी पडता ।
४३५. उसणें वायण परत दिवचें तक्षण ।
४३६. उसण्यानें मसणांतु वत्ता ।
४३७. उसणीं वायना (gifts received are retur-nable.)
४३८. उळालकारांगेलें आग्रह, वच्चाक वेळु आस, राबल्यारी बरें जायद ।
४३९. ऋषी कूल आनी नदी मूल सोदूनये ।
४४०. ऊ, सोक्वाल्यारियी हस्ती जात्तवे ?
४४१. ऊण पळैता दुसऱ्यालें, गूण वर्णिता आपणाले ।
४४२. एका हातान ताळियो पेटुंक जायना, दोगां शिवाय झगडें जायना ।
४४३. एका भाताक एकुच तांदूळ, एकु जन्मु एकी आवसु ।
४४४. एकलो बेटां तांडता, दुसरो बयलां तांडता ।
४४५. एंबो चाबल्यावरी ।
४४६. एक जीव सदाशिव ।
४४७. एक दीस मांयलो, एक दीस सुनेंलो ।

४४८. एक म्हजें कालूं खेंचे तवलेंत घालूं ?
४४९. एकडे गांटांवचे भितरी, आनेक कडे थूंटता ।
४५०. एकल्यान बैल माल्ल्यार, दुसऱ्यान गाय मारची न्हय ।
४५१. एकाक एक ना, शिबऱ्याक नाक ना ।
४५२. एकाकइ एक होड, मात्याकइ नाक होड ।
४५३. एकादशीगेर शिवरात्री ।
४५४. एकादशी, दुप्पट खाशी ।
४५५. एकाक्षाल्या राज्यांतु एकु दोळो धांकून वचका ।
४५६. एका कोपाने बांयींतु उडल्यारी, धा कोपाने उंचारी येना ।
४५७. एका माराक दोनी कुडके ।
४५८. एका आव्यांतुलीं आयदना, एक वेता दुदाक एक वेता झळक्याक ।
४५९. एका कानान आयकल्लें दुसऱ्या कानान सोडका ।
४६०. एका कोटग्यांतल्या गोरवांक शिंगा शिंग आदळता ।
४६१. एका कोयत्याक दोनी हिडियो ।
४६२. एका चुकींने गांव लासता, एका माराने जीव वत्ता ।
४६३. एकच झरी उदक मिटशें आनीं गोडशें जाइत कशें ?
४६४. एका दोषाने (सोसान=hole) होडी (boat) बुडता, एका किटिने घर जळता ।
४६५. एका पैशा मालु व्हांवच्याक दोनी पैश्या कूली ।
४६६. एका फारान सतरा वाग । (Boasting too much)
४६७. एका पावसाक एक सातें पिंदल्यार कशें ?
४६८. एका उत्रान मोळळेलें, धा उत्रांनी सम जाइना ।
४६९. एका खतखत्यान कुळित शिजना ।
४७०. एका तोंडान जेवताती, एका गांडीन हागताती ।
४७१. एका देवळांतुलें तेल चोरून, आन्येक देवळांतु नंदादीपु (दिवो) ।
४७२. एका दोळयाक काजळ आन्येकाक चुनो ।
४७३. एका फुलान माळा जाइना, एका झाडान रान जाइना ।
४७४. एका माळेचे मणीं, एक होडु न्हय, एक सानु न्हय ।
४७५. एका लेंडयाचे दोन कुडके, एक घाणटा, आनी एक परमळटा ?
४७६. एका मिर्सांगेन निस्तें जायना ।
४७७. एका घडियेच्या आटाक फाम्माद्यान खाड तासल्लेबरीं ।
४७८. एकल्या परस एकलो हिण, समजिक ना कोण ।
४७९. एका शेजारा आशिल्ल्यांक उत्रा उतर येता ।
४८०. एक मुडो मुडयांत न्हय, एक चेडो चेडयांत न्हय ।
४८१. एकच मेळनाये वा मेळतच सोडनाये ।
४८२. एकच वाडतेल्यान समजजय वा जेवतल्यान समजजय ।
४८३. एका बापायक एक पूत, ताका लागला शिकणा भुत ।
४८४. एकल्याचें चोवगांनी जेवयेत, चोवगांचें एकल्यान जेवयेतवे ?
४८५. एकलो आसोन ना, एकलो नासोन ना ।
४८६. एकलो पडताना, एकलो उडता ।
४८७. उडता तो पडता ।
४८८. एकलो बयलाक वोडताना, आन्येकलो गुडयाक (दोंगराक) वोडता ।
४८९, एचें वेचें देवाची खुशि, उटचें पडचें आपणाची खुशि ।
४९०. एणे आयिल्लें, तेणे गेलें ।
४९१. एणेलाक पयलें उदक, सुग्गेक सुकें उदक, कोळक्याक पोरनें उदक ।
४९२. एक पुत्री जगज्योती; सगळया घराक एक वाती ।
४९३. एका भरतेक एक सुकती; एका पुनवेक एक अमास ।
४९४. एक मुडो मुडयांत न्हय; एक चेडो चेडयांत न्हय ।
४९५. एण्णाक आसल्यारी बण्णाक ना ।
४९६. एंटो लासल्यार वोळ वेतावे ?
४९७. एद्राक चंदी, माक्षिचान किनकुस्रं ।
४९८. एका दोळयाक तेल, दुसऱ्या दोळयाक चुनो ।
४९९. एद्रा सासम वच्चाक नज्ज, माक्षिचान हस्ति गेल्यारी कळित ना ।
५००. एका गर्डींतु खेळळेले ।

(वेगवेगळया मुळां थावन)

Statement of ownership and other particulars about the journal

"AMAR KONKANI"

FORM IV *(Rule 8)*

1.	Place of Publication	Mangalore
2.	Periodicity of its Publication ..	Half Yearly
3.	Printer's Name	Sri Goldwyn E. J. Vaz
	Nationality	Indian
	Address	Goldhil Printers, Derebail, Mangalore-575 006.
4.	Publisher's Name	Rev. Leo D'Souza, S. J.
	Nationality	Indian
	Address	St. Aloysius College, Mangalore-575 003.
5.	Editor's Name	Sri Alban Castelino
	Nationality	Indian
	Address	Near Kadri Tollgate, Mangalore-575 002.
6.	Name and Address of Individuals who own the journal and partners or shareholders holding more than one percent of the total capital : ..	Rev. Leo D'Souza, S. J., St. Aloysius College, Mangalore-575 003.

I, Leo D'Souza, S. J., hereby declare that the particulars given above are true to the best of my knowledge and belief.

MANGALORE,
31-1-1988.

Sd/- **Leo D'Souza, S. J.**
(Signature of the Publisher)